

SLUŽBENI VJESNIK

OPĆINE KLIS

KLIS, 27. veljače 2025. godine

BROJ 1

Na temelju članka 42., stavka 1. Zakona o lokalnim porezima ("Narodne novine", broj 115/16, 114/22, 114/23 i 152/24), a u svezi članka 12., stavak 1. Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o lokalnim porezima ("Narodne novine", broj 152/24), te članka 28. Statuta Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), Općinsko vijeće Općine Klis na 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi

ODLUKU o općinskim porezima Općine Klis

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Ovom Odlukom utvrđuju se:

- Vrste lokalnih poreza koji se uvode za područje općine Klis,
- Visina stope poreza na potrošnju,
- Visina poreza na nekretnine,
- Nadležno porezno tijelo za utvrđivanje, evidentiranje, nadzor, naplatu i ovrhu radi naplate navedenih poreza.

Članak 2.

(1) Općinski porezi jesu:

- Porez na potrošnju,
- Porez na nekretnine.

II. VRSTE LOKALNIH POREZA

1. Porez na potrošnju

Članak 3.

(1) Porez na potrošnju plaća se na potrošnju alkoholnih pića (vinjak, rakiju i žestoka pića), prirodnih vina, specijalnih vina, piva i bezalkoholnih pića u ugostiteljskim objektima.

Članak 4.

(1) Obveznik poreza na potrošnju je pravna i fizička osoba koja pruža ugostiteljske usluge na području općine Klis.

(2) Osnovica za obračun poreza na potrošnju je prodajna cijena pića po kojoj se piće prodava u ugostiteljskim objektima, bez poreza na dodanu vrijednost.

Članak 5.

(1) Porez na potrošnju plaća se po stopi od 3 %.

(2) Poslove utvrđivanja, evidentiranja, nadzora, naplate i ovrhe radi naplate poreza na potrošnju obavlja Ministarstvo financija, nadležna ispostava Porezne uprave.

2. Porez na nekretnine

Članak 6.

(1) Porez na nekretnine na području općine Klis, plaća se u visini od 0,60 eura/m² korisne površine nekretnine.

(2) Porez na nekretnine plaćaju domaće i strane, pravne i fizičke osobe koje su vlasnici nekretnina na dan 31. ožujka godine za koju se utvrđuje porez.

(3) Obveznik poreza na nekretnine dužan je do 31. ožujka godine za koju se utvrđuje porez poreznom tijelu prijaviti promjenu podataka bitnih za utvrđivanje obveze plaćanja poreza na nekretnine, a osobito promjenu obračunske površine nekretnine odnosno promjenu namjene nekretnine koja utječe na obračun poreza ili dokaze koji utječu na ostvarivanje uvjeta za oslobođenje od plaćanja poreza na nekretnine.

Članak 7.

(1) Poslove utvrđivanja, evidentiranja, nadzora, naplate i ovrhe radi naplate poreza na nekretnine obavlja Ministarstvo financija, nadležna ispostava Porezne uprave.

(2) Ovlašćuje se nadležna organizacija platnog prometa zadužena za raspoređivanje uplaćenih prihoda, da naknada koja pripada Ministarstvu financija, Poreznoj upravi u iznosu od 5% od ukupno uplaćenih prihoda, obračuna i uplati u državni proračun i to do zadnjeg dana u mjesecu za protekli mjesec.

III. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Članak 8.**

(1) Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o općinskim porezima Općine Klis ("Narodne novine", broj 153/24 i "Službeni vjesnik Općine Klis", broj 10/23).

(2) Svi postupci utvrđivanja i naplate općinskih poreza započeti prema odredbama Odluke iz stavka 1. ovog članka, koji nisu dovršeni do stupanja na snagu ove Odluke, dovršit će se prema odredbama Odluke o općinskim porezima Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 10/23).

Članak 9.

Na postupak utvrđivanja, evidentiranja, nadzora, naplate i ovrhe poreza na nekretnine, kao i na druga pitanja koja nisu uređena ovom Odlukom, primjenjivat će se odredbe Zakona o lokalnim porezima ("Narodne novine", broj 15/16, 101/17, 114/22, 114/23, 152/24).

Članak 10.

Ova Odluka će se objaviti u "Službenom vjesniku Općine Klis" i "Narodnim novinama", a stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom vjesniku Općine Klis".

KLASA: 410-01/25-01/01
URBROJ: 2181-27-02-25-1
Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju članka 57., stavka 3. Zakona o porezu na dohodak ("Narodne novine", broj 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23), Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak ("Narodne novine", broj 152/24), članka 2. Pravilnika o paušalnom oporezivanju djelatnosti iznajmljivanja i organiziranja smještaja u turizmu ("Narodne novine", broj 1/19, 1/20, 1/21, 156/22 i 1/24), te članka 28. Statuta Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), Općinsko vijeće na 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi

ODLUKU

**o visini paušalnog poreza po krevetu,
smještajnoj jedinici u kampu ili
kamp odmorištu i smještajnoj jedinici
u objektu za robinzonski smještaj**

Članak 1.

Ovom Odlukom određuje se visina paušalnog poreza na dohodak po krevetu, smještajnoj jedinici u kampu, te smještajnoj jedinici u objektu za robinzonski smještaj koji se nalaze na području općine Klis.

Članak 2.

Visina paušalnog poreza iz članka 1. ove Odluke utvrđuje se ovisno o naselju u kojem se nalazi smještaj naveden u članku 1. ove Odluke i to kako slijedi:

Naselje	Visina paušalnog poreza po krevetu
Klis	30,00 EUR
Konjsko, Prugovo, Vučevica, Broćanac, Nisko, Korušće, Brštanovo i Dugobabe	20,00 EUR

Članak 3.

Stupanjem na snagu ove Odluke, prestaje važiti Odluka o visini paušalnog poreza po krevetu, smještajnoj jedinici u kampu ili kamp odmorištu i smještajnoj jedinici u objektu za robinzonski smještaj ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 10/23).

Ova Odluka objavit će se u "Službenom vjesniku Općine Klis", a stupa na snagu osmog dana od dana objave.

KLASA: 410-01/25-01/01
URBROJ: 2181-27-02-25-2
Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju članka 28. Statuta Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23) Općinsko vijeće Općine Klis na svojoj 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi

ODLUKU

**o načinu i uvjetima sufinanciranja programa
dječjih vrtića za korisnike s područja
općine Klis**

OPĆE ODREDBE**Članak 1.**

Ovom Odlukom propisuju se uvjeti i način sufinanciranja programa predškolskog odgoja i

obrazovanja, te srbi o djeci rane i predškolske dobi u dječjim vrtićima (u daljnjem tekstu: Dječji vrtići) za korisnike s područja općine Klis, sredstvima Proračuna Općine Klis.

Članak 2.

Izrazi koji se koriste u ovoj Odluci, a koji imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li korišteni u muškome ili ženskome rodu obuhvaćaju na jednaki način muški i ženski rod.

Članak 3.

Osnivači i vlasnici Dječjih vrtića dužni su osigurati sredstva za rad sukladno člancima 12. i 48. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju, te je potreban broj radnika za realizaciju programa sukladno Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe.

POSTUPAK UPISA U DJEČJE VRTIĆE

Članak 4.

Postupak upisa djece za svaku pedagošku godinu provode Dječji vrtići iz članka 1. ove Odluke u isto vrijeme kada se provode upisi u dječje vrtiće čiji je osnivač, suvlasnik i davatelj zakupa Općina Klis.

Pravo na upis djeteta u Dječje vrtiće iz članka 1. ove Odluke ostvaruju zaposleni roditelji/skrbnici/udomitelji koji zajedno s djetetom imaju prebivalište ili boravište na području općine Klis i čije je dijete cijepljeno sukladno pozitivnim propisima.

Prednost pri upisu u Dječji vrtić ostvaruje se sukladno članku 20. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju i sukladno propisima kojima se utvrđuje način ostvarivanja prednosti pri upisu djece u predškolske ustanove kojima je osnivač, suvlasnik i davatelj zakupa Općina Klis.

Pravo upisa u redovite 10-satne jasličke i 10-satne vrtićke programe ostvaruju djeca:

- roditelja invalida domovinskog rata;
- iz obitelji jednog zaposlenog roditelja, a drugog invalida domovinskog rata;
- oba zaposlena roditelja, oba zaposlena udomitelja, oba zaposlena skrbnika;
- zaposlenog samohranog roditelja;
- oba roditelja redovita studenta ili učenika, odnosno jedan roditelj redoviti student, a drugi redoviti učenik.

Dječji vrtić može upisati dijete čiji roditelji/skrbnici/udomitelji ne ispunjavaju uvjete iz stavka

4. ovog članka, ako nakon provedenog upisnog postupka odgojne skupine nisu popunjene.

Dječji vrtić može upisati i dijete s područja drugih općina i gradova koji su dužni svojim sredstvima sufinancirati njihov boravak, ako odgojne skupine u Dječjem vrtiću nisu popunjene djecom s upisnog područja općine Klis.

Kada Dječji vrtić upisuje dijete koji zajedno s jednim roditeljem ima prebivalište/boravište na području općine Klis, a drugi roditelj nema prebivalište/boravište na području općine Klis, Dječjem vrtiću isplaćivat će se 50 % mjesečnog sufinanciranja iz članka 6., stavka 2. ove Odluke.

Za rješavanje posebnih slučajeva koji nisu obuhvaćeni prethodnim stavcima odluku može donijeti općinski načelnik Općine Klis.

SUFINANCIRANJE PROGRAMA DJEČJIH VRTIĆA

Članak 5.

Roditelji djeteta korisnika programa Dječjeg vrtića i dječjih vrtića čiji je osnivač i suvlasnik Općina Klis, sudjeluje u cijeni programa ovisno o vrsti i trajanju programa dječjih vrtića kako slijedi:

- 82,29 eura za dijete u redovitom 10-satnom jasličkom programu,
- 79,63 eura za dijete u redovitom 10-satnom vrtićkom programu,
- 38,49 eura dijete u redovitom 6-satnom vrtićkom programu,
- 38,49 eura za dijete u redovitom 5-satnom vrtićkom programu.

Posebne i alternativne programe Dječji vrtić realizira u suglasnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja, sukladno odredbama Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe. Razlika u cijeni redovnog programa do pune cijene posebnog ili alternativnog programa financira se isključivo sredstvima roditelja djece korisnika programa.

Članak 6.

Općina Klis će sredstvima svoga proračuna sufinancirati programe u Dječjim vrtićima.

Općina Klis će Dječjem vrtiću isplaćivati mjesečno iznos – odnosno razliku cijene između uplate roditelja, do pune ekonomske cijene ovisno o programu.

Ekonomska cijena pojedinog programa iznosi kako slijedi:

- 387,93 eura za dijete upisano u redovito 10-satno jasličko programu,

- 382,86 eura za dijete u redovitom 10-satnom vrtićkom programu,
- 360,94 eura za dijete u redovitom 6-satnom vrtićkom programu,
- 360,94 eura za dijete u redovitom 5-satnom vrtićkom programu.

Članak 7.

Dječji vrtić dužan je Upravnom odjelu za opće poslove do 6-og u tekućem mjesecu, za prethodni mjesec dostaviti zahtjev za isplatom sredstava za sufinanciranje programa.

Općina Klis će mjesečno sufinanciranje iz članka 6. uplaćivati na žiro-račun Dječjeg vrtića u tekućem mjesecu za prethodni mjesec.

Visina sredstava koji Općina Klis sufinancira utvrđuje se na temelju mjesečnog zahtjeva Dječjeg vrtića koji sadrži popis upisane djece po programima i adrese prebivališta djece, te roditelja/skrbnika/udomitelja.

Za vrtiće na području drugih jedinica lokalne samouprave, a koji korisnicima usluga ispostavljaju digitalnim putem račun/uplatnicu kojim ih terete za punu ekonomsku cijenu programa, Općina Klis će roditelju/skrbniku/udomitelju refundirati novčana sredstva na tekući račun, ovisno o programu koje dijete pohađa.

Roditelj/skrbnik/udomitelj je dužan Općini Klis svaki mjesec dostaviti dokaz o uplati prema dječjem vrtiću, na temelju kojeg će se izvršiti refundacija novčanih sredstava.

Članak 8.

Općina Klis pridržava pravo obustave daljnje isplate sufinanciranih sredstava ako utvrdi da sredstva iz članka 6. ove Odluke nisu namjenski utrošena.

Ako se utvrdi da isplaćena sredstva nisu namjenski utrošena Dječji vrtić je dužan bez odgode vratiti sufinancirana sredstva i uplatiti ih u Proračun Općine Klis.

Dječji vrtići su dužni odmah obavijestiti Općinu Klis, Upravni odjel za opće poslove o svim promjenama koje se odnose na realizaciju programa i broj upisane djece.

Članak 9.

Općina Klis će sukladno proračunskim mogućnostima, za svaku pedagošku godinu osigurati sredstva za rad stručnog suradnika – pedagoga i medicinske sestre za potrebe Dječjih vrtića iz ove Odluke.

Prehrana djece u Dječjim vrtićima definirana je jelovnikom kojeg utvrđuje medicinska sestra. Isti mora biti na vidljivom mjestu u Dječjem vrtiću i dostupan roditeljima/skrbnicima/udomiteljima djece korisnika usluga.

Dječji vrtići dužni su sklopiti Ugovor o redovitoj kontroli mikrobiološke čistoće objekta, te zdravstvene ispravnosti gotovog proizvoda s nadležnom ustanovom, te ga dostaviti medicinskoj sestri.

Dječji vrtići dužni su kontinuirano od nadležne ustanove ishoditi ocjenu da je jelovnik u skladu s važećim normativima prehrane, te kvalitete namirnica.

Dječji vrtići dužni su osigurati odgovarajuću zdravstvenu dokumentaciju koja je definirana Pravilnikom o obrascima zdravstvene dokumentacije djece predškolske dobi i evidencije u Dječjem vrtiću, te istu dostaviti medicinskoj sestri na daljnje postupanje.

Članak 10.

Plan i program rada s financijskim planom za iduću pedagošku godinu Dječji vrtići dužni su dostaviti Upravnom odjelu za opće poslove najkasnije do 15. listopada tekuće godine.

Izvješća o radu za proteklu pedagošku godinu Dječji vrtići dužni su dostaviti najkasnije do 15. listopada tekuće godine Upravnom odjelu za opće poslove, a financijsko izvješće za proteklu kalendarsku godinu najkasnije do 15. travnja tekuće godine Upravnom odjelu za opće poslove.

UGOVOR O SUFINANCIRANJU PROGRAMA

Članak 11.

Načelnik Općine Klis na temelju ove Odluke zaključuje s Dječjim vrtićima Ugovor o sufinanciranju programa.

Ugovor iz ovog članka može prestati:

- istekom vremena na koji je zaključen ako se ne potpiše dodatak,
- sporazumom stranaka u svako vrijeme,
- ako Dječji vrtić izgubi pravo na obavljanje djelatnosti predškolskog odgoja na temelju rješenja nadležnog tijela, o čemu je Dječji vrtić dužan izvijestiti Općinu Klis bez odgode,

zbog neispunjavanja obveza iz ovog ugovora, danom utvrđenja neispunjenja istih.

Otkazni rok za ugovor o sufinanciranju programa je 30 dana.

Članak 12.

Danom stupanja na snagu ove Odluke, prestaju važiti Odluka o načinu i uvjetima sufinanciranja programa privatnih dječjih vrtića za korisnike s područja općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 7/22) i Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o načinu i uvjetima sufinanciranja programa privatnih dječjih vrtića za korisnike s područja Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 9/22).

Članak 13.

Ova Odluka stupa na snagu prvog dana od dana objave u "Službenom vjesniku Općine Klis", a primjenjivati će se od veljače 2025.

KLASA: 601-02/25-01/01

URBROJ: 2181-27-02-25-8

Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju 48. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine", 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20), članka 148. Općeg poreznog zakona ("Narodne novine", broj 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20, 114/22), članka 74. Zakona o financiranju vodnog gospodarstva ("Narodne novine", broj 153/09, 90/11, 56/13, 154/14, 119/15, 120/16, 127/17, 66/19 i 36/24) te članka 28. Statuta Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), Općinsko vijeće Općine Klis na 40. sjednici, 27. veljače 2025. godine, donijelo je

ODLUKU

**o izmjenama i dopunama Odluke o otpisu
potraživanja komunalne naknade i naknade
za uređenje voda**

Članak 1.

Članak 2. Odluke o otpisu potraživanja komunalne naknade i naknade za uređenje voda ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 11/24) mijenja se te glasi:

"Otpis potraživanja odobrava se za potraživanja u ukupnom iznosu od 3.572,74 €, a iskazana su u analitičkim evidencijama potraživanja sa stanjem na dan 31. prosinca 2024. godine na osnovi komunalne naknade i naknade za uređenje voda za stambeni prostor i to:

- komunalne naknade u ukupnom iznosu od 2.103,74 €,
- naknada za uređenje voda u ukupnom iznosu od 1.469,00 €.

Analitički popis dužnika s iznosom potraživanja koji se otpisuje prilaže se Odluci i njezin je sastavni dio."

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom vjesniku Općine Klis".

KLASA: 363-03/25-01/69

URBROJ: 2181-27-02-25-1

Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Komunalna naknada – stambeni prostor

Redni broj	Šifra obveznika	Ime obveznika	Iznos	Godina	Napomena
1.	47546	Ađuka Ivan	43,56 €	2017.	
2.	39144	Banjan Ivan	172,00 €	2016. i 2017.	
3.	47554	Barić Ana	6,80 €	2017.	
4.	37974	Bezina Ante	28,66 €	2017.	
5.	37931	Bibić Mikuličić Marta	190,15 €	2020. i 2021.	prebacuje se s NUV
6.	47600	Boban Zvonko	62,35 €	2015., 2016. i 2017.	
7.	1070	Boban Špiro	152,28 €	2016. i 2017.	
8.	47627	Borović Anđa	10,72 €	2017.	
9.	34843	Borović Branko	19,12 €	2017.	

Redni broj	Šifra obveznika	Ime obveznika	Iznos	Godina	Napomena
10.	34436	Boljat Ivan	3,50 €	2017.	
11.	44679	Bralić-Labinčić Ante	189,20 €	2017.	
12.	34142	Burić Ana	6,78 €	2017.	
13.	34720	Cicvara Rajko	21,84 €	2017.	
14.	45330	Delić Ivica	4,82 €	2017.	
15.	47651	Delić Mate	70,05 €	2015., 2016. i 2017.	
16.	47678	Galić Jakov	64,20 €	2017.	
17.	3009	Gizdić Mira	14,92 €	2017.	briše se, plaćeno
18.	47767	Jakelja Ivana	19,11 €	2015.	
19.	1495	Jaman Željko	8,74 €	2016.	
20.	47775	Jogunić Marinko	3,58 €	2017.	
21.	47791	Kalinić Anđelko	160,56 €	2016. i 2017.	
22.	47805	Kalinić Ivka	4,59 €	2017.	
23.	41114	Matić Joško	113,59 €	2015., 2016. i 2017.	
24.	485	Mikuličić Pero	114,09 €	2017.	
25.	37370	Milina Ante	5,73 €	2017.	
26.	34215	Omrčen Božo	147,42 €	2015., 2016. i 2017.	
27.	1343	Parađina Dragan	39,28 €	2017.	
28.	47821	Perković Jozo	32,58 €	2017.	
29.	41424	Radić Alen	22,28 €	2017.	
30.	36935	Sarić Ivica	18,63 €	2017.	briše se, plaćeno
31.	33197	Šolić Dragica	48,56 €	2017.	
32.	34134	Šunjerga Marko	5,73 €	2017.	
33.	35700	Valenta Vladimir	81,48 €	2017.	
34.	1855	Vuka Nediljko	143,31 €	2015., 2016. i 2017.	
35.	2251	Vuletić Željko	101,35 €	2015., 2016. i 2017.	
36.	33430	Žižić Mijo	5,73 €	2017.	
UKUPNO			2.103,74 €		

Naknada za uređenje voda – stambeni prostor					
Redni broj	Šifra obveznika	Ime obveznika	Iznos	Godina	Napomena
1.	47546	Ađuka Ivan	36,32 €	2017.	
2.	47554	Barić Ana	3,78 €	2017.	
3.	37974	Bezina Ante	19,12 €	2017.	
4.	37931	Bibić Mikuličić Marta	190,15 €	2020. i 2021.	prebacuje se na KN

Redni broj	Šifra obveznika	Ime obveznika	Iznos	Godina	Napomena
4.	1070	Boban Špiro	64,74 €	2016. i 2017.	
5.	47600	Boban Zvonko	34,61 €	2015., 2016. i 2017.	
6.	34436	Boljat Ivan	4,38 €	2017.	
7.	47627	Borović Anđa	26,72 €	2016. i 2017.	
8.	34843	Borović Branko	23,88 €	2017.	
9.	40622	Bralić Tijana	168,62 €	2015., 2016. i 2017.	
10.	34720	Cicvara Rajko	31,20 €	2017.	
11.	45330	Delić Ivica	3,21 €	2017.	
12.	47651	Delić Mate	50,84 €	2015., 2016. i 2017.	
13.	2811	Firić Davor	56,72 €	2016. i 2017.	
14.	47678	Galić Jakov	53,52 €	2017.	
16.	3009	Gizdić Mira	8,28 €	2017.	briše se, plaćeno
17.	47767	Jakelja Ivana	15,93 €	2015.	
18.	47775	Jogunić Marinko	2,39 €	2017.	
19.	37281	Jurić Zdravko	72,40 €	2015., 2016. i 2017.	
20.	47791	Kalinić Anđelko	89,20 €	2016. i 2017.	
21.	47805	Kalinić Ivka	3,82 €	2017.	
22.	41114	Matić Joško	63,12 €	2015., 2016. i 2017.	
23.	37370	Milina Ante	8,60 €	2017.	
24.	485	Mikuličić Pero	98,90 €	2017.	
25.	34215	Omrčen Božo	122,81 €	2015., 2016. i 2017.	
26.	1343	Parađina Dragan	32,72 €	2017.	
27.	47821	Perković Jozo	18,09 €	2017.	
28.	41424	Radić Alen	22,32 €	2016. i 2017.	
29.	33197	Šolić Dragica	40,44 €	2017.	
30.	33251	Šolić Joško	36,64 €	2017.	
31.	34134	Šunjerga Marko	4,78 €	2017.	
32.	1877	Vidošević Ante	14,96 €	2017.	
33.	1855	Vuka Nediljko	92,41 €	2015., 2016. i 2017.	
34.	2251	Vuletić Željko	63,90 €	2015., 2016. i 2017.	
35.	1846	Zokić Nediljko	32,29 €	2015., 2016. i 2017.	
36.	2477	Žižić Ivan	50,84 €	2015., 2016. i 2017.	
37.	33430	Žižić Mijo	4,78 €	2017.	
UKUPNO			1.469,00 €		

Na temelju članka 28. Statuta Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), Općinsko vijeće Općine Klis na svojoj 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi

ODLUKU

o otpisu potraživanja zakupnine za poslovni prostor u Brštanovu

I. Otpis potraživanja zakupnine odobrava u ukupnom iznosu od 4.111,10 eura i to za:

- poslovni prostor u Brštanovu, na adresi Brštanovo bb, površine 234,36 m² čiji je zakupnik Marinko Gusić, OIB: 25257975975, kao vlasnik obrta MARINPLAST, obrt za proizvodnju plastične ambalaže, upisan pod MBO: 91860563.

II. Ova Odluka stupa na snagu prvog dana od dana objave u "Službenom vjesniku Općine Klis".

KLASA: 372-03/25-01/03

URBROJ: 2181-27-02-25-1

Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju članka 28. Statuta Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), Općinsko vijeće Općine Klis na svojoj 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi

ODLUKU

o osnivanju prava služnosti

I. Općinsko vijeće Općine Klis donosi Odluku o osnivanju prava služnosti u svrhu izgradnje sustava aglomeracije Split - Solin, za projekt rekonstrukcije i dogradnje vodoopskrbnog sustava i sustava odvodnje na području općine Klis i općine Dugopolje.

II. Osnivanje (ustanovljenje) služnosti se odnosi na nekretnine koje su u vlasništvu Općine Klis i unutar su granica obuhvata predviđene izgradnje.

III. Općinsko vijeće daje suglasnost Općinskom načelniku za sklapanje Ugovora o osnivanju prava služnosti s trgovačkim društvom VODOVOD I KANALIZACIJA d.o.o iz Splita, a sve sukladno elaboratu nepotpunog izvlaštenja oznake EKO-ENI8 (dio 2/2) TD 692-G32/8, iz prosinca 2017. godine, izrađenog od strane tvrtke Geoprojekt d.o.o. iz Splita.

IV. Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom vjesniku Općine Klis".

KLASA: 007-04/25-01/02

URBROJ: 2181-27-02-25-1

Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju članka 28. Statuta Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23) Općinsko vijeće Općine Klis na svojoj 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi

ODLUKU

o prihvatanju Izvješća o stanju u prostoru općine Klis za razdoblje 2020. – 2024. godine

Članak 1.

Općinsko vijeće Općine Klis donosi Odluku o prihvatanju Izvješća o stanju u prostoru općine Klis za razdoblje 2020. – 2024. godine.

Članak 2.

Sastavni dio ove Odluke je Izvješće o stanju u prostoru općine Klis za razdoblje 2020. – 2024. godine.

Članak 3.

Izvješće iz točke I. ove Odluke objavit će se u "Službenom vjesniku Općine Klis".

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom vjesniku Općine Klis".

KLASA: 024-03/25-01/02

URBROJ: 2181-27-02-25-7

Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju članka 39. Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine", broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23), Općinsko vijeće Općine Klis donosi

IZVJEŠĆE

o stanju u prostoru općine Klis za razdoblje od 2020. do 2024. godine

1. POLAZIŠTA

Izvješće o stanju u prostoru općine Klis za razdoblje 2020. do 2024. (u daljnjem tekstu: *Izvješće*) je dokument kojim se Općinsko vijeće te stručna i šira javnost izvješćuju o stanju u prostoru općine Klis (u daljnjem tekstu: općina) za proteklo četverogodišnje razdoblje od 2020. do kraja 2024. godine.

Izvješće o stanju u prostoru daje uvid u stanje korištenja prostora kroz analizu stanja strukture postojećeg korištenja prostora, gospodarskog i demografskog stanja, opremljenosti prostora infrastrukturom i zaštite značajnih prostora, te se ocjenjuje učinkovitost gospodarenja prostorom kroz analizu trendova prostornog razvoja i provedbe planskih mjera prostornog uređenja. Izvješćem se tako identificiraju potrebe i nedostaci u prostoru i upravljanju prostorom te daju preporuke za unapređenje prostornog razvoja.

Posljednje Izvješće o stanju u prostoru je razmotreno na Općinskom vijeću 21. prosinca 2020. godine, objavljeno u "Službenim vjesniku Općine Klis", broj 10.

Za potrebe izrade ovog Izvješća zatraženi su i prikupljeni relevantni i ažurirani podaci od nadležnih državnih, županijskih i općinskih tijela te pravnih osoba s javnim ovlastima, koji su ugrađeni u dokument u svrhu prikaza stanja.

1.1. CILJEVI IZRADE IZVJEŠĆA

Načelo integralnog pristupa u prostornom planiranju navedeno je u Zakonu o prostornom uređenju ("Narodne novine", broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23) (u daljnjem tekstu: *Zakon o prostornom uređenju*) kao: "Prostorno planiranje je stalni proces koji obuhvaća poznavanje, provjeru i procjenu mogućnosti korištenja, zaštite i razvoja prostora, izradu i donošenje prostornih planova te praćenje provedbe prostornih planova i stanja u prostoru".

Sukladno navedenome Izvješće mora sadržavati:

- analizu kojom se utvrđuje stanje u prostoru (provjera stanja u prostoru, provjera stanja i pravaca prostornog razvoja, provjera djelotvornosti izrade i provođenja prostornih planova kao i drugih dokumenata koji imaju utjecaj na prostor),
- preporuke kojima se utvrđuju smjernice i najvažnije djelatnosti za poboljšanje stanja u prostoru (mogućnosti održivog razvoja u prostoru, ocjena potrebe izrade novih i/ili izmjene i dopune postojećih dokumenata prostornog uređenja, prijedlog ostalih zahvata u prostoru kojim bi se unaprijedio

i poboljšao održivi razvoj u prostoru jedinice lokalne ili regionalne samouprave/uprave).

Osnovni cilj izrade ovog Izvješća o stanju u prostoru je uočavanje i praćenje promjena u prostoru i praćenje promjena vezanih za izradu i provedbu prostorno-planskih dokumenata te određivanje nužnih aktivnosti za unapređenje stanja u prostoru.

Specifični ciljevi u izradi ovog Izvješća o stanju u prostoru su:

- prepoznati procese i pojave u prostoru te dati ocjenu stanja i trendova prostornog razvoja,
- ocijeniti provedbu prostornih planova na području općine te dati smjernice za njihovo unapređenje, utvrditi potrebu za usklađenjem s propisima i županijskim Prostornim planom te utvrditi potrebu za izmjenama, dopunama ili izradom novih prostornih planova lokalne razine.

1.2. ZAKONODAVNO-INSTITUCIONALNI OKVIR

Obveza izrade Izvješća je utvrđena odredbom članka 39. Zakona o prostornom uređenju, a način njegove izrade je utvrđen *Pravilnikom o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima izvješća o stanju u prostoru* ("Narodne novine", broj 48/14, 19/15).

S obzirom na to da učinkovitost prostornog uređenja za područje općine, u skladu s člankom 15. Zakona o prostornom uređenju, osigurava Općinsko vijeće donošenjem prostornih planova (prostornog plana uređenja jedinice lokalne samouprave – Općina Klis te prostornih planova užih područja), te kako je prostorno i urbanističko planiranje lokalnog značaja u samoupravnom djelokrugu Općine (Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine", broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20)), zakonski je propisana potreba da ono razmotri četverogodišnje Izvješće o stanju u prostoru.

1.3. OSNOVNA PROSTORNA OBILJEŽJA OPĆINE KLIS

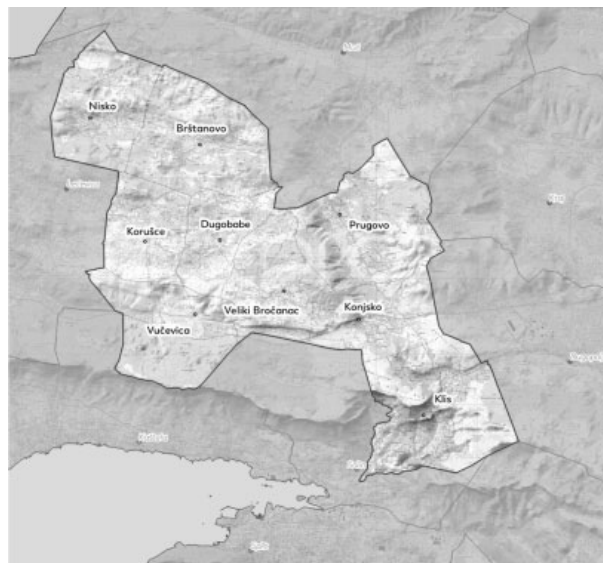
1.3.1. Položaj, površina i upravno-teritorijalni ustroj i podjela

Općina Klis (u daljnjem tekstu: Općina) jedinica je lokalne samouprave u sastavu Splitsko-dalmatinske županije (u daljnjem tekstu: SDŽ) čija ukupna površina iznosi 148,70 km². Na jugu općina graniči s gradovima Splitom, Kaštelima i Solinom, na istoku graniči s općinama Dugopolje i Dicmo, na sjeveru s općinom Muć, dok na zapadu s općinom Lečevica. Navedeno je kartografski prikazano u tekstu niže (Kartogram 1 i Kartogram 2).

Sukladno podacima Geoportala Državne geodetske uprave u sastav administrativnog područja općine ubraja se 9 naselja: Brštanovo, Dugobabe, Klis, Konjsko, Korušće, Nisko, Prugovo, Veliki Bročanac i Vučevica. Naselje Klis administrativno je i upravno središte Općine, a ujedno i površinom najveće naselje (24,20 km²). Površina ostalih naselja i njihov udio u površini općine tablično (tablica 1) je prikazana u niže.

Tablica 1 – Popis i površina naselja Općine (Izvor: PPUO Klis; modificirano)

Naziv naselja	Površina (ha)	Površina (km ²)	Udio (%)
Brštanovo	2.060	20,6	13,9
Dugobabe	980	9,8	6,6
Klis	2.420	24,3	16,3
Konjsko	1.330	13,3	8,9
Korušće	1.200	12,0	8,1
Nisko	1.570	15,7	10,6
Prugovo	2.200	22,0	14,8
Veliki Bročanac	1.370	12,7	9,1
Vučevica	1.740	17,4	11,7
	14.870	148,7	100,00

Kartogram 2 – Geografski položaj Općine Klis s naseljima u odnosu na susjedne JLS (Izvor: DGU; modificirano 3E PROJEKTI d.o.o.)

1.3.2. Demografska struktura

Stanovništvo predstavlja temelj razvoja društva iz svakog aspekta. Sposobnosti ljudskih potencijala nekog područja direktno utječu na mogućnosti koja se pružaju u okruženju. Podaci o demografskoj strukturi općine temelje se na podacima Državnog zavoda za statistiku (u nastavku teksta DZS) te relevantnih Statističkih izvješća.

A. Razmještaj i struktura stanovništva

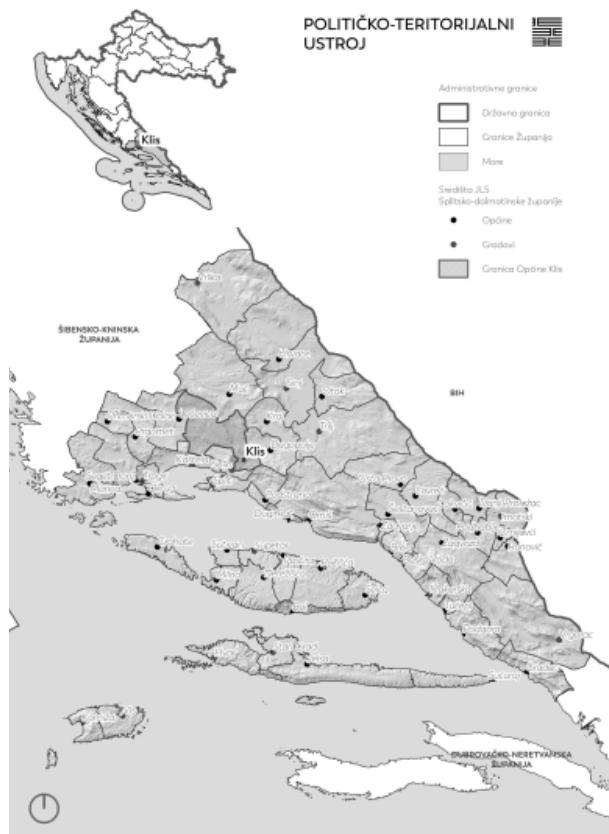
1. Broj stanovnika

Prema rezultatima posljednjeg Popisa stanovništva iz 2021. godine provedenog od strane DZS, na području općine živjelo je 5.226 stanovnika. U odnosu na prethodne popise, provedene 2001. i 2011. godine, evidentan je kontinuirani porast stanovništva, što je detaljno prikazano u tablici (tablica 2) niže.

Najveći dio stanovništva koncentriran je u naselju Klis, gdje je 2021. godine živjelo 3.496 stanovnika, koje ujedno i bilježi porast broja stanovnika u odnosu na prethodna razdoblja. Od preostalih 8 naselja porast broja stanovnika bilježe naselja Prugovo i Veliki Bročanac.

Tablica 2 – Broj stanovnika po naseljima (Izvor: DZS)

Naselja	Broj stanovnika po popisnim razdobljima		
	2001.	2011.	2021.
Brštanovo	354	286	265
Dugobabe	122	137	126
Klis	2.557	3.001	3.496

Kartogram 1 – Geografski položaj Općine Klis u Splitsko-dalmatinskoj županiji (Izvor: DGU; modificirano 3E PROJEKTI d.o.o.)

Naselja	Broj stanovnika po popisnim razdobljima		
	2001.	2011.	2021.
Konjsko	253	283	281
Korušce	97	80	78
Nisko	279	244	181
Prugovo	472	555	571
Veliki Bročanac	169	159	184
Vučevica	64	56	44
UKUPNO	4.367	4.801	5.226

2. Gustoća naseljenosti

Gustoća naseljenosti predstavlja jedan od glavnih indikatora naseljenosti određenog područja. U slučaju općine na površini od 148,7 km² živi 5.226 stanovnika, stoga ukupna gustoća naseljenosti iznosi 35,35 stanovnika/km².

Najveću gustoću naseljenosti bilježi naselje Klis s 143,87 stanovnika/km², nakon čega slijede Prugovo s 25,9 stanovnika/km² i Konjsko s 21,12 stanovnika/km², dok najmanju gustoću naseljenosti ima naselje Vučevica s 2,25 stanovnika/km². Gustoća naseljenosti ostalih naselja detaljno je prikazana u tablici (tablica 3) niže.

Tablica 3 – Gustoća naseljenosti po naseljima (Izvor: DZS; modificirano)

Naziv naselja	Gustoća stanovnika po km ² 2021. godine
Brštanovo	12,86
Dugobabe	12,85
Klis	143,87

Tablica 4 – Prikaz stanovnika po spolu i dobnim skupinama (Izvor: DZS)

Naselje	Spol	Ukupno	0 - 19 mlado	20 - 59 zrelo	60 + staro
Brštanovo	sv.	265	38	114	113
	m	138	23	65	50
	ž	127	15	49	63
Dugobabe	sv.	126	27	59	40
	m	67	14	32	21
	ž	59	13	27	19
Klis	sv.	3.496	810	1.869	817
	m	1.728	403	968	357
	ž	1.768	407	901	460

Naziv naselja	Gustoća stanovnika po km ² 2021. godine
Konjsko	21,12
Korušce	6,5
Nisko	11,52
Prugovo	25,95
Veliki Bročanac	14,49
Vučevica	2,52
Ukupno JLS	35,36

3. Dobno-spolna struktura stanovnika općine

Sastav stanovništva prema dobi jedan je od najvažnijih pokazatelja potencijalne živosti i biodinamike stanovništva nekog područja, a posebice je važan zbog svojih društvenih i gospodarskih implikacija (Nejašmić, 2005). Stanovništvo se prema dobi može podijeliti na: mlado (0 – 19 godina), zrelo (20 – 59 godina) i staro stanovništvo (60 +).

Od ukupnog broja stanovnika na području općine, njih 1.114 pripada kategoriji mladog stanovništva (od čega 564 osoba muškog spola i 550 osoba ženskog spola) s udjelom od 21 %, zatim 2.746 stanovnika pripada kategoriji zrelog stanovništva (od čega 1.431 osoba muškog spola i 1.315 osoba ženskog spola) čineći udio od 53 %, dok kategoriji starog stanovništva pripada 1.366 stanovnika (od čega 626 osoba muškog spola i 740 osoba ženskog spola) s udjelom od 26 %.

Najviše stanovnika na području općine pripada kategoriji zrelog stanovništva (20 – 59 godina) te prevladava više osoba muškog spola, ukupno njih 2.621 u odnos na 2.605 osoba ženskog spola. Detaljan prikaz stanovnika po spolu i dobi prikazan je u tablici (tablica 4) niže.

Naselje	Spol	Ukupno	0 - 19 mlado	20 - 59 zrelo	60 + staro
Konjsko	sv.	281	46	143	92
	m	139	21	70	48
	ž	142	25	73	44
Korušce	sv.	78	16	39	23
	m	40	7	22	11
	ž	38	9	17	12
Nisko	sv.	181	24	83	74
	m	87	15	43	29
	ž	94	9	40	45
Prugovo	sv.	571	123	312	136
	m	293	66	161	66
	ž	278	57	151	70
Veliki Bročanac	sv.	184	28	100	56
	m	101	15	53	33
	ž	83	13	47	23
Vučevica	sv.	44	2	27	15
	m	28	0	17	11
	ž	16	2	10	4
UKUPNO	sv.	5.226	1.114	2.746	1.366
	m	2.621	564	1.431	626
	ž	2.605	550	1.315	740

B. Razmještaj i struktura kućanstava

1. Broj kućanstava

Ukupan broj kućanstva na području općine u 2021. godini iznosio je 1.870 što je povećanje u odnosu na 2011. godinu. Navedeno povećanje potvrđuje i “prati” podatke o povećanju broja stanovnika u istom periodu. Najveći porast u odnosu na prethodno razdoblje bilježi naselje Klis za 211 kućanstva. Detaljan popis nalazi se u tablici (tablica 5) niže.

Tablica 5 – Broj kućanstava po naseljima (Izvor: DZS)

Naselja	Broj kućanstava po popisnim razdobljima		
	2001.	2011.	2021.
Brštanovo	116	102	118
Dugobabe	35	46	45
Klis	764	998	1209

Naselja	Broj kućanstava po popisnim razdobljima		
	2001.	2011.	2021.
Konjsko	74	94	109
Korušce	41	35	35
Nisko	85	84	81
Prugovo	135	166	189
Veliki Bročanac	60	59	66
Vučevica	27	22	18
UKUPNO	1.337	1.610	1.870

2. Broj stambenih jedinica

Ukupan broj stambenih jedinica na području općine u 2021. godini iznosi je 3.342 od čega 3.110 stanova za stalno stanovanje. Najveći broj stambenih jedinica (1.852), a ujedno i stanova

za stalno stanovanje (1.804) nalazi se u naselju Klis. Najmanje stambenih jedinica njih 113 nalazi u naselju Korušće, a najmanje stanova za stalno stanovanje, njih 60 u naselju Vučevica. Detaljan popis nalazi se u tablici (tablica 6) niže.

Tablica 6 – Broj stambenih jedinica (Izvor: DZS)

Naziv naselja	Stambene jedinice ukupno	Stanovi za stalno stanovanje
Brštanovo	247	233
Dugobabe	117	115
Klis	1.852	1.804
Konjsko	192	189
Korušće	113	112
Nisko	158	156
Prugovo	318	303
Veliki Bročanac	214	138
Vučevica	131	60
UKUPNO	3.342	3.110

1.4. OPĆINA KLIS U OKVIRU PROSTORNOG UREĐENJA ŽUPANIJE

Općina Klis nalazi se u središnjem dijelu Splitsko-dalmatinske županije, kojoj upravno i pripada. SDŽ na sjeveru graniči sa Šibensko-kninskom županijom, na južnom dijelu graniči s Dubrovačko-neretvanskom županijom, dok na svom istočnom dijelu graniči s Republikom Bosnom i Hercegovinom.

Upravno i administrativno središte SDŽ je Grad Split, a ostala gradska središta odnosno manja regionalno-razvojna središta predstavljaju Grad Sinj, Grad Trogir, Grad Kaštela, Grad Solin, Grad Omiš, Grad Makarska, Grad Imotski te na otocima Grad Supetar, Grad Hvar i Grad Komiza.

Županija, kao jedinica područne (regionalne) samouprave, obavlja poslove od područnog interesa odnosno značaja, uključujući i prostorno i urbanističko planiranje pa kroz prostorni plan uređuje

svrhovitu organizaciju te korištenje i namjenu svog prostora. Prostorni plan uređenja Općine Klis (dalje u tekstu: PPUO Klis) kao prostorni plan niže (lokalne) razine, mora biti usklađen s Prostornim planom Splitsko-dalmatinske županije (dalje u tekstu: PPSDŽ), kao planom više (regionalne) razine, a temeljem Zakona o prostornom uređenju.

PPSDŽ nalazi se pod oznakom plana HR-ISPU-PPZP-00017-R06 s podacima o objavi “Službenom glasniku Splitsko-dalmatinske županije”, broj 1/03, 8/04 (stavljanje izvan snage Odredbe), 5/05 (usklađenje s Uredbom o ZOP-u), 5/06 (ispravak usklađenja s Uredbom o ZOP-u), 13/07, 9/13, 147/15 (rješenja o ispravcima grešaka), 154/21.

PPUO Klis nalazi se pod oznakom HR-ISPU-PPGO-01929-R03 s podacima o objavi u “Službenom vjesniku Općine Klis”, broj 4/00, 2/09, 5/17, 8/17 (pročišćeni tekst).

Prostornim planom županije utvrđena su prostorna i gospodarska struktura županije, sustav središnjih naselja regionalnog značenja, sustav razvojne regionalne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora i prostornih mjerila, smjernice za gospodarski razvoj, za očuvanje i unapređenje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, mjere za unapređenje i zaštitu okoliša te drugi elementi od važnosti za županiju, a uvažavanjem načela i ciljeva prostornog uređenja.

2. ANALIZA I OCJENA STANJA I TRENDOVA PROSTORNOG RAZVOJA

2.1. PROSTORNA STRUKTURA KORIŠTENJA I NAMJENE POVRŠINA OPĆINE KLIS

Prostornim planom uređenja općine Klis (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 4/00, 2/09, 5/17, 8/17 (pročišćeni tekst)), (u daljnjem tekstu: PPUO Klis) definirana je organizacija prostora te osnovna namjena i korištenje površina. Detaljan pregled površina općine prikazan je u tablici (tablica 7) u nastavku teksta. Namjena površina koja zauzima najveći dio prostora općine, odnosno 82,66 % površine su šume, a unutar njih ističu se šume gospodarske namjene s udjelom od 67,44 %.

Tablica 7 – Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (Izvor: PPUO Klis)

Redni broj		Oznaka	Ukupno ha	% od površine općine
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA			
1.1.	Izgrađene strukture unutar građevinskog područja ukupno		1.662,83	11,18

Redni broj		Oznaka	Ukupno ha	% od površine općine
	– izgrađeni dio GP		1.311,65	8,82
	– neizgrađeni – uređeni dio GP		265,25	1,78
	– ugostiteljsko-turistička namjena	T1	0,20	0,001
1.2.	Izgrađene strukture van građevinskog područja ukupno		532,65	3,58
	– proizvodno-poslovna namjena	I,K	406,24	2,73
	– eksploatacija kamena	E3	112,94	0,76
	– športsko-rekreacijska namjena	R1	13,47	0,09
1.3.	Poljoprivredne površine ukupno		373,13	2,51
	– vrijedno obradivo tlo		33,71	0,23
	– ostala obradiva tla		339,42	2,28
1.4.	Šume ukupno		12.291,62	82,66
	– šuma gospodarske namjene		10.028,44	67,44
	– ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište		2.262,81	15,22
1.5.	Ostale površine ukupno		9,54	0,06
	– groblja		9,54	0,06
Općina ukupno			14.869,40	100,00

2.1.1. Građevinska područja

Građevinska područja naselja u općini su mješovite namjene (izgrađeni dio, neizgrađeni dio i neizgrađeni – komunalno uređeni dio) u kojima prevladava stambena izgradnja niske gustoće (primarna namjena) te svi sadržaji naselja koji prate stanovanje, kao što su obrazovni, zdravstveni, sportsko-rekreacijski, poslovni, trgovački, ugostiteljski i servisni sadržaji te prometne i zelene površine i komunalni objekti i uređaji. Oni uključuju i poslovne i gospodarske sadržaje te pojedinačne radne sadržaje, uz uvjet da ne utječu negativno na kakvoću okoliša naselja. Sukladno PPUO Klis (Knjiga II) izgrađene strukture unutar građevinskih područja naselja u općini zauzimaju 1.662,83 ha površine, odnosno 11,18 % ukupne površine općine. Ostale površine su detaljno prikazane u tablici (tablica 8) niže.

Tablica 8 – Iskaz prostornih pokazatelja za izgrađene strukture unutar građevinskog područja (Izvor: PPUO Klis)

	Oznaka	Ukupno ha	% od površine općine
Izgrađene strukture unutar građevinskog područja ukupno		1662,83	11,18
– izgrađeni dio GP		1311,65	8,82
– neizgrađeni – uređeni dio GP		265,25	1,78
– ugostiteljsko – turistička namjena	T1	0,20	0,001

Sukladno PPUO Klis – Osnovni plan građevinska područja naselja zauzimaju 1.262,4 ha površine, odnosno 4,4 % ukupne površine općine. Usporedbom s trenutno važećim PPUO Klis građevinska područja su se povećala za 400,43 ha. Naselje Klis ima najveći udio građevinskog područja te

iznosi 347,0 ha, odnosno 10,6 % površine naselja, dok najmanji udio građevinskog područja pripada naselju Vučevica i iznosi 45,8 ha, odnosno 2,1 % udio u svojoj površini.

Broj stanovnika (Popis 2021.) u odnosu na ukupnu površinu građevinskog područja naselja

najveći je u naselju Klis i iznosi 10,07 stanovnika/ha, dok najmanje u naselju Korušće 0,78 stanovnika/ha. Ukupan broj stanovnika u odnosu na ukupnu površinu GP Općine iznosi 4,14 stanovnika/ha.

Detaljan prikaz građevinskog područja iz Osnovnog plana, te udjela stanovnika prikazani su u tablici (tablica 9) u nastavku teksta.

Tablica 9 – Udio stanovništva i gustoća naseljenosti unutar građevinskog područja naselja (Izvor: PPUO Klis – Osnovni i DZS)

Naselje	površina građevinskog područja naselja (GP) (ha) / PPUO Klis – osnovni	broj stanovnika 2021. godine	udio građevinskog područja po naseljima (%)	broj stanovnika u odnosu na ukupnu površinu GP (st/ha)
Brštanovo	92,0	265	4,4	2,88
Dugobabe	77,8	126	7,9	1,62
Klis	347,0	3.496	10,6	10,07
Konjsko	206,2	281	3,2	1,36
Korušće	100,6	78	1,1	0,78
Nisko	62,9	181	5,1	2,08
Prugovo	254,3	571	2,0	2,25
Veliki Bročanac	75,8	184	5,5	2,43
Vučevica	45,8	44	2,1	0,96
UKUPNO	1.262,4	5.226	4,4	4,14

2.1.2. Izgrađene strukture van naselja

Izdvojeno građevinsko područje izvan naselja, prema Zakonu o prostornom uređenju je područje određeno prostornim planom kao prostorna cjelina izvan građevinskog područja naselja planirana za sve namjene, osim za stambenu. Prema PPUO Klis na području općine planirana je rezervacija površina za proizvodno-poslovne zone, eksploataciju te sport i rekreaciju. Sukladno PPUO Klis (Knjiga II) izgrađene strukture van građevinska područja naselja iznosi 532,65 ha, što predstavlja 3,58 % od ukupne površine općine. Prikaz udjela površina izvan građevinskog područja prikazan je u tablici (tablica 10) u nastavku.

1. **Gospodarske djelatnosti** na utvrđenim građevinskim područjima izvan naselja za izdvojene namjene su sljedeće *proizvodno-poslovne zone*:

- proizvodno-poslovna zona Vučevica zapad,
- proizvodno-poslovna zona Vučevica,
- proizvodno-poslovna zona Vučevica istok,
- proizvodno-poslovna zona Vučevica jug 1,
- proizvodno-poslovna zona Vučevica jug 2,
- proizvodno-poslovna zona Prugovo,
- proizvodno-poslovna zona Grlo-Klis,
- proizvodno-poslovna zona Kurtovići sjever,
- proizvodno-poslovna zona Kurtovići jug 1,
- proizvodno-poslovna zona Kurtovići jug 2,
- proizvodno-poslovna zona Majdan,

2. **Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina**

Na području općine nalaze se četiri površine namijenjene za iskorištavanje mineralnih sirovina – eksploataciju kamena i to:

- u Brštanovu (19,3 ha),
- u Dugobabama (21,8 ha),
- u Majdanu (44,3 ha),
- u Klisu - Kosi (27,5 ha).

3. Športsko-rekreacijska namjena

Športsko-rekreacijski sadržaji u sklopu ove zone podrazumijevaju športske dvorane, športske terene (boćališta, odbojka, košarka, mali nogomet i sl.), manje zelene površine i sl. te prateće sadržaje (klubski prostori, sanitarni čvorovi, tuševi i sl.) kao samostalne cjeline ili kao dijelove osnovne građevine.

Tablica 10 – Iskaz prostornih pokazatelja za izgrađene strukture izvan građevinskog područja (Izvor: PPUO Klis)

	Oznaka	Ukupno ha	% od površine općine
Izgrađene strukture van naselja ukupno		532,65	3,58
– proizvodno-poslovna namjena	I, K	406,24	2,73
– eksploatacija kamena	E3	112,94	0,76
– športsko-rekreacijska namjena	R1	13,47	0,09

2.2. SUSTAV NASELJA

Strategija i Program prostornog uređenja kategoriziraju naselja RH prema kriterijima centraliteta i veličine u šest kategorija, koje se zapravo razlažu na osam kategorija, jer se naselja iz kategorije regionalnih središta (A) dijele u potkategorije regionalnih i manjih regionalnih središta, a naselja iz kategorije lokalnih središta (B) se dijele na kategorije većih i manjih lokalnih središta. Kako su upravo mala regionalna i lokalna središta potencijalni nositelji razvoja nedovoljno prostorno strukturiranih područja, prihvaća se kategorizacija koja naselja dijeli u osam grupa te se tim naseljima daje pozicija na hijerarhijskoj ljestvici centraliteta:

- Regionalno (srednje razvojno) središte, srednji grad 15.000 – 30.000 stanovnika;
- Veće lokalno, područno (malo razvojno) središte, mali grad, 1000 – 7000 stanovnika – Klis;
- Manje lokalno (poticajno razvojno) središte, mjesta sa gradskim obilježjima, općinska središta, ostala razvojna žarišta, 500 – 1000 stanovnika – Prugovo;

- Ostala manja naselja – Broćanac, Brštanovo, Dugobabe, Konjsko, Korušće, Nisko, Vučevica.

Općina Klis na površini od 148,7 km² obuhvaća ukupno 9 naselja: Brštanovo, Dugobabe, Klis, Konjsko, Korušće, Nisko, Prugovo, Veliki Broćanac i Vučevica s gustoćom naseljenosti 35,36 stanovnika po km² prema zadnjem popisnom razdoblju. Površinom najveće naselje je Klis koji zauzima površinu od 24,30 km², dok je površinom najmanje naselje Dugobabe 9,8 km². Po gustoći stanovnika najviše se ističe naselje Klis koji broji 143,87 stanovnika po km², dok je naselje Vučevica s najmanjom gustoćom naseljenosti koja iznosi 2,52 stanovnika po km². Detaljan popis nalazi se u tablici (tablica 11).

Tablica 11 – Popis i površina naselja općine (Izvor: PPUO Klis; modificirano)

Naziv naselja	Površina (km ²)	Gustoća stanovnika po km ² 2021. godine
Brštanovo	20,6	12,86
Dugobabe	9,8	12,85
Klis	24,3	143,87
Konjsko	13,3	21,12
Korušće	12	6,5
Nisko	15,7	11,52
Prugovo	22	25,95
Veliki Broćanac	12,7	14,49
Vučevica	17,4	2,52
Ukupno	148,7	35,36

2.3. GOSPODARSKE DJELATNOSTI

Za poticanje gospodarskog razvoja gradova i općina te stvaranje boljih uvjeta poslovanja poduzetnika bitno je rješavanje pitanja poslovnog prostora, kako za već aktivne poduzetnike, tako i za one koji tek počinju poslovati. Taj se preduvjet ostvaruje kroz gospodarske zone. Naime, prostornim se rasporedom gospodarskih sadržaja smještenih u gospodarske zone uspostavlja ravnoteža između prostornog urbanog i gospodarskog razvoja općine.

Općina Klis, kao i SDŽ provode programe, olakšice i projekte kojima se potiče razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Osnivanjem gospodarskih zona nastoji se riješiti pitanje poslovnog prostora uz određene beneficije, kao i stvaranje duha zajedništva te učvršćivanje poslovnih veza među poduzetnicima, a sve s ciljem razvoja i zapošljavanja.

Prema prostornom planu gospodarske djelatnosti na utvrđenim građevinskim područjima izvan naselja za izdvojene namjene su:

- proizvodno-poslovna zona Vučevica zapad,
- proizvodno-poslovna zona Vučevica,
- proizvodno-poslovna zona Vučevica istok,
- proizvodno-poslovna zona Vučevica jug 1,
- proizvodno-poslovna zona Vučevica jug 2,
- proizvodno-poslovna zona Prugovo,
- proizvodno-poslovna zona Grlo-Klis,
- proizvodno-poslovna zona Kurtovići sjever,
- proizvodno-poslovna zona Kurtovići jug 1,
- proizvodno-poslovna zona Kurtovići jug 2,
- proizvodno-poslovna zona Majdan,
- površine za iskorištavanje mineralnih sirovina: eksploatacija kamena (E3).

Za pojedine od navedenih zona, na snazi su sljedeći urbanistički planovi:

- Vučevica zapad – proizvodno-poslovna zona UPU 22;
- Vučevica jug 1 – proizvodno-poslovna zona UPU 25;
- Vučevica jug 2 – proizvodno-poslovna zona UPU 26;
- Kurtovići sjever – proizvodno-poslovna zona UPU 29.

(A) Poduzetnička zona Vučevica

Za poduzetničku zonu Vučevica izrađeni su urbanistički planovi uređenja (UPU) koji utvrđuju osnovne uvjete korištenja i namjene javnih i drugih površina za poslovnu zonu, prometnu i komunalnu mrežu te smjernice za oblikovanje, korištenje i uređenje prostora. Ukupna površina svih gospodarskih zona Vučevica iznosi 151,25 ha.

Urbanistički plan uređenja radne zone Vučevica broj 22 (UPU broj 22 – radna zona Vučevica) obuhvaća prostor veličine cca 51,68 ha. Sama zona se nalazi sjeverno od autoceste A1 Zagreb - Split, odnosno zapadno od postojećeg čvora Vučevica koji predstavlja izlaz s autoceste. Detaljan prikaz namjena površina nalazu se u tablici (tablica 12) u nastavku teksta. Za poduzetničku zonu Vučevica određene su kategorije korištenja/namjene prostora i to:

Proizvodno-poslovna namjena

- I – Proizvodna namjena
- K – Poslovna namjena

Zelene površine

- Z – Zaštitne zelene površine

Površine infrastrukturnih sustava

Tablica 12 – Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu, način korištenja i uređenja površina poslovne zone Vučevica (22) (Izvor: UPU broj 22 – radna zona Vučevica ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 3/12))

Namjena površina	površina	
	ha	%
PROIZVODNA (I) I POSLOVNA NAMJENA (K)	43,86	85,20
ZAŠTITNE ZELENE POVRŠINE (Z)	2,39	4,64
PROMETNE POVRŠINE	4,69	9,11
KORIDOR ZA POLAGANJE INFRASTRUKTURNE MREŽE	0,75	1,46
UKUPNO	51,48	100,00

Urbanistički plan uređenja radne zone Vučevica broj 25 (UPU broj 25 – Tehnološki park Vučevica) izrađen je za izdvojeno građevinsko područje izvan naselja gospodarske namjene Vučevica – jug 1, nalazi se na jugozapadnom rubu općine, na području naselja Vučevica. Površina područja obuhvata Plana iznosi 55,54 ha. Detaljan prikaz namjena površina nalaze se u tablici (tablica 13) u nastavku teksta.

Na području ovog Plana su definirane sljedeće namjene površina:

- gospodarska namjena – proizvodna (I1);
- gospodarska namjena – pretežno poslovna (K1);
- sportsko-rekreacijska namjena (R1);
- uređene javne zelene površine (Z1);
- zaštitne zelene površine (Z);
- površine infrastrukturnih sustava (IS);
- površine prometnog sustava.

Tablica 13 – Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu, način korištenja i uređenja površina poslovne zone Vučevica (25) (Izvor: UPU broj 25 – Tehnološki park Vučevica ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/10))

Namjena površina	površina	
	ha	%
UPRAVA PARKA (K1)	5,73	10,32
PROIZVODNI CENTAR (I1)	31,42	56,57
SPORTSKO REKREACIJSKI CENTAR (R1)	2,68	4,83
JAVNE ZELENE POVRŠINE (Z1)	5,00	9,00

Namjena površina	površina	
	ha	%
ZAŠTITNO ZELENILO (Z)	3,90	7,02
PROMETNE POVRŠINE	6,81	12,26
UKUPNO	55,54	100,00

Urbanističkim planom uređenja radne zone Vučevica broj 26 (UPU broj 26 – radna zona Vučevica) obuhvaćeno je područje od 44,23 ha. To je područje namijenjeno za gradnju objekata proizvodno-poslovne namjene. Detaljan prikaz namjena površina nalazu se u tablici (tablica 14) u nastavku teksta. Ovim Planom određene su sljedeće namjene:

Proizvodno-poslovna namjena

- Proizvodna namjena,
- Poslovna namjena,
- Zelene površine,
- Zaštitne zelene površine.

Površine infrastrukturnih sustava

Tablica 14 – Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu, način korištenja i uređenja površina poslovne zone Vučevica (26) (Izvor: UPU broj 26 – radna zona Vučevica ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 3/12))

Namjena površina	površina	
	ha	%
PROIZVODNA (I) I POSLOVNA NAMJENA (K)	32,83	74,22
TS 110/20(10)Kv "Vučevica"	2,15	4,86
UREĐAJI ZA PROČIŠĆAVANJE	2,06	4,66
PROMETNE POVRŠINE	3,58	8,09
ZAŠTITNI POJAS DALEKOVODA	1,63	3,69
ZAŠTITNE ZELENE POVRŠINE (Z)	1,98	4,48
UKUPNO	44,23	100,00

(B) Poduzetnička zona Kurtovići sjever

Za poslovno/gospodarsku zonu Kurtovići sjever izrađen je urbanistički plan uređenja (UPU broj 29 – Kurtovići sjever) koji utvrđuje osnovne uvjete korištenja i namjene javnih i drugih površina za poslovnu zonu, prometnu i komunalnu mrežu te smjernice za oblikovanje, korištenje i uređenje prostora. Ukupna površina iznosi 22,31 ha. Detaljan prikaz namjena površina nalazu se u tablici (tablica 15) u nastavku teksta.

Tablica 15 – Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu, način korištenja i uređenja površina poslovne zone Kurtovići sjever (Izvor: UPU broj 29 – Kurtovići - sjever ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 9/10, 6/17, 8/17 (pročišćeni tekst))

Namjena površina	površina	
	ha	%
GOSPODARSKA NAMJENA, TEHNOLOŠKI PARK Proizvodna, poslovna (I, K)	3,35	15,02
GOSPODARSKA NAMJENA, TEHNOLOŠKI PARK Poslovna, znanost (K)	4,97	22,28
JAVNA I DRUŠTVENA NAMJENA, TEHNOLOŠKI PARK Visoko učilište, znanost (D6)	7,05	31,60
ŠPORTSKO-REKREACIJSKA NAMJENA Šport (R1)	1,18	5,29
ZELENE POVRŠINE Zaštitne zelene površine (Z)	0,39	1,75
ZELENE POVRŠINE Javni park (Z1)	3,49	15,64
POVRŠINE INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA Prometne površine (IS)	1,87	8,38
POVRŠINE INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA Trafostanice (IS1)	0,02	0,09
UKUPNO	22,31	100,00

Planiranjem i izgradnjom poduzetničkih (gospodarsko-poslovnih) zona, programima za poticanje poduzetništva, subvencijama te drugim olakšicama, poticajima i mjerama za poduzetnike i buduće investitore, Općina direktno utječe na stvaranje i poboljšanje uvjeta za pokretanje proizvodnje, otvaranje novih radnih mjesta i povećanje zaposlenosti, a time i na uređenje zemljišta i poslovnih prostora te razvoj gospodarstva cijelog područja.

Izvrješća o stanju u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije s prikazom financijskih kretanja u 2023. i ostvarenju Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva u Splitsko-dalmatinskoj žu-

paniji u 2023. godini navodi da se na području općine nalazi 120 poduzetnika i 502 zaposlena s ukupno 40.555.242 € prihoda, a što je detaljno prikazano i u tablici (tablica 16) u nastavku.

Tablica 16 – Rezultati poslovanja poduzetnika općine Klis za 2023. – FINA (Izvor: Izvješća o stanju u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije s prikazom financijskih kretanja u 2023. godini)

Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Porez na dobit	Dobit/gubitak nakon poreza
120	502	40.555.242 €	36.034.237 €	655.787 €	3.865.218 €

Usporedbom podataka s prijašnjih Izvješća o stanju u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije 2015., 2016., 2017. godine te Izvješća o stanju u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije s prikazom financijskih kretanja u 2023. godini vidljiv je kontinuirani rast broja poduzeća i prihoda te smanjenja broja nezaposlenosti, no ujedno i povećanje broja stanovnika.

Tablica 17 – Rezultati poslovanja poduzetnika po godinama u općini Klis (Izvor: Izvješće o stanju u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije 2015., 2016., 2017. godine te Izvješće o stanju u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije s prikazom financijskih kretanja u 2018. godini)

	2015.	2016.	2017.
Broj poduzeća	61	74	84
Broj zaposlenih	414	403	320
Ukupni prihodi	215.689.500 kn	204.576.375 kn	228.479.476 kn
Ukupni rashodi	202.086.017 kn	194.868.487 kn	220.653.532 kn
Dobit nakon oporezivanja	11.777.284 kn	8.834.670 kn	9.672.222 kn
Prosječan broj zaposlenih	398	423	464

2.4. OPREMLJENOST PROSTORA INFRA-STRUKTUROM

2.4.1. Prometna infrastruktura

Prometni sustav Općine prikazan je unutar tekstualnog dijela PPUO Klis te na grafičkom prikaz kartogram 2.1. Promet, koji se dijeli na postojeće i planirane prometnice (državna autocesta, brza cesta, županijska cesta, lokalna cesta, ostale ceste) te planirana magistralna željeznička pruga. Cestovni promet glavni je i jedini način povezivanja svih dijelova područja općine, stoga je detaljno obrađen u nastavku teksta.

A. Cestovni promet

Na temelju članka 7., stavka 2. Zakona o cestama ("Narodne novine", broj 84/11, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14, 110/19, 144/21, 114/22, 4/23, 133/23) i Uredbe o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta ("Narodne novine", broj 34/12), ministar mora, prometa i infrastrukture donio Odluku o razvrstavanju javnih cesta ("Narodne novine", broj 86/2024). Ovom Odlukom se javne ceste razvrstavaju u četiri skupine i to: autoceste, državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste.

Sukladno navedenom općinom prolaze sljedeće kategorije cesta:

Autocesta

- A1 Zagreb (čvorište Lučko, A3) – Karlovac – čvorište Bosiljevo 2 (A6) – Split – Ploče – Opuzen – Zavalja (granica RH/BiH) – Imotica (granica RH/BiH) – Dubrovnik – Osojnik (granica RH/BiH).

Državne ceste

- DC 1 Gornji Macelj (A2) – Krapina – Ivanec Bistranski (A2) – Zagreb (A1) – Karlovac – Gračac – Knin – Sinj – Split (DC 8),
- DC 56 Zemunik Donji (DC 424/ŽC 6040) – Benkovac (DC 27/LC 63125) – Gračac – Bribir (DC 59) – Gračac – Gradina (DC 33) – Drniš (DC 33) – Gornji Muć – Klis (DC 1).

Županijske ceste

- ŽC 6113 Dugobabe (LC 67025 – ŽC 6115),
- ŽC 6114 Nisko – Prugovo (DC 56),
- ŽC 6115 Lećevica (ŽC 6098) – Konjsko (DC 56),
- ŽC 6253 Klis (DC 56) – Solin (DC 8),
- ŽC 6260 Klis (ŽC 6253) – Dugopolje – Bisko – Blato na Cetini – Šestanovac (DC 39).

Lokalne ceste

- LC 67024 Lećevica – Korušce (ŽC 6115),

- LC 67025 Lećevica (ŽC 6115) – Dugobabe (ŽC 6114),
- LC 67061 Korušće (ŽC 6115) – Klis (LC 67074),
- LC 67074 Klis (ŽC 6253) – Solin (ŽC 6253),
- LC 67075 Solin (ŽC 6253) – Klis (ŽC 6253),
- LC 67076 Konjsko (DC 56) – Dugopolje (LC 67078),
- LC 67221 Vučevica (LC 67061 – A1).

Najveći udio javnih cesta na području općine u iznosu od 39 % zauzimaju županijske ceste u duljini od 33,1 km, dok najmanji autocesta u duljini od 10,9 km, odnosno 15 %. Detaljan pregled ostalih javnih cestovnih prometnica prikazan je u tablici (tablica 18) u nastavku.

Tablica 18 – Duljina prometnice i udio unutar općine sukladno Odluci o razvrstavanju javnih cesta (km / %) (Izvor: Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, Županijske ceste)

Oznaka ceste	Duljina prometnice unutar općine (km)	Udio prometnica (%)
A1	10,9	13
DULJINA AUTOCESTE	10,9	
DC 1	6,0	19
DC 56	9,7	
DULJINA DRŽAVNIH CESTA	15,7	
ŽC 6113	5,1	40
ŽC 6114	7,4	
ŽC 6115	14,2	
ŽC 6253	4,5	
ŽC 6260	1,9	
DULJINA ŽUPANIJSKIH CESTA	33,1	
LC 67024	0,7	28
LC 67025	5,1	
LC 67061	6,1	
LC 67074	3,0	
LC 67075	6,4	
LC 67076	1,3	
LC 67221	0,5	
DULJINA LOKALNIH CESTA	23,1	

Hrvatske autoceste (Sektor za pravne poslove, Odjel za pravne poslove) dostavile su podatke o duljini i gustoći prometa koja prolaze općinom i to za dionice Prgomet – Vučevica i dionice Vučevica – Split (Dugopolje). Navedeno je detaljno prikazano tablično (tablica 19) u nastavku, pri čemu možemo izdvojiti da je najveći broj vozila na obje dionice zabilježeno 2023. godine.

Tablica 19 – Gustoća prometa na dionicama Prgomet – Vučevica i Vučevica – Split (Dugopolje) (Izvor: Hrvatske autoceste)

PRGOMET - VUČEVICA			
Godina	Broj vozila	PGDP	PLDP
2020.	2.639.326	7,211	16,529
2021.	3.755.303	10,289	24,236
2022.	4.414.157	12,094	26,230
2023.	5.034.065	13,792	28,846
01. - 10.2024.	4.837.812	15,862	29,689
VUČEVICA - SPLIT (DUGOPOLJE)			
Godina	Broj vozila	PGDP	PLDP
2020.	2.562.776	7,002	15,278
2021.	3.863.141	10,584	24,374
2022.	4.553.059	12,474	26,380
2023.	5.138.156	14,077	28,935
01. - 10.2024.	4.791.915	15,711	29,935

Prema podacima dostavljenih od Hrvatskih cesta (Sektor za pripremu, građenje i rekonstrukciju, Odjel za strateško planiranje) na području općine se ne planiraju rekonstrukcije postojećih prometnica, no planira se izgradnja nove prometnice čvorište Vučevica na A1 – tunel Kozjak.

Javne ceste koje se ne nalaze u prethodno opisanoj kategoriji, sukladno Zakonu o cestama pripadaju kategoriji nerazvrstanih cesta.

Nerazvrstanim cestama upravlja Općina temeljem *Odluke o nerazvrstanim cestama na području općine Klis* (nacrt, svibanj 2024.) koja je donijela Registar nerazvrstanih cesta po katastarskim općinama, s popisom katastarskih čestica preko kojih cesta prolazi, s podacima o broju nerazvrstane ceste, nazivu ulice, opisu ceste, duljini, širini, stanju, te grafički prikaz na ortofoto podlozi. Ovom Odlukom se uređuje pravni status nerazvrstanih cesta, upravljanje, građenje i održavanje nerazvrstanih cesta; vrsta, opseg i rokovi izvođenja radova redovitog i izvanrednog održavanja nerazvrstanih cesta

te kontrola i nadzor nad izvođenjem tih radova; financiranje nerazvrstanih cesta; njihova zaštita te nadzor i kaznene odredbe.

B. Elektroničke komunikacije

Elektroničke komunikacije općine prikazane su unutar tekstualnog dijela PPUO Klis te na grafičkom prikaz kartogram 2.2. Pošta i telekomunikacije, te se javne telekomunikacije dijele na:

- Telefonska mreža – telekomunikacijskih čvorova u nepokretnoj mreži (područna centrala),
- Vodovi i kanali – korisnički i spojni,
- TK instalacije – magistralni vodovi (geodetski i shematski), planirana DKT te postojeći i planirani UPS.

Jedinica poštanske i telekomunikacijske mreže nalazi se u naselju Klis, dok se u naseljima Konjsko, Prugovo, Veliki Bročanac, Brštanovo i Korušće nalazi jedinica telekomunikacije.

Planom se predviđa proširenje mreže telekomunikacija do stupnja koji će omogućiti dovoljan broj priključaka i maksimalan broj spojnih veza. Također se predviđa rekonstrukcija postojeće TK mreže, uvođenjem novih TK usluga te modernizacija TK infrastrukture za priključivanje novih sadržaja.

U 2022. godini Općina je kao nositelj projekta krenula s provedbom "Projekta razvoja širokopojasnog pristupa na području gradova Trilja i Vrlike te općina Dicmo, Dugopolje, Hrvace, Klis i Muć". Planirana je implementacija suvremene nepokretne pristupne elektroničke komunikacijske mreže koja će osigurati infrastrukturne preduvjete za održivi dugoročni društveni i gospodarski razvitak svih sudionika. Projekt se provodi unutar Okvirnog programa za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja (ONP, "Narodne novine", broj 68/2016), a sufinanciran je bespovratnim sredstvima iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO).

Sukladno podacima Studije izvodljivosti i nacrtu Plana razvoja širokopojasne infrastrukture (Verzija za javnu raspravu (NPOO poziv), v 2.1, kolovoz 2022.) na području općine u kojima je dostupan širokopojasni pristup putem nepokretnih mreža s brzinama većim od 30 Mbit/s se nalaze u blizini postojećih čvorova telefonske mreže i obuhvaćaju približno 20 % korisnika u općini. Preostali korisnici u općini, koji se nalaze izvan tih područja, mogu koristiti samo osnovne brzine širokopojasnog pristupa manje od 30 Mbit/s. Nepokretne mreže koje podržavaju brzine veće od 100 Mbit/s dostupne su na određenom broju pojedinačnih lokacija

u općini. Signal pokretnih mreža koji omogućuje širokopojasni pristup dostupan je u većem dijelu općine, uključujući i pristup s brzinama između 30 i 100 Mbit/s. Iz navedenog se zaključuje da stanje dostupnosti postojećih širokopojasnih mreža na području općine nije zadovoljavajuće, jer mreže vrlo velikog kapaciteta većinom nisu dostupne.

2.4.2. Energetska infrastruktura

A. Opskrba električnom energijom

Elektroenergetski sustav općine prikazan je unutar tekstualnog dijela PPUO Klis te na grafičkom prikaz kartogram 2.3. Energetski sustav. Građevine od važnosti za Državu, Županiju su:

Trafostanice

- TS 400/220/110 kV KONJSKO;
- TS 110/10-20 kV VUČEVICA;
- TS 35/10 kV KLIS.

Dalekovodi

- 400 kV dalekovod Konjsko – Mostar;
- 400 kV dalekovod Konjsko – RHE Velebit;
- 2 x 220 kV dalekovod Konjsko – HE Orlovac;
- 220 kV dalekovod Konjsko – Zakućac;
- 2 x 220 kV dalekovod Konjsko – Bilice;
- 220 kV dalekovod Konjsko – Brinje;
- 220 kV dalekovod Zakućac – Bilice;
- 2 x 400 kV dalekovod Konjsko – Kongora (TE Zaleđe);
- 2 x 400 kV dalekovod Konjsko – KPE Peruća;
- 2 x 400 kV dalekovod Konjsko – RHE Velebit;
- 2 x 220 kV uvod dalekovoda 220kV Zakućac – Bilice u TS Konjsko;
- 220 kV dalekovod Konjsko II – Zakućac;
- 110 kV dalekovod Dugopolje – Meterize;
- 110 kV dalekovod Konjsko – HE Dale;
- 2 x 110 kV dalekovod Konjsko – Kaštela;
- 2 x 110 kV dalekovod Konjsko – Vrboran;
- 2 x 110 kV dalekovod Konjsko – Ogorje;
- 2 x 110 kV dalekovod Konjsko – Vučevica;
- 2 x 110 kV dalekovod Vučevica – Kaštela II;
- 2 x 110 kV dalekovod Konjsko – EVP Žitnić.

Vjetroelektrane

- Kočinje brdo;
- Lečevica;
- Osoje;
- Pometeno brdo.

Sunčane elektrane

- Dugobabe,
- Kaštelica.

U svrhu korištenja sunčeve energije planira se izgradnja sunčanih elektrana i ostalih pogona za korištenje energije sunca. Prostornim planom prvenstveno se preporuča izgradnja sunčanih elektrana na postojećim i novim objektima na krovovima, zbog boljeg iskorištenja prostora.

B. Opskrba plinom

Sustav opskrbe plinom na području općine prikazan je unutar tekstualnog dijela PPUO Klis te na grafičkom prikaz kartogram 2.3. Energetski sustav. Plinski magistralni i distribucijski sustav od važnosti za Državu i Županiju su:

- Magistralni plinovod Bosiljevo – Split – Ploče;
- Visokotlačni plinovod RS Klis – RS Split 1 – RS Split 2;
- Redukcijska stanica – RS Klis.

Operator distribucijskog sustava EVN Croatia Plin d.o.o. iz Zagreba obavlja energetske djelatnosti distribucije plina na području općine.

Opskrba prirodnim plinom na području općine obavlja se kroz sustav magistralnog plinovoda do mjerno redukcijske stanice (MRS). Od MRS opskrba se dalje omogućuje sustavom visokotlačnih plinovoda ili srednjetačnim plinovodima za područja u okruženju MRS.

Sveukupno izgrađena i u funkciji, duljina plinovoda na području općine zaključno s 2020. godinom iznosila je 13.263,0 metara visoko i srednje tlačnog plinovoda.

Visoko tlačni plinovod izgrađen je od čeličnih cijevi DN 300, dok je srednje tlačni plinovod izgrađen od PEHD cijevi promjera:

- Ø 63 mm ukupne duljine 461,0 m;
- Ø 110 mm ukupne duljine 5.828,0 m;
- Ø 160 mm ukupne duljine 1.107,0 m.

2.4.3. Opskrba vodom i odvodnja otpadnih voda

A. Opskrba pitkom i tehnološkom vodom

Sustav opskrbe vodom općine prikazan je unutar tekstualnog dijela PPUO Klis te na grafičkom prikazu kartogram 2.4. Vodnogospodarski sustav – Vodoopskrba i otpadne vode.

Vodoopskrba područja općine rješava se s tri vodoopskrbna sustava: (I) vodoopskrbnim sustavom s izvorišta rijeke Rude kojim se opskrbljuje zagorski dio općine i (II) vodoopskrbnim sustavom s rijeke Jadro kojim se opskrbljuje naselje Klis, te

povezivanje s vodoopskrbnim sustavom s rijeke Krke izgrađenim cjevovodom Radošići Vučevica.

Mogućnost poboljšanja vodoopskrbe općine sukladno PPUO su:

- mogućnost napajanja s izvorišta rijeke Čikole s prstenom u Vučevici i novom crpnom stanicom i rezervoarom u Orošnjaku (područje Vučevica),
- spoj vodoopskrbnih sustava Rude i Jadra s prstenom u Kurtovićima,
- spoj Lečevica – Korušice;
- spoj Korušice – Vučevica;
- spoj Radošići – Vučevica.

Pored korištenja vode iz vodoopskrbnih sustava PPUO utvrđuje potrebu razvoja i drugih oblika vodoopskrbe, prije svega opskrbu vodom putem prikupljanja kišnice. Isto tako izgradnjom kanalizacije i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda upotrijebljenu i pročišćenu vodu može se koristiti za navodnjavanje.

Valja napomenuti da u obuhvatu PPUO postoji vodna građevina koja spada u važnu građevinu za državu i županiju. Radi se o vodnoj građevini za vodoopskrbu – Vodoopskrbni sustav Sinjske krajine – Podsustav Dugopolje – Klis i podsustav Muć – Lečevica – Klis.

Komunalnu djelatnost distribucije pitke vode na području općine obavlja Vodovod i kanalizacija d.o.o. Split. Prema dostavljenim podacima duljina vodovodne mreže na području općine iznosi cca 135 km te je trenutno aktivnih 2.220 priključaka.

Dio vodoopskrbe Klisa se bazira na crpnoj stanici Jadro koja se nalazi u sklopu izvora rijeke Jadro. Ista vodu pumpa u VS Klis - Kosa, te dalje prema CS, odnosno VS Ozrna, prema prekidnoj komori Klis i VS Klis 1. Dio općine ima opskrbu preko sustava CS Kunčeva greda, odnosno vodosprema VS Voljak i VS Sutikva stara. Zagorski dio općine ima vodoopskrbu preko sustava Ruda, odnosno vodospreme VS Gizdovac i VS Žižići.

Vodovodna mreža je većim dijelom stara s učestalim puknućima. Stanje će se donekle popraviti izgradnjom novih i zamjenom starih instalacija u sklopu ASS radova.

VS Klis I, s koje se opskrbljuje najveći broj potrošača, ima samo jednu komoru, bilo kakvim radovima na održavanju potrošači ostaju bez vode po cijeli dan. Ovdje je potrebno planirati i izgraditi dodatnu komoru.

Postoji koncepcijsko rješenje s hidrauličkom analizom varijantnih rješenja dogradnje vodoopskrbnog podsustava Klis, srpanj 2022. godine, u

kojem se razmotrila i mogućnost opskrbe Klisa iz smjera Dugopolja, s prijedlogom faznog rješavanja problema.

Sukladno navedenom, stanje vodovodne mreže je djelomično zadovoljavajuće, pogotovo kad se uzme u obzir povećana gradnja na rubnim dijelovima općine.

Potrošnja pitke vode za predmetno razdoblje je prikazana je u tablici u nastavku.

Tablica 20 – Potrošnja pitke vode općine za razdoblje od 2020. do 2024. godine (Izvor: Vodovod i kanalizacija d.o.o. Split.)

Potrošnja pitke vode	
godina	m ³
2020.	276.392
2021.	288.373
2022.	313.601
2023.	305.063
2024.*	278.388
* potrošnja vode 1. siječnja – 31. prosinca 2024.	

B. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda općine prikazan je unutar tekstualnog dijela PPUO Klis te na grafičkom prikazu kartogram 2.4. Vodnogospodarski sustav – Vodoopskrba i otpadne vode.

Sukladno navedenom, područje općine se dijeli u tri cjeline:

- područje rijetke izgradnje i malog broja stanovnika (Nisko, Brštanovo, Korušice, Dugobabe, Vučevica, Bročanac, Prugovo i Konjsko);
- područje gušće izgradnje i veće koncentracije stanovništva (Klis), te
- područje radnih zona (sjeverni dio naselja Klis).

Također se utvrđuje da se naselje Klis, kao i proizvodno-poslovne zone Kurtovići jug 1, Kurtovići jug 2 i Kurtovići sjever spajaju na kanalizacijski sustav Split – Solin. Poduzetničke zone Kurtovići jug 1, Kurtovići jug 2 i Kurtovići sjever, preko crpnih stanica spajaju se na kanalizacijski sustav Split – Solin. Ostala područja općine Klis rješavati će se lokalnim, individualnim sustavima skupljanja i pročišćavanja otpadnih voda. Potrebno je napraviti studiju s ekonomskim pokazateljima za veće poduzetničke zone (Vučevica), kao i naselja Konjsko i Prugovo o isplativosti gradnje kanalizacijskog sustava za Vučevicu, koje će se spajati na kanalizacijski sustav Kaštela – Trogir, a za Konjsko i Prugovo na kanalizacijski sustav Split – Solin.

U obuhvatu PPUO postoje građevine od važnosti za državu i županiju, a to je građevina sustava odvodnje – EKO Kaštelanski zaljev – Sustav odvodnje otpadnih voda Splita, Solina, Klisa, Dugopolja, Podstrane i Dugog Rata.

Integralni projekt zaštite Kaštelanskog zaljeva (EKO Projekt) jedan je od najvećih infrastrukturnih projekata na Mediteranu. Obuhvaća izgradnju i rekonstrukciju kanalizacijskih sustava gradova Splita, Solina, Kaštela, Trogira, općina Seget, Okrug, Dugopolje i Klis te dio otoka Čiovo, kao i poboljšanje i dogradnju pripadajućih vodoopskrbnih sustava.

Prema podacima Vodovod i kanalizacija d.o.o. Split, sustav javne odvodnje na području općine dio je sustava odvodnje Aglomeracije Split – Solin. Duljina fekalne kanalizacijske mreže iznosi cca 11.400 m. Broj kanalizacijskih kućnih priključaka – cca 180 kom. Otpadna voda s područja općine gravitacijskim kolektorom teče do KCS Solin, odakle se tlačnim cjevovodom transportira do hidrotehničkog tunela i CUPOV Stupe.

Na području općine nema uređaja za pročišćavanje otpadne vode, sva otpadna voda koja se preko sustava odvodnje prikuplja na području odlazi na uređaj za pročišćavanje otpadne vode na Stupama, čiji je maksimalni kapacitet u ovom trenutku 700 l/s, uređaj je na nivou predobrade otpadne vode, gruba rešetka, fina rešetka, pjeskolov, mastolov.

2.4.4. Gospodarenje otpadom

Prema podacima iz Plana gospodarenja otpadom općine Klis za razdoblje od 2019. - 2024. godine ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 4/20) (dalje u tekstu: Plan gospodarenja otpadom) miješani komunalni otpad skuplja tvrtka Čistoća d.o.o. Split. Skupljanjem otpada obuhvaćeno je 100 % stanovništva općine.

Na području općine ne postoji odlagalište otpada te se sakupljeni otpad odvozi na službeno odlagalište Karepovac, na području grada Splita. Dinamika odvoza komunalnog otpada je dva puta tjedno u naselju Klis i jedanput tjedno u ostalim naseljima, dok se glomazni otpad sakuplja prema potrebi na zahtjev korisnika.

Odvajanje otpada na području općine provodi se kroz sustave zelenih otoka koji se sastoje od spremnika za papir i karton, staklo i plastiku, na 4 lokacije:

1. Klis – Megdan, iza mjesnog doma kod kućnog broja Iza grada 2;
2. Klis – Kosa, kod mjesnog doma, odnosno kućnog broja Sv. Jure 46;

3. Maleši – Pometeno brdo, kod kućnog broja Zagorska 1;
4. Konjsko, raskrižje ŽC s državnom cestom, kod objekta “Verona”, kućnog broja Ivana Pavla II 24.

Na području općine postoji više lokacija odbačenog otpada na koje se nekontrolirano odlaže otpad. Općina sanira redovito “divlja odlagališta”, ali ona se i dalje pojavljuju.

Odlukom o načinu pružanja javne usluge sakupljanja komunalnog otpada na području općine Klis (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 6/22) utvrđeni su kriteriji i način pružanja javne usluge sakupljanja komunalnog otpada. Javna usluga uključuje sljedeće usluge:

- a) uslugu prikupljanja na lokaciji obračunskog mjesta korisnika usluge:
 1. miješanog komunalnog otpada,
 2. biootpada,
 3. reciklabilnog komunalnog otpada i
 4. glomaznog otpada jednom godišnje te
- b) uslugu preuzimanja otpada u reciklažnom dvorištu,
- c) uslugu prijevoza i predaje otpada ovlaštenoj osobi.

Prema Izvješću o provedbi Plana gospodarenja otpadom općine Klis za 2023. godinu (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 4/2024) javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada obavlja Čistoća d.o.o. iz Splita. Usluga odvoza biorazgradivog komunalnog otpada još nije raspoloživa. Opasni otpad i posebne kategorije otpada građani mogu predati u najbliže reciklažno dvorište, dok se ne otvori reciklažno dvorište na lokaciji u općini.

Planirana je izgradnja reciklažnog dvorišta na lokaciji koja će se odrediti Izmjenama i dopunama PPUO Klis. Nabavljeno je mobilno reciklažno dvorište, te se priprema za upotrebu.

Na području općine nije planiran Centar za ponovnu uporabu, nije planirana izgradnja sortirnice, nije planirana izgradnja kompostane, nije planirano bioplinsko postrojenje te nisu planirane građevine za gospodarenje muljem iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.

2.5. ZAŠTITA I KORIŠTENJE DIJELOVA PROSTORA OD POSEBNOG ZNAČAJA

2.5.1. Korištenje prirodnih resursa

Prirodni se resursi proučavaju kao bogatstvo promatranog teritorija te imaju poseban značaj za život lokalne zajednice, poslovanje poduzeća, ali i

gospodarstvo. Može se reći kako su prirodni resursi presudan faktor za sve interesne skupine predmetnog područja. Njihovo je iskorištavanje važno, kako za stručnjake, tako i za svakog pojedinca.

A. Poljoprivreda

Poljoprivredno tlo na području općine prikazano je unutar tekstualnog dijela PPUO Klis te na grafičkom prikazu kartogram 1. Korištenje i namjena površina, a dijeli se na vrijedno obradivo tlo i ostala obradiva tla. Ukupni obuhvat poljoprivrednih površina iznosi 373,13 ha, odnosno 2,51 % površine Općine, što je prikazano u tablici (tablica 21) u nastavku.

Tablica 21 – Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina – poljoprivredne površine (Izvor: PPUO Klis)

	Oznaka	Ukupno (ha)	Udio u površini općine (%)
ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA			
Poljoprivredne površine ukupno		373,13	2,51
– vrijedno obradivo tlo		33,71	0,23
– ostala obradiva tla		339,42	2,28

Prema javno dostupnim podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (u daljnjem tekstu: APPRRR) unutar ARKOD sustava upotrebe poljoprivrednog zemljišta za 2023. godinu, na području općine evidentirao je devet (9) kategorija (oranice, staklenik/plastenik, livada, krški pašnjak, vinogradi, maslinik, voćnjak, mješoviti višegodišnji nasadi i privremeno neodržavanih parcela), čija ukupna površina iznosi 247,3 ha. Detaljan popis namjene poljoprivrednog zemljišta s površinom prikazan je tablično (tablica 22) u nastavku.

Tablica 22 – Vrsta uporabe poljoprivrednog zemljišta za 2023. godinu na području općine prema ARKOD evidenciji (Izvor: APPRRR, modificirano)

Oznaka	Opis	Površina (ha)
200	Oranica	15,74
210	Staklenik/plastenik	0,06
310	Livada	20,14

Oznaka	Opis	Površina (ha)
321	Krški pašnjak	178,83
410	Vinograd	3,25
421	Maslinik	11,45
422	Voćnjak	10,98
490	Mješani višegodišnji nasadi	6,10
910	Privremeno neodržavana parcela	0,75
	UKUPNO	247,3

Cjelokupno poljoprivredno zemljište potrebno je staviti u funkciju jer predstavlja značajni potencijal za razvoj općine, posebno u smislu razvoja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG-a) koji su u kombinaciji s turizmom.

B. Šumarstvo

Šume na području općine prikazane su unutar tekstualnog dijela PPUO Klis te na grafičkom prikazu kartogram 1. Korištenje i namjena površina, a dijele se na šume gospodarske namjene te ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište. Ukupni obuhvat šumskih površina iznosi 12.291,62 ha, odnosno 82,66 % površine općine, što je prikazano u tablici (tablica 23) u nastavku.

Tablica 23 – Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina – šumske površine (Izvor: PPUO Klis)

	Oznaka	Ukupno (ha)	% od površine općine
Šume ukupno		12.291,62	82,66
šuma gospodarske namjene		10.028,44	67,44
ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište		2.262,81	15,22

Šume nemaju samo privredni, već i općekorisni značaj koji se očituje u zaštiti vlastitog zemljišta, ublažavanju nepoželjnih posljedica poplava, a posebno jakih vjetrova odnosno bure. Šume reguliraju vodni režima područja, osiguravanju pitkosti podzemnih voda, te utječu na povećanje poljoprivredne proizvodnje, ublažavanju klime područja, stvaranju kisika i pročišćavanju zraka.

Hrvatske šume d.o.o. gospodare šumama i šumskim zemljištima u vlasništvu Republike Hrvatske

temeljem šumskogospodarskih planova. Područje općine prema gospodarskoj podjeli obuhvaćeno je gospodarskim jedinicama: Biluš, Ljubeć, Kozjak – Zagora, Kozjak – Kaštela, Mosor – Perun, Broćanac, Runjevica i Kotlenice kojima gospodari Uprava šuma Podružnica Split, Šumarija Split. Podaci u šumskogospodarskim planovima iskazani su na nivou odsjeka kao najmanje osnovne površine gospodarske podjele, a formirani su neovisno o administrativnoj podjeli. Površina državnih šuma i šumskog zemljišta na području općine kojom gospodare Hrvatske šume, Uprava šuma podružnica Split iznosi 10.453,37 ha.

Također, na području općine prisutne su i šume u privatnom vlasništvu obuhvaćene su pod gospodarskim jedinicama Lećevica – Kladnjice, Svilaja – Moseć i Splitske šume te obuhvaćaju površinu od oko 2.062 ha. Njima gospodare privatni vlasnici/posjednici, uz savjetodavnu i stručnu pomoć Ministarstva poljoprivrede, a na zahtjev vlasnika/posjednika šume.

C. Vode

Na području općine, sukladno podacima s Topografske karte 1:25.000 (TK25), prisutni su točkasti vodni elementi poput izvora (toponimi Badžana, Vrilo Jadro i dr.), bunara (toponimi Zvečaj, Zuvka, Vinokop, Pištet, Bunari i dr.) i lokvi (toponimi Mala lokva, Zelenka, Pačetina, Trnovača, Vidrovača). Također, prisutni su i povremeni vodotoci (toponimi Ilino vrilo, Žmarevac, Ožrnski potok) te stalni i najznačajniji vodotok rijeke Jadro.

Rijeka Jadro prolazi jugoistočnom granicom općine u duljini od oko 2,5 km. Naselje Klis i šire područje opskrbljuje se vodom s izvorišta rijeke Jadro kao sastavni dio jedinstvenog regionalnog vodoopskrbnog sustava izvorišta Jadro.

Prema dostupnim podacima Hrvatskih voda d.o.o., na području općine ne postoje površinske vode jezera, ribnjaka, akumulacija koje su pod upravljanjem Hrvatskih voda.

D. Mineralne sirovine

Eksploatacijska polja su oduvijek utjecala na gospodarstvo općine pogotovo zbog specifičnosti krškog terena i duge povijesti eksploatacije. Od mineralnih i nemineralnih sirovina na području općine organizirano se iskorištava tehničko-građevinski kamen.

Područja pod eksploatacijom mineralnih sirovina na području općine prikazana su unutar tekstualnog dijela PPUO Klis te na grafičkom prikazu kartogram 1. Korištenje i namjena površina. Površina koju zauzimaju eksploatacijska polja ka-

mena iznosi 112,94 ha, odnosno 0,76 % površine općine, a odnose se na sljedeće lokacije:

- u Brštanovu (19,3 ha),
- u Dugobabama (21,8 ha),
- u Majdanu (44,3 ha),
- u Klis - Kosi (27,5 ha).

Prema Prostornom planu općine Klis, postojeći kamenolom u Majdanu može se sanirati i zbrinjavanjem i oporabom neopasnog građevinskog otpada koji je nastao prilikom iskopa, gradnje, rekonstrukcije, održavanja i uklanjanja građevina, te se u tom slučaju dopušta izgradnja reciklažnog dvorišta za potrebe sanacije.

Također, prema Prostornom planu Splitsko-dalmatinske županije postojeći kamenolom u Klis - Kosi ne može više egzistirati te ga zbog toga treba staviti u postupak sanacije. Detaljni elementi sanacije svih površina za eksploataciju kamena utvrditi će se projektom sanacije.

2.5.2. Zaštićene prirodne vrijednosti

A. Zaštita prirode

Temeljem Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine", broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23), na području općine nalazi se samo jedno zaštićeno područje i to u kategoriji zaštite posebni rezervat (ihtiološki) Gornji tok rijeke Jadro.

Granica posebnog rezervata ide od Uvodić mosta uzvodno cestom na lijevoj obali sve do ograde kaptaže pa tom ogradom do kanala hidroelektrane, zatim desno obalom do Uvodić mosta prateći obalu rijeke na udaljenosti od deset metara.

Prema podacima s Bioportala Jadro je 4,5 km duga rijeka koja protječe solinskom kotlinom u smjeru istok - zapad. Vrelo joj se nalazi na 33 m

nadmorske visine i hidrološki je predisponirano kontaktom propusnih vapnenaca Mosora i nepropusnih lapora splitsko-kaštelanskog flišnog pojasa. Rijeka Jadro pripada Jadranskom slivu i nije u vezi ni s jednim jačim površinskim vodotokom. Zbog toga predstavlja biološki potpuno odijeljenu cjelinu.

Ukupna površina kopnenog dijela posebnog rezervata "Gornji tok rijeke Jadro" iznosi 5,81 ha, dok se 1,52 ha nalazi u administrativnom području Općine, a ostatak od 4,29 ha pripada gradu Solinu.

B. Područja Nacionalne ekološke mreže

Natura 2000 je ekološka mreža Europske unije koju čine prirodni stanišni tipovi i staništa divljih vrsta od interesa za Europsku uniju. Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže ("Narodne novine", broj 80/2019, 119/2023) utvrđena je ekološka mreža Natura 2000 Republike Hrvatske, kao i nadležnosti javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže za upravljanje i donošenje planova upravljanja ekološkom mrežom. Ekološka mreža Natura 2000 sastoji se od područja očuvanja značajna za ptice – POP, područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS, vjerojatna područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (vPOVS) i posebna područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (PPOVS).

Na području općine nalaze se 3 područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) te 1 područje očuvanja značajno za ptice (POP), a kojima upravlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko-dalmatinske županije – "More i krš". Detaljan prikaz područja Ekološke mreže na području općine prikazan je u tablici (tablica 24) u nastavku.

Tablica 24 – Prikaz područja Ekološke mreže Natura 2000 na području općine (Izvor: Bioportal)

Kategorija	Kod lokaliteta	Naziv lokaliteta	Površina na području općine
POP	HR1000027	Mosor, Kozjak i Trogirska zagora	38.545,98 ha
POVS	HR2001352	Mosor	1.072,24 ha
POVS	HR2000031	Golubinka kod Vučevice	0,78 ha
POVS	HR2000931	Jadro	28,90 ha

2.5.3. Struktura registriranih kulturnih dobara

Temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("Narodne novine", broj 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21, 114/22) na području općine nalazi se ukupno 10 zaštićenih kulturnih dobara, što je detaljno prikazano u tablici (tablica 25) te opisano u nastavku.

Tablica 25 – Popis zaštićenih kulturnih dobara iz Registra na dan 21. studenog 2024. (Izvor: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>)

R.br.	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Adresa	Vrsta
1.	Z - 4206	Tvrđava Klis	Klis	Nepokretna pojedinačna
2.	Z - 5798	Kaštel Tartaglia	Konjsko	
3.	Z - 6060	Prijamna zgrada na željezničkoj postaji Klis	Klis	
4.	Z - 6175	Arheološko nalazište Crkvine u Klapavicama	Klis	Arheologija
5.	Z - 6222	Crkva sv. Ivana i arheološko nalazište	Klis	
6.	Z - 6290	Arheološko nalazište Mihovilovići	Klis	
7.	Z - 6450	Turska česma	Klis	Nepokretna pojedinačna
8.	Z - 6594	Arheološko nalazište - rimska cesta na predjelu Kurtovići - Klapavice u Klisu i Dugopolju	Klis, Dugopolje	Arheologija
9.	Z - 6962	Bunari Rajčica	Nisko	Nepokretna pojedinačna
10.	Z - 7598	Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	Klis	

– Tvrđava Klis

Tvrđava Klis (14. – 19. st.) je jedna od najbolje sačuvanih kasnosrednjovjekovnih i baroknih fortifikacija. Izgrađena je na teško pristupačnoj hridi na prijevoju između Mosora i Kozjaka. Tvore je tri utvrde od kojih svaka može funkcionirati samostalno te predstavlja složeni tip fortifikacija.

– Kaštel Tartaglia

Kaštel Tartaglia smješten je na uzvisini iznad sela Konjsko. Predstavlja utvrđeni sklop s gospodarskim dvorištem opasan obrambenim zidom na sjeveru (s glavnim portalom i puškarnicama) i istoku (sa zazidanim portalom). Na jugu i zapadu su litice. Jezgra kaštela turska je kula iz 1530. g., u današnjem stanju L-tlocrtnog oblika (s dogradnjama). Tartaglia jedan je od tri arhitektonska sklopa plemićkih posjeda na području splitsko-trogirske zagore. Objedinjuje obrambenu, gospodarsku i ladanjsku funkciju, a svojim istaknutim položajem na prirodnoj litici ističe se u vizuri zagorskog pejzaža.

– Prijamna zgrada na željezničkoj postaji Klis

Prijamna zgrada na nekadašnjoj željezničkoj postaji Klis nalazi se SZ od tvrđave Klis. Sagrađena je 1903. kao prateći objekt uskotračne željezničke pruge Split – Sinj. To je niz od tri zgrade pravokutnog tlocrta, sve sa suterenom: katnica s potkrovljem, te prizemna čekaonica za putnike i pomoćna

zgrada. Zgrada je značajna u pregledu industrijske baštine s početka 20. stoljeća.

– Arheološko nalazište Crkvine u Klapavicama

Arheološko nalazište Crkvine nalazi se dva kilometra sjeveroistočno od Klisa uz južnu stranu brze ceste Klis – Dugopolje u mjestu Klapavice. Arheološko nalazište Klapavice je izuzetno vrijedan spomenički kompleks koji prezentira život dalmatinskog zaleđa od kasne antike do kasnog srednjeg vijeka.

– Crkva sv. Ivana i arheološko nalazište

Crkva Sv. Ivana i arheološko nalazište nalaze se podno Klisa odnosno u jugoistočnom dijelu Kliškog polja. Crkva Sv. Ivana se prvi put spominje sredinom 14. stoljeća, a budući da je posvećena sv. Ivanu Krstitelju, zaštitniku roda Šubića Bribirskih, njena se gradnja vezuje za vrijeme kada ti knezovi gospodare Klisom (13. i 14. stoljeće).

– Arheološko nalazište Mihovilovići

Arheološko nalazište Mihovilovići nalazi se u sjevernom dijelu Klisa znanom kao Klis - Grlo, a južno od zaseoka Mihovilovići. Radi se o višeslojnom arheološkom nalazištu smještenom na dobro branjenoj kamenoj uzvisini. U vrijeme kasnog brončanog i ranog željeznog doba na platou uzvisine se formira naselje gradinskog tipa o čemu nam svjedoče brojni površinski nalazi keramike. U srednjem vijeku, vjerojatno još u 14. ili 15.

stoljeću, a sigurno u prvoj polovici 16. stoljeća, na jugoistočnom dijelu platoa gradi se manja utvrda. Na prikazima Klisa i okolice (najraniji je Martina Kolunića - Rote iz 1560. godine) ova se tvrđava naziva S. Mihovil.

– *Turska česma*

Česma se nalazi zapadno od tvrđave uz put koji iz “Varoša” vodi u tvrđavu. Čitav prostor oko česme je zapravo jedan mali klanac između brda Greben i Klisa gdje često izviru veće količine vode i koji je oduvijek imao i svojevrsnu komponentu svetišta (reljef s prikazom ilirskog Silvana je sačuvan u litici 50-ak metara južnije, prema legendi tu je u srednjem vijeku bio samostan). Radi se o tipu tzv. mihrab česme (česme s nišama) i jedini je ovakav spomenik sačuvan kod nas.

– *Arheološko nalazište – rimska cesta na predjelu Kurtovići – Klapavice u Klisu i Dugopolju*

Arheološko nalazište – dionica rimske ceste na predjelu Klapavice – Kurtovići u Klisu i Dugopolju obuhvaća 2 km rimske ceste koja je iz Salone preko Klisa i dugopoljske visoravni vodila u unutrašnjost Dalmacije. Cestu je u prvom desetljeću prvog stoljeća sagradio carski namjesnik Publije Kornelije Dolabela (14. – 20. g. po. Kr.), a to je ujedno bila i prva cesta sagrađena na ovom prostoru.

– *Bunari Rajčica*

Bunari Rajčica smješteni su u predjelu Nišćanski gaj, čini ih 10 suhozidom ograđenih bunara i jedna veća, zajednička, lokva za stoku. Ograđeni su jednim redom kamena i imaju stepenice, postavljene u obzid bunara, kojima se pristupa do vode. Uz bunare su postavljene kamenice za napajanje stoke. Najstariji podatak o bunarima zabilježen je na austrijskoj katastarskoj mapi Niskog iz 1829. godine. U mjestu Nisko znalo se koji je bunar na lokalitetu Rajčica pripada kojem komšiluku odnosno obitelji. Bunari su izniman hidrološki fenomen te visoke ambijentalne vrijednosti kao zeleni prostorni reper koji se ističe u sivom krškom krajoliku.

– *Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije*

Župna crkva u Klisu podignuta je u podgrađu Kliške tvrđave zvanom Varoš. Nakon oslobođenja od Turaka 1781. podignuta je nova jednobrodna crkva, koja je proširena od 1900. do 1902. u trobrodnu građevinu po projektu arhitekta Ćirila Metoda Ivekovića. Uz sjeveroistočnu stranu crkve podignut je trokatni kameni zvonik s dvostrukom ložom i s piramidalnim završetkom. U unutrašnjosti se ističe ciklus zidnih oslika slikara Vjekoslava Paraća iz 1939. s prizorima iz srednjovjekovne povijesti Klisa, jedno je od najznačajnijih ostvarenja

monumentalnog figuralnog zidnog slikarstva prve polovine 20. stoljeća u Hrvatskoj.

PPUO Klis određuje elemente zaštite, uređivanja i korištenja spomenika kulture – registriranih, preventivno zaštićenih ili evidentiranih od nadležne službe za zaštitu kulturne i prirodne baštine. Popis kulturnih dobara je sljedeći:

Naselje KLIS

1. Trasa rimske ceste Salona - Klis,
 - 1a. Antički nalazi sjeverno od Šuplje crkve,
 - 1b. Tragovi rimskog vodovoda,
 - 1c. Arhitektura (obrađeni kameni blokovi i segment vodovoda),
 - 1d. Koncentracija rimske keramike,
 - 1e. Koncentracija keramike,
 - 1f. Villa rustica,
 - 1g. Plato iznad kuće Radić (freske, mozaici),
2. Antička turnjačnica istočno od Ilirske Salone, s istočne strane pritoka,
 - 2a. Ilijin potok (arheološki nalazi),
3. Rimski grobovi sjeverno od Debele glavice,
4. Crkva sv. Ivana Krstitelja u Kliškom polju,
5. Crkva sv. Jure na brežuljku iznad izvora rijeke Jadra,
6. Antičke nadsvođene grobnice istočno od Gornjih Rupotina,
- 6a. Navolića kuća,
7. Markezina greda, željeznodobna gradina,
8. Tvrđava Klis,
9. Urbanistička cjelina Klis, pučko naselje nastalo sa sjeverne (Megdan) i južne (Varoš) strane tvrđave,
10. Prapovijesno naselje ispod sjeverne klisure tvrđave Klis,
11. Crkva sv. Kate,
12. Župna crkva,
13. Turska česma,
14. Vlačišta, ostaci trase antičke ceste Salona – Tilurium,
15. Mihovilovića ograda, kraška depresija (vrtača) – prapovijesno ljudsko stanište,
16. Klapavice,
17. Dolac Peruća ispod Mihovilovića, vjerojatno rimski kompleks (villa rustica),
18. Gradina,
19. Krčine, špilja iznad Grla,
20. Lovruša, ostaci arhitekture i srednjovjekovno groblje,

21. Srednjevjekovne utvrde – Mihovilovići,
22. Tureta,
23. Odže, prapovijesna gradina,
24. Odže, ruralno naselje,
- 24a. Ruralna cjelina Meštrovići,
25. Prapovijesna gomila zapadno od Klis - Grla,
26. Prapovijesna gomila,
27. Prapovijesna gradina – Šutanj,
- 27a. Badžana, srednjevjekovni grobovi i moguća fortifikacijska arhitektura,
28. Koštak, prapovijesna i bizantinska utvrda,

Naselje KONJSKO

29. Medovac,
30. Lokalitet Crkvine i Krčine,
- 30a. Prapovijesne gomile,
- 30b. Prapovijesna keramika i kremne alatke,
31. Crkva sv. Mihovila,
- 31a. Prapovijesna i rimska keramika,
- 31b. Prapovijesna keramika,
32. Župna crkva sv. Mihovila,
33. Kaštel Tartaglia,
- 33a. Zaseok Čulići (tradicijско graditeljstvo),
- 33b. Zaseok Šeravići, stambeno gospodarski sklopovi s tradicijskom arhitekturom,
- 33c. Zaseok Lasići, ruralna cjelina,

Naselje PRUGOVO

34. Kapela sv. Ante,
35. Župna crkva sv. Ante Podovanskog,

Naselje VELIKI BROČANAC

36. Crkva sv. Petra,
37. Crkva sv. Frane Asiškog,
38. Sv. Frane,
- 38a. Orošnjakove staje
- 38c. Lokvica – bunar, srednjevjekovno naselje,
- 38d. Ucin bunar, kasno srednjevjekovno naselje,
- 38e. Ucin klanac, prapovijesna gomila,
- 38f. Bunar
- 38g. Brdo Uca, velika kamena gomila,
- 38i. Prosine jame, prapovijesne gomile,

Naselje VUČEVICA

39. Crkva sv. Ante Padovanskog,
- 39a. Četiri velike gomile (kneževske),
- 39b. Žalosna gradina i srednjevjekovni put,
- 39c. Prapovijesna gradina sa suhozidnim bedemom,

- 39d. Mijatuša i pećina Savinica s arheološkim nalazima,

40. Brčića gomila,

Naselje KORUŠCE

41. Crkva sv. Duha,
42. Stara crkva sv. Duha
43. Ruševine crkve sv. Žalosti,

Naselje DUGOBABE

44. Crkva Bl. Ivana Trogirskog,

Naselje BRŠTANOVO

45. Župna crkva Uznesenja Marijina,
- 45a. Kapela sv. Jeronima,
46. Gradina,

Naselje NISKO

47. Kulina, prapovijesna gradina,
48. Crkva sv. Ivana Krstitelja,
49. Samograd.

2.5.4. Područja posebnih karakteristika

A. Zaštita od elementarnih nepogoda i drugih opasnosti

PPUO Klis propisuje mjere sprječavanja nepovoljnih utjecaja i to kroz sljedeće:

Zaštita od požara

Pri projektiranju mjera zaštite od požara, kod donošenja dokumenata prostornog uređenja treba voditi računa posebno o:

- mogućnosti evakuacije i spašavanja ljudi, životinja i imovine,
- sigurnosnim udaljenostima između građevina ili njihovom požarnom odjeljivanju,
- osiguranju pristupa i operativnih površina za vatrogasna vozila,
- osiguranju dostatnih izvora vode za gašenje, uzimajući u obzir postojeća i nova naselja, građevine, postrojenja i prostore te njihova požarna opterećenja i zauzetost osobama.

Zaštita od poplava (bujica)

Kratkotrajne i vrlo intenzivne kiše prouzrokuju bujice na području općine, međutim ugroze po naselja i stanovništvo na području općine nema. Štetne posljedice od poplava i bujičnih voda moguće su na lokalnim cestama L 67074 (D1 – Rupotina – Klis – D1) i L 67075 (D1 – Klis Kosa – D1). Smanjenje štetnog djelovanja bujica postiže se preventivnim radnjama poput sustavno uređenje bujica, odnosno radovi u slivu u cilju smanjenja erozijske sposobnosti takvih povremenih vodotoka

(pošumljavanje, izgradnja stepenica za zadržavanje nanosa i dr.) te ostale radnje propisane PPUO Klis.

Zaštita od potresa

Cijelo područje općine pripada u zonu ugroženosti od potresa gdje je moguć intenzitet potresa od VIII. stupnjeva MSK ljestvice. Prostor na kojem se nalaze objekti starije gradnje spada u zonu jake ugroženosti od potresa, dok prostor nove izgradnje predstavlja zonu male ugroženosti od potresa. Na području općine postoje klizišta koja ne predstavljaju opasnost za ljude, a uzrokovana su dubokim usjecima prometnice u brdo, stoga se ne preporuča izgradnja stambenih i drugih objekata na području klizišta.

Zaštita od olujnih i orkanskih vjetrova

Zaštita od olujnih i orkanskih vjetrova koji nisu posljedica nevremena kao kompleksne atmosfere pojave moguće je ostvariti provođenjem preventivnih mjera već pri gradnji naselja, zgrada za stanovanje i drugih građevinskih i industrijskih objekata napose tamo gdje se očekuju olujni i jači vjetrovi, te također i u gradnji prometnica, te izgradnjom vjetrozaštitnih šumskih pojaseva.

Zaštita od tuče

Na području općine nema organizirane protugradne obrane, pa krute oborine mogu izazvati štete na povrtlarskim i voćarskim kulturama kao i na staklenicima.

Zaštita od snježnih oborina i poledice

Snježne oborine mogu prouzročiti velike štete na građevinama, a najvećim dijelom to se odnosi na krovne konstrukcije, koje trebaju biti projektirane prema normama za opterećenje snijegom karakteristično za različita područja, a određeno na temelju meteoroloških podataka iz višegodišnjeg razdoblja motrenja.

Zaštita od tehničko-tehnoloških nesreća s opasnim tvarima u stacionarnim objektima i prometu

Budući da na području općine postoje gospodarski objekti koji skladište opasne tvari, za iste su propisane zaštitne mjere.

OBAVEZNI PROSTORNI POKAZATELJI

U sljedećoj tablici (tablica 26) prikazani su obavezni prostorni pokazatelji stanja na području općine za razdoblje od 2020. do 2024. godine.

Tablica 26 – Obvezni prostorni pokazatelji

	osnovna tematska cjelina	skupina pokazatelja		pokazatelj		izvor podataka
1.	OPĆI POKAZATELJI RAZVOJNIH KRETANJA					
1.1.	DEMOGRAFSKA STRUKTURA	A. Razmještaj i struktura stanovništva	1.	Broj stanovnika 2021.	5.226	DZS Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva
			2.	Indeks kretanja broja stanovništva (2011./2021.)	108,85	
			3.	Prirodni prirast stanovništva (2011. - 2021.)	425	
		B. Razmještaj i struktura kućanstava	1.	Broj kućanstava 2021.	1.870	DZS
			2.	Indeks rasta broja kućanstava (2011./2021.)	116,14	
			3.	Prosječna veličina kućanstva 2021.	2,80	
1.2.	SOCIJALNO-GOSPODARSKA STRUKTURA	Ekonomski razvoj	1.	Indeks razvijenosti (2020. – 2022.)	106,635	MRRFEU Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
			2.	Stupanj razvijenosti	7	

	osnovna tematska cjelina	skupina pokazatelja		pokazatelj		izvor podataka	
2.	STRUKTURA NASELJA I PODRUČJA ZA RAZVOJ IZVAN NASELJA						
2.1.	OBILJEŽJA SUSTAVA NASELJA	Razmještaj, gustoća naselja i naseljenosti	1.	Broj naselja	9	DZS PPUO Klis – Prostorni plan uređenja Općine Klis (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 4/00, 2/09, 5/17, 8/17 (pročišćeni tekst))	
			2.	Gustoća naselja	0,009		
			3.	Gustoća naseljenosti 2021.	35,36 stan/km²		
2.2.	KORIŠTENJE ZEMLJIŠTA U NASELJIMA	A. Površina naselja	1.	Površina JLS	148,7 km²	PPUO Klis	
		B. Građevinska područja (GP)	1.	Površina GP naselja – ukupno planirana		1.662,83 ha	PPUO Klis
			2.	Udio GP u odnosu na ukupnu površinu JLS		11,8 %	
			3.	Udio izgrađenog GP u odnosu na ukupnu površinu JLS		8,82 %	
			4.	Udio neizgrađenog GP u odnosu na ukupno GP		1,78	
			5.	Udio neuređenog GP u odnosu na ukupno GP		–	
			6.	Broj stanovnika/ ukupna površina GP		3,01 stan/ha	
			7.	Broj stanovnika/ izgrađena površina GP		3,81 stan/ha	
2.3.	IZDVOJENA GRAĐEVINSKA PODRUČJA (IZVAN NASELJA)	Izdvojena građevinska područja (IGP)	1.	Površina izdvojenog građevinskog područja izvan naselja – ukupno planirana		532,65 ha	PPUO Klis
			2.	Površina i udio površine IGP pojedine namjene u odnosu na ukupnu površinu IGP:			
			2.a.	Rekreacijska namjena	13,47 ha 0,09 %		
			2.b.	Gospodarska namjena	406,24 ha 2,73 %		
			2.c.	Eksploatacija	112,94 0,76 %		

	osnovna tematska cjelina	skupina pokazatelja		pokazatelj			izvor podataka
3.	POSTOJEĆA INFRASTRUKTURNA OPREMLJENOST						
3.1.	PROMETNA INFRASTRU- KTURA	A. Cestovni promet	1.	Duljina cesta po vrstama:		Hrvatske ceste Županijske ceste	
				– autoceste	10,9 km		
				– državne ceste	15,7 km		
				– županijske ceste	33,1 km		
				– lokalne ceste	23,1 km		
			2.	Udio pojedinih vrsta cesta:			
				– autoceste	13 %		
				– državne ceste	19 %		
				– županijske ceste	40 %		
				– lokalne ceste	28 %		
			3.	Cestovna gustoća (dužina cesta / površina područja)	0,57 km/km²		
		B. Željeznički promet	1.	Duljina pruge prema vrsti: 0		PPUO Klis	
				– lokalna	–		
				– regionalna	–		
				– međunarodna	–		
			2.	Udio pojedinih vrsta željezničkih pruga:			
				– lokalna	–		
				– regionalna	–		
				– međunarodna	–		
		C. Zračni promet	1.	Broj zračnih luka prema vrstama	0	PPUO Klis	
				– sportsko-zračna luka	0		
			2.	Površina zračnih luka	–		
		D. Pomorski promet	1.	Broj luka prema vrsti	–	PPUO Klis	
			2.	Površina kopnenog dijela luke	–		
			3.	Luke nautičkog turizma prema broju vezova	–		

	osnovna tematska cjelina	skupina pokazatelja		pokazatelj		izvor podataka		
		E. Riječni promet	1.	Broj riječnih luka prema veličini i rijeci	—	PPUO Klis		
			2.	Klasa i duljina plovni putova	—			
		F. Elektroničke komunikacije	1.	Broj postojećih bazni stanica na 100 stanovnika	0,16	HAKOM – Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije		
		E. Riječni promet	1.	Broj riječnih luka prema veličini i rijeci	—	PPUO Klis		
			2.	Klasa i duljina plovni putova	—			
		F. Elektroničke komunikacije	1.	Broj postojećih bazni stanica na 100 stanovnika	0,16	HAKOM – Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije		
		3.2.	ENERGETSKA INFRASTRUKTURA	A. Opskrba električnom energijom	1.	Duljina elektroopkrbnih vodova	np*	HEP
				B. Opskrba plinom	1.	Duljina plinovoda	13.236 m	EVN Croatia plin
2.	Udio prema vrsti plinovoda:							
	– visoko tlačni				5.867 m			
	– srednjo tlačni				7.396 m			
C. Opskrba naftom	1.			Duljina naftovoda	0	PPUO Klis		
3.3.	OPSKRBA VODOM I ODVODNJA OTPADNIH VODA			A. Opskrba pitkom i tehnološkom vodom	1.	Duljina javne vodoopkrbne mreže	135 km	Vodovod i kanalizacija d.o.o. Split
					2.	Broj priključaka pitke vode	2.220	
		B. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	1.	Duljina kanalizacijske mreže	511.400 m	PPUO Klis Hrvatske vode		
			2.	Broj kanalizacijskih priključaka	180 komada			
3.4.	GOSPODARENJE OTPADOM	Odlagališta otpada	1.	Broj i površina odlagališta prema vrsti	0	PPUO Klis Plan gospodarenja otpadom		

	osnovna tematska cjelina	skupina pokazatelja		pokazatelj		izvor podataka
4.	KORIŠTENJE I ZAŠTITA ZNAČAJNIH PROSTORA					
4.1.	KORIŠTENJE PRIRODNIH RESURSA	A. Poljoprivreda	1.	Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta	373,13 ha	PPUO Klis
			2.	Udio poljoprivrednog zemljišta	2,51 %	
			3.	Površina poljoprivrednog zemljišta po stanovniku	0,07 ha/stan	
		B. Šumarstvo	1.	Ukupna površina šumskog zemljišta	12.291,62 ha	
			2.	Udio šumskog zemljišta	82,66 %	
			3.	Površina šumskog zemljišta po stanovniku	2,56 ha/stan	
		C. Vode	1.	Površine površinskih voda	0	
			2.	Udio površina površinskih voda u odnosu na površinu JLS	0	
			3.	Dužina vodotoka	0	
		D. Morska obala	1.	Morska obala – dužina obalne crte	–	
		E. Mineralne sirovine	1.	Broj i površina eksploatacijskih polja po vrstama mineralnih sirovina:		
				– eksploatacija tehničko- građevinskog kamena:		
				Brštanovo	19,3 ha	
				Dugobabe	21,8 ha	
				Majdan	44,3 ha	
				Kosi	27,5 ha	
4.2.	ZAŠTIĆENE PRIRODNE VRIJEDNOSTI Zaštićena područja prirode	1.	Broj i površina zaštićenih područja (PP, RP i ostalo)		PPUO Klis Bioportal	
			Posebni rezervat – Gornji tok rijeke Jadro	1,52 ha		
		2.	Područja ekološke mreže NATURA 2000			
			POP – Mosor, Kozjak i Trogirska zagora	38.545,98		

	osnovna tematska cjelina	skupina pokazatelja		pokazatelj		izvor podataka
				POVS – Mosor	1.072,24 ha	
				POVS – Golubinka kod Vučevice	0,78 ha	
				POVS – Jadro	28,90 ha*	
4.3.	KULturna DOBRA	Struktura registriranih kulturnih dobara	1.	Broj zaštićenih kulturnih dobara:		MKM Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
				– registrirani nepokretni	10	
				– registrirani pokretni	0	
				– nematerijalni	0	
			2.	Broj ili udio obnovljenih kulturnih dobara	Np*	
			3.	Broj ili udio ugroženih kulturnih dobara	Np*	
4.4.	PODRUČJA POSEBNIH KARAKTERISTIKA*	Područja potencijalnih prirodnih i drugih nesreća		* opisano u tekstualnom dijelu Izvješća		
5.	DOKUMENTI PROSTORNOG UREĐENJA					
5.1.	POKRIVENOST PROSTORNIM PLANOVIMA	Pokrivenost PP prema razini planova i izvješća		Broj donesenih izmjena i dopuna PP od 2020. do 2024. godine		Upravnog odjela za komunalne djelatnosti i prostorno uređenje Općine Klis
				– PPUG	0	
				– GUP	–	
				– UPU	0	
				– DPU	0	
5.2.	PROVEDBA PROSTORNIH PLANOVA		1.	Broj izdanih pojedinačnih akata prostornog uređenja od 2020. do 2024. godine	Np*	Upravni odjel za graditeljstvo i prostorno uređenje SDŽ - Ispostava Solin
5.3.	URBANA PREOBRAZBA		1.	Broj PP ili pojedinačnih zahvata	Np*	Upravni odjel za graditeljstvo i prostorno uređenje SDŽ – Ispostava Solin
5.4.	URBANA SANACIJA		1.	Broj izdanih rješenja o ozakonjenju	Np*	Upravni odjel za graditeljstvo i prostorno uređenje SDŽ – Ispostava Solin

Np* – nema podataka

3. ANALIZA PROVEDBE PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA

3.1. IZRADA PROSTORNIH PLANOVA

Obilježje svih prostornih planova je njihova subordinacija, pri čemu svaki plan obuhvaća određeni teritorij i njemu pripadajuću razinu planiranja, uz nužnu usklađenost s planovima višeg reda.

Slijedom navedenog, Prostorni plan općine Klis (PPUO Klis) ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 4/00, 2/09, 5/17, 8/17 (pročišćeni tekst)) usklađen je s prostornim planom višeg reda, odnosno Prostornim planom uređenja Splitsko-dalmatinske županije (PPSDŽ) ("Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske županije", broj 1/03, 8/04 (stavljanje izvan snage odredbe), 5/05 (usklađenje s Uredbom o ZOP-u), 5/06 (ispravak usklađenja s Uredbom o ZOP-u), 13/07, 9/13, 147/15 (rješenja o ispravcima grešaka), 154/21). Na području općine, uz već navedene planove, važeći su planovi nižeg reda, odnosno Detaljni planovi uređenja (DPU) i Urbanistički planovi uređenja (UPU). Detaljan popis svih prostornih planova koji su na snazi, uključivo i sve izmjene i dopune prostornih planova, a primjenjuju se na području općine, iskazani su tablično (tablica 27) u nastavku.

donesenih u rujnu 2009. godine, a objavljene u "Službenom vjesniku Općine Klis", broj 2/09. Razlozi za izradu I. Izmjena i dopuna PPUO Klis bili su:

- usklađivanje PPU općine Klis s novim Zakonom o prostornom uređenju i gradnji ("Narodne novine", broj 76/07, 38/09, 55/11, 90/11, 50/12);
- usklađivanje PPU općine Klis s Izmjenama i dopunama Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije;
- potreba omogućavanja izgradnje alternativnih izvora energije;
- potreba planiranja novih i izmjena postojećih UPU i DPU;
- potreba planiranja mogućih novih radnih zona;
- potreba usklađivanja buduće komunalne izgradnje infrastrukture i PPU općine Klis;
- manje izmjene granica zona u planu namjene površina;

Zbog promjena u demografskom smislu, gospodarskom, prometnom, infrastrukturnom, zbog načina zaštite i prezentacije spomeničkih cjelina i lokaliteta, kao i zbog zaštite prirodnih resursa (posebno vodnih), neusklađenosti katastarske podloge sa

Tablica 27 – Popis prostorno-planske dokumentacije općine koji su na snazi

Prostorni planovi više razine	Službeni glasnik
Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije	"Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske županije", broj 1/03, 8/04 (stavljanje izvan snage Odredbe), 5/05 (usklađenje s Uredbom o ZOP-u), 5/06 (ispravak usklađenja s Uredbom o ZOP-u), 13/07, 9/13, 147/15 (rješenja o ispravcima grešaka), 154/21.
Prostorni planovi lokalne razine	Službeni vjesnik
Prostorni plan uređenja općine Klis	("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 4/00, 2/09, 5/17, 8/17 (pročišćeni tekst))
DPU Groblja Klis broj 19	"Službeni vjesnik Općine Klis", broj 9/10, 7/15
UPU Radne zone Vučevica broj 26	"Službeni vjesnik Općine Klis", broj 3/12
UPU Radne zone Vučevica broj 22	"Službeni vjesnik Općine Klis", broj 3/12
UPU Gospodarske zone Kurtovići sjever broj 29	"Službeni vjesnik Općine Klis", broj 9/10, 6/17, 8/17 (pročišćeni tekst)
UPU Tehnološki park Vučevica broj 25	"Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/10

PPUO Klis donesen je 2000. godine i predstavlja dokument kojim su utvrđeni uvjeti za uređenje općinskog područja. Novim sagledavanjem prostorno-razvojnih značajki općine te njenim resursima, došlo je do potrebe za prvim (I.) Izmjenama i dopunama Prostornog plana uređenja općine Klis

stvarnim stanjem na terenu, Općinsko vijeće donijelo je Odluku o izradi II. Izmjena i dopuna PPUO Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 4/15). Razlozi za izradu II. Izmjena i dopuna PPUO Klis bili su:

- omogućavanje legalizacije stambenih i poslovnih građevina,

- sagledavanje mogućnosti lokacija za reciklažna dvorišta,
- revizija izgrađenog, neizgrađenog i neuređenog dijela građevinskog područja,
- revizija planova nižeg reda uz sagledavanje potrebe uvođenja novih,
- potreba omogućavanja izgradnje alternativnih izvora energije,
- revizija i sagledavanje potreba planiranja radnih zona,
- potreba usklađivanja buduće komunalne izgradnje infrastrukture i PPU općine Klis,
- manje korekcije granica građevinskog područja bez širenja istog,
- usklađenja sa zakonskim i podzakonskim aktima temeljem zahtjeva javnopravnih tijela.

Općinsko vijeće Općine Klis na 5. sjednici, održanoj 10. studenog 2017. godine, donosi Odluku o donošenju Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 5/17).

3.2. PROVEDBA PROSTORNIH PLANOVA

Zahvati u prostoru provode se sukladno važećem PPUO Klis, odnosno u skladu s ostalim važećim planovima nižeg reda i posebnim propisima za izdavanje akata za provedbu (lokacijske dozvole, građevinske dozvole, dozvole za promjenu namjene i uporabu građevine, rješenja o utvrđivanju građevne čestice, potvrde parcelacijskog elaborata).

Provedbeni dokumenti koji su propisani važećim PPUO-om izrađuju se, donose i provode sukladno utvrđenim razvojnim ciljevima i prioritetima Općine od strane Općinskog vijeća, definiranom prostorno-planskom dokumentacijom, strategijom i ostalim donesenim dokumentima od strane Općinskog vijeća.

Upravni odjel za graditeljstvo i prostorno uređenje SDŽ – Ispostava Solin obavlja poslove izdavanja akata vezanih uz provedbu dokumenata prostornog uređenja i gradnje općine, dok druge poslove iz nadležnosti navedenog izdaje Upravni odjel za komunalne djelatnosti i prostorno uređenje Općine Klis.

3.3. PROVEDBA DRUGIH DOKUMENATA KOJI UTJEČU NA PROSTOR

Strateška dokumentacija općine temelji se na strategijama i akcijskim planovima usklađenim sa strateškim dokumentima na razini RH i EU, a trenutno važeći dokumenti na općinskoj razini opisani su u nastavku.

Provedbeni program Općine Klis od 2022. do 2025. godine

Provedbeni program je kratkoročni akt strateškog planiranja koji se donosi za vrijeme trajanja mandata izvršnog tijela jedinice lokalne samouprave i vrijedi za taj mandat, a opisuje viziju, misiju, samoupravni djelokrug Općine, opis izazova i razvojnih potreba, popis prioriteta djelovanja u području nadležnosti samoupravne jedinice s obrazloženjem njihova odabira, popis mjera za provedbu odabranih posebnih ciljeva te okvir za praćenje i izvještavanje o napretku u provedbi akta. Program Općine sadrži 4 prioriteta unutar kojih je određeno 20 mjera i to prema sljedećem:

1. Izgraditi i poboljšati postojeću komunalnu i okolišnu infrastrukturu uz promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije;
2. Potaknuti razvoj gospodarstva i novih radnih mjesta;
3. Razviti ponudu ruralnog turizma temeljenog na tradicionalnim proizvodima i kulturnoj baštini;
4. Osigurati društvene sadržaje i infrastrukturu za bolju kvalitetu života stanovnika općine Klis;
5. Poboljšanje kvalitete obrazovanja te omogućavanje stjecanja znanja i vještina kroz čitav život.

Strategija upravljanja imovinom Općine Klis za razdoblje 2021. - 2027. godine

Strategija upravljanja imovinom je dugoročni akt koji je u službi postizanja gospodarskih, infrastrukturnih i drugih strateških razvojnih ciljeva i zaštite interesa Općine, sa svrhom očuvanja imovine i njene važnosti za život i rad postojećih i budućih naraštaja. U navedenom razdoblju određeni su sljedeći posebni ciljevi:

- učinkovito upravljanje nekretninama u vlasništvu Općine Klis,
- učinkovito upravljanje vlasničkim udjelima u trgovačkim društvima,
- vođenje, razvoj i unaprjeđenje sveobuhvatne interne evidencije pojavnih oblika imovine kojom upravlja Općina Klis,
- nekretnine dovesti u stanje imovinsko-pravne, prostorno-planske i funkcionalno-tržišne sposobnosti,
- normativno urediti upravljanje i raspolaganje svim pojavnim oblicima nekretnina.

Strategija razvoja općine Klis 2014. - 2020.

Strategija razvoja Općine Klis predstavlja ključni strateški dokument kojim se definiraju smjerovi društvenog i gospodarskog razvoja na

lokalnoj razini. Ovim su dokumentom obuhvaćeni svi oni procesi koji izravno doprinose unaprijeđenju društvene i gospodarske situacije u općini kroz poticanje poduzetništva, razvoja društvene infrastrukture, turizma te razvoja ljudskih potencijala. Strategija razvoja sadrži viziju, ciljeve i prioritete razvoja prepoznate od strane ključnih dionika na lokalnoj razini. Također obuhvaća konkretne korake k ostvarenju vizije i strateških ciljeva operacionalizirane u obliku razvojnih mjera i projekata. Ciljevi procesa razvoja lokalne strategije:

- Odrediti dugoročnu viziju razvoja općine,
- Kreirati razvojne prioritete koji vode k ostvarenju vizije,
- Definirati listu projekata kojima će se provesti razvojna strategija,
- Razviti i podržati organizacijsku/provedbenu strukturu.

Strategija razvoja općine za razdoblje 2014. – 2020. predstavlja dugoročni plan mobilizacije svih potencijala – općinskog kapitala prema ostvarivanju svoje misije, dugoročne vizije i razvojnih prioriteta. Ona je temeljni dokument razvoja općine za naredno razdoblje, s ciljem daljnjeg razvoja općine sinergijskim uparivanjem sredstava Europskih fondova i potencijala lokalne zajednice. Prema navedenoj Strategiji vizija razvoja općine Klis glasi: “Klis – moderna općina uravnotežena između tradicijskih vrijednosti i suvremenog životnog okruženja stvorenog za njene stanovnike na principima znanja i održivog gospodarstva.”

Plan gospodarenja otpadom općine Klis 2019. – 2024.

Plan gospodarenja otpadom općine Klis za razdoblje 2019. – 2024. godine (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 4/20) je temeljni dokument za odgovorno i održivo planiranje aktivnosti gospodarenja otpadom na području općine. Ovim Planom će se na temelju analize postojećeg stanja i zakonski postavljenih ciljeva gospodarenja otpadom odrediti mjere i aktivnosti potrebne za poboljšanje organizacije sustava gospodarenja otpadom, financiranje sustava te jačanje svijesti i participacije javnosti. Ciljevi koji su postavljeni predmetnom Strategijom glase:

- Unaprijediti sustav gospodarenja komunalnim otpadom,
- Unaprijediti sustav gospodarenja posebnim kategorijama otpada,
- Unaprijediti sustav gospodarenja opasnim otpadom,
- Sanirati lokacije onečišćene otpadom,

- Kontinuirano provoditi izobrazno-informativne aktivnosti,
- Unaprijediti informacijski sustav gospodarenja otpadom,
- Unaprijediti nadzor nad gospodarenjem otpadom,
- Unaprijediti upravne postupke u gospodarenju otpadom.

Strategija razvoja Urbane aglomeracije Split za razdoblje do kraja 2027. godine

Cilj Strategije je utvrđivanje zajedničkih smjerova razvoja gradova i općina unutar obuhvata Urbane aglomeracije Split (UAS) i to kroz predlaganje zajedničkih pravaca djelovanja te olakšavanje provedbe zajedničkih projekata. UAS obuhvaća ukupno 13 JLS, odnosno gradove Split, Kaštela, Omiš, Sinj, Solin i Trogir te općine Dicmo, Dugi Rat, Dugopolje, Klis, Lećevica, Muć i Podstrana. Strateški okvir čine ukupno 4 prioriteta, 12 posebnih ciljeva, 22 mjere te pripadajući strateški projekti.

Strateški projekti za Općinu: Revitalizacija Tvrdave Klis. Projektom revitalizacije Tvrdave Klis obuhvatit će dio zidina Tvrdave koje se nalaze pokraj ljetne pozornice koja je sufinancirana iz ITU 2014. – 2020. Rekonstrukcijom i obnovom tog dijela zidina osigurat će se sigurnost svih posjetitelja na ljetnoj pozornici na području Tvrdave Klis te će se ugraditi video nadzor kao vid dodatne sigurnosti za posjetitelje Tvrdave.

3.4. PROVOĐENJE ZAKLJUČAKA, SMJERNICA, PRIJEDLOGA ZA UNAPRIJEĐENJE, PREPORUKA, AKTIVNOSTI ODNOSNO MJERA IZ PRETHODNOG IZVJEŠĆA O STANJU U PROSTORU OPĆINE KLIS

Sukladno podacima “Službenog vjesnika Općine Klis”, broj 10/2020, Općinsko vijeće Općine Klis na 42. sjednici, održanog 21. prosinca 2020. godine donijelo Izvješće o stanju u prostoru općine Klis za razdoblje od 2016. do 2020. godine (dalje u tekstu: prethodno Izvješće).

1. Prethodno Izvješće je na temelju PPUO Klis predložilo izradu dokumenata prostornog uređenja užih područja. U promatranom razdoblju od 2020. do 2024. godine Općina nije izradila nove planove te nije pristupila izmjenama i dopunama postojećih prostornih planova.

Općina se u promatranom razdoblju u potpunosti oslanjala i vršila provedbu Prostornog plana uređenja (kao i navedenih smjernica i aktivnosti) kao temeljnog dokumenta prostornog razvoja općine.

2. Prethodnim Izvješćem utvrđena je potreba izrade drugih dokumenata i podloga potrebnih za unapređenje stanja u prostoru, a to su:

- Studija i strategija Zelene infrastrukture,
- Krajobrazna osnova (Atlas krajobraza),
- Prostorno-programске studije Općine Klis.

Studija i strategija Zelene infrastrukture zamijenjena je Strategijom zelene urbane obnove (SZUO) te je Općina u 2024. godini pokrenula njezinu izradu. SZUO predstavlja stratešku podlogu koja se odnosi na ostvarenje ciljeva razvoja zelene infrastrukture, integraciju NBS rješenja, unaprjeđenje kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, ostvarenje ciljeva energetske učinkovitosti, prilagodbe klimatskim promjenama i jačanje otpornosti na rizike.

3. Prethodnim Izvješćem utvrđeni prijedlozi aktivnosti za unaprjeđenje održivog razvoja u prostoru se kontinuirano provode.

4. PREPORUKE ZA UNAPRJEĐENJE STANJA U PROSTORU S PRIJEDLOGOM PRIORITETNIH AKTIVNOSTI

4.1. POTREBE, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA DALJNJEG ODRŽIVOG RAZVOJA U PROSTORU OPĆINE KLIS OBZIROM NA OKOLNOSTI, SEKTORSKA OPTEREĆENJA I IZAZOVE

Demografska analiza pokazuje da je 2021. došlo do rasta broja stanovnika u odnosu na prethodno razdoblje, osobito u općinskom središtu (naselje Klis). Također, on predstavlja smjernicu za razvoj i podsjetnik kako su upravo ljudi najveći generatori ekonomskog prosperiteta općine. Povećanjem broja stanovnika povećavaju se potrebe stanovnika vezane za: opremljenost javnom i komunalnom infrastrukturom, opremljenost društvenom infrastrukturom, a sukladno tome i životni standard.

Općina je donijela niz mjera za poticanje poduzetništva, a posebno se ističu gospodarske zone od kojih su za čak četiri izrađeni Urbanistički planovi uređenja (UPU broj 22 – radna zona Vučevica zapad, UPU broj 26 – radna zona Vučevica jug 2, UPU broj 25 – Tehnološki park Vučevica jug 1, te UPU broj 29 – Kurtovići sjever). Posljedično, u promatranom razdoblju smanjila se nezaposlenost, broj registriranih poduzeća je porastao, a povećali su se i ukupni prihodi poduzeća. Potrebna su kontinuirana i daljnja ulaganja u poticanje poduzetništva, razvoja poduzetničkih zona i mjera aktivnih politika kako bi se pozitivni trendovi nastavili.

Općina ima u svom sastavu mnoge povijesno-kulturološke vrijednosti, poljoprivredna zemljišta,

poslovne zone na kojima leži smjer budućeg razvoja koji predstavlja uravnoteženi pristup tradicijskim vrijednostima i kulturi s jedne strane i suvremene ekonomije održivog gospodarstva s druge strane. Važno je istaknuti kako je u okviru prirodnih i krajobraznih vrijednosti potrebno razvijati zaštitu okoliša u skladu s važećim zakonskim okvirom.

Mogućnosti i preporuke održivog razvoja općine obuhvaćaju:

- Održivo upravljanje posjetiteljima Tvrdave Klis, posebno u ljetnim mjesecima kada broj posjetitelja predstavlja opterećenje postojeće infrastrukture;
- Gospodariti otpadom kroz praćenje provedbe Strategije gospodarenja otpadom općine Klis;
- Težiti povećanju udjela obnovljivih energija (npr. biomasa, solarna energija, biopročistači i dr.);
- Težiti izgradnji decentraliziranih eko-sept sustava zbrinjavanja bioloških otpadnih voda, koja osigurava najvišu kvalitetu pročišćene vode, odnosno treći stupanj s obzirom na važnost prirodnih bogatstva (izvor rijeke Jadro);
- Razvoj poljoprivrede kroz poticanje eko uzgoja i proizvodnje hrane, podupiranje udruživanja poljoprivrednih proizvođača, educiranje stanovnika o mogućnosti korištenja potpora za projekte u poljoprivredi;
- Izrada Krajobrazne osnove općine Klis kojom se dobiva uvid u karakteristike ruralnih krajobraza, odnosno stanje, ugroženost i osjetljivost krajobraza. Studijom valorizacije ruralnog krajobraza vrednuje se ruralni prostor i dobiva model pogodnosti, odnosno plan optimalnog razmještaja određenih tipova djelatnosti na čemu se temelji Strategija prostornog razvoja sa smjernicama.

4.2. OCJENA POTREBE IZRADE NOVIH I/ILI IZMJENE I DOPUNE POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA NA RAZINI OPĆINE KLIS

IZMJENE I DOPUNE PPUO KLIS

1. Uskladiti PPUO s odredbama Zakona o prostornom uređenju:

- prema potrebi utvrditi područja za koje je potrebno provesti urbanu preobrazbu, a u svrhu promjene obilježja izgrađenih dijelova građevinskih područja naselja promjenom urbane mreže javnih površina, namjene i oblikovanja građevina i/ili rasporeda, oblika i veličine građevnih čestica, te urbanu sanaciju, a u svrhu poboljšavanja karaktera izgrađenih područja unutar i izvan granica građevinskog područja devastiranih nezakonitim građenjem i na drugi način,

- uzeti u obzir da je svako izdvojeno građevinsko područje izvan naselja za koje do 1. siječnja 2021. nije donesen urbanistički plan uređenja ili do kojeg nije izgrađena osnovna infrastruktura prestalo biti građevinsko područje (članak 43. stavak 6. i članak 200., stavak 2. Zakona o prostornom uređenju);
- 2. Prostorni plan uskladiti s posebnim propisima, gdje je to potrebno;
- 3. Ispraviti nedostatke te preispitati ili dodatno planirati dijelove prostora;
- 4. Uvrstiti smjernice, projekte i aktivnosti koji će proizaći iz Strategije zelene urbane obnove općine Klis. Također je potrebno unijeti tipologiju zelene infrastrukture, koja će proizaći iz Strategije, u Registar zelene infrastrukture novi modul Informacijskog sustava prostornog uređenja (ISPU);
- 5. Cjelovite izmjene i dopune Plana potrebno je izvršiti elektroničkim sustavom “ePlanovi” koji predstavljaju prostorne planove nove generacije.

IZRADA PROSTORNIH PLANOVA NIŽEG REDA

PPUO Klis određuje obveza izrade planova nižeg reda koji su prikazani u tablici (tablica 28) u nastavku. Njihovoj izradi potrebno je pristupiti elektroničkim sustavom “ePlanovi” koji predstavljaju prostorne planove nove generacije.

Tablica 28 – Obveza izrada planova nižeg reda (Izvor: PPUO Klis)

Zona	Namjena	Plan
Bilobrci Istok	naselje	UPU 2
Korušce Jug	naselje	UPU 5
Prugovo Istok 1	naselje	UPU 11
Prugovo Jug 1	naselje	UPU 12
Prugovo Jug 2	naselje	UPU 13
Konjsko Jug	naselje	UPU 18
Vučevica	proizvodno-poslovna	UPU 23
Vučevica Istok	proizvodno-poslovna	UPU 24
Prugovo	proizvodno-poslovna	UPU 27
Grlo - Klis	proizvodno-poslovna	UPU 28
Kurtovići Jug 1	proizvodno-poslovna	UPU 30
Kurtovići Jug 2	proizvodno-poslovna	UPU 31
Majdan	proizvodno-poslovna	UPU 32
Konjsko	športsko-rekreacijska zona	UPU 33
Prugovo istok 2	naselje	UPU 34
Prugovo jug 3	naselje	UPU 35

4.3. PREPORUKE PRIORITETNIH AKTIVNOSTI I MJERA ZA UNAPRJEĐENJE PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINE KLIS

Kroz racionalno korištenje prostornih resursa, opremanje komunalnom infrastrukturom i centralnim funkcijama naselja te pažljivo balansiranim budućim razvojem s naglaskom na kulturne i krajobrazne vrijednosti, Općina može unaprijediti postojeće stanje u prostoru te sustavno unaprijediti razvoj i programe. Uključivanje istih u EU projekte te njihovo sufinanciranje, budući razvoj općine usmjeravati će se prema sljedećim principima:

– Razvoj komunalne i prometne infrastrukture

Razvoj komunalne, prometne i društvene infrastrukture nužan je za učinkovito i konkurentno gospodarstvo te privlačenje novih investicija, stoga je navedeno potrebno temeljiti na načelima održivog razvoja. Za općinu to se posebno odnosi na vodoopskrbu i odvodnju u dijelovima naselja, posebno u visokim zonama naselja Klis. Osnovni cilj je osigurati kvalitetnu i trajnu opskrbu vodom svih domaćinstava uz zaštitu izvorišta i osiguranje kvalitete vode te adekvatno upravljanje vodovodnom i kanalizacijskom mrežom. Preporuča se, gdje je moguće, uvođenje razdjelnog sustava odvodnje koji će odvojeno rješavati oborinsku odvodnju i odvodnju otpadnih voda.

Važno je spomenuti kako je početkom 2020. godine potpisan ugovor za “Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Split – Solin”. U sklopu navedenog projekta obaviti će se sljedeći radovi značajni za općinu Klis: “Postojeće UPOV-a Stupe udvostručiti će se kapacitet tako da može primati otpadne vode cijelog područja aglomeracije (Split, Solin, Klis, Dugopolje i Podstrana) te podići stupanj biološkog pročišćavanja. Istovremeno će se povećati kapacitet podmorskog ispusta Stobreč građenjem druge cijevi ispusta. Kliška naselja položena ispod “stare” ceste za Klis će dobiti kanalizacijsku mrežu sa spojem na UPOV Stupe. Visoke zone Klisa će dobiti nove objekte vodoopskrbe (crpne stanice i vodospreme) i proširenje vodoopskrbne mreže.

Što se prometa tiče, općina je dobro prometno povezana i nalazi se na povoljnom geostrateškom položaju, no potrebno je modernizirati i poboljšati prometnu infrastrukturu, osigurati uređenje nerazvrstanih cesta na području općine, izgraditi nove funkcionalne cestovne pravce, mrežu biciklističkih staza i uložiti u unaprjeđenje pješačkih komunikacija. Posebno je važno nastaviti izgradnju i poboljšanje mreže biciklističkih staza uz uspostavu

odmorišta za bicikliste te uložiti u unaprjeđenje pješćkih komunikacija, tematskih staza i vidikovaca.

Adaptacija prometne mreže u funkciji razvoja turizma (turistička naselja, vinske ceste, tematske staze i sl.) te ugostiteljstva, prvenstveno u svrhu dostupnosti turističkih sadržaja, a posebno za vrijeme ljetnih mjeseci. Kvalitetna i protočna prometna infrastruktura je preduvjet iskorištavanja svih prirodnih, kulturnih i ekonomskih potencijala općine.

Za razvoj općine važna stavka je i izgradnja reciklažnog dvorišta koje treba planirati prema Prostornom planu, te osiguravanje zelenih otoka na području naselja. Također je potrebno podizati ekološku svijest građana putem edukacije, širenjem odgovornosti i brige za okoliš te kroz primjere dobre prakse. Potrebno je sustavno ulaganje u obnovljive izvore energije, edukaciju stanovništva i poduzetnika na korištenje OIE i energetske učinkovitost.

– Razvoj gospodarstva i poduzetništva

Konkurentno poduzetništvo očituje se kroz izgradnju poslovne infrastrukture, otvaranje i ulaganje u opremanje poduzetničkih i gospodarskih zona, ali i kroz poticanje inovacija i tehnološki razvoj malog i srednjeg poduzetništva te industrije i obrta, a posebno OPG-ova.

Razvoj poduzetništva pokazuje razinu razvoja pa je opći cilj poticati aktivnosti malog i srednjeg poduzetništva, posebno OPG-ova u svrhu razvoja ruralnog turizma i autohtonih proizvoda. Raspoloživi resursi, kao što su turistička infrastruktura, razne poticajne aktivnosti, tradicionalne djelatnosti, znanje i stručnost, omogućuju razvoj poduzetničkih inicijativa i poduhvata za postojeće i nove poduzetnike. Općina Klis je u dosadašnjem razdoblju činila velike napore u obliku poslovnih zona i stavljanja u funkciju istih, što se pokazalo i kroz pozitivan trend smanjenja nezaposlenosti i otvaranja novih poduzeća na prostoru općine. Prostornim planovima potrebno je daljnje planiranje i izrada Prostorno-planske dokumentacije za poduzetničke i gospodarske zone s posebnim olakšicama i poticajima, budući da iste predstavljaju veliki gospodarski potencijal.

Potrebno je osmišljavati i provoditi edukativno-kreativne radionice za poticanje mladih poduzetnika kako bi ih se osnažilo i pripremilo za tržište. Potrebno je poticati gospodarstvo prvenstveno temeljeći njegov razvoj na postojećim prirodnim i kulturnim resursima, koji se trebaju koristiti na održiv način. U tom vidu, potrebna je i edukacija za olakšavanje i ubrzavanje administracije, kao i povećanje dostupnosti financijskih sredstava podu-

zetnicima i obrtnicima kroz nacionalne i EU fondove. Važno je i poticanje socijalnog poduzetništva u vidu zadrugarstva, osnivanja klastera, međusobnog povezivanja i suradnje između gospodarskih subjekata na području općine, kao i na širem području LAG-a Zagora.

– Razvoj turizma

Potrebno je poticati razvoj selektivnih oblika turizma koji bi sinergijski zaokružili i upotpunili turističku ponudu, kao i suradnju između javnog i privatnog sektora te povezanost između sektora poljoprivrede i turizma (ruralni turizam, eko turizam, zeleni turizam i dr.).

Osim Kliške tvrđave, postoji još dosta drugih potencijala u okolici i zagorskom dijelu općine koje se trebaju poticati, kao što su: razvoj ruralnog turizma – od OPG-ova preko događanja u svrhu očuvanja tradicijske kulture i gastronomske ponude. Dodatno, uz takve selektivne oblike turizma povezuje se i ostala gastro i eno, eko ponuda. Takvo objedinjavanje turističkih proizvoda i segmentacija turističkog tržišta omogućuje bolje razumijevanje potreba i želja gostiju. Na taj se način turistički proizvodi mogu prilagoditi željama i potrebama određenoga tržišnog segmenta. Razvoj integrirane turističke ponude uključuje povezivanje kulturno-povijesne baštine s prirodnom baštinom i drugim čimbenicima održivog gospodarstva, u svrhu razvoja poduzetništva temeljenog na kulturnom i kreativnom turizmu te brendiranju i marketingu destinacije. Potreban je stalni rad na razvoju strategije turizma i primjerenih poslovnih zona vodeći računa o mogućnostima razvoja u sklopu okruženja, strukturi nezaposlenih, ekologiji, mobilnosti radne snage i dr.

Lokalnim poticajnim mjerama treba dodatno poduprijeti razvoj turizma i njegovih selektivnih oblika. Izradom novih projekata omogućit će se stvaranje preduvjeta za razvoj novih proizvoda i usluga.

– Zaštita okoliša

Za unaprjeđenje održivog razvoja u prostoru općine potrebno je sustavno provoditi mjere zaštite okoliša, prirode i kulturne baštine, zatim korištenje obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti. Zaštitom okoliša osigurava se cjelovito očuvanje kakvoće okoliša, očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti, racionalno korištenje prirodnih dobara i energije na najpovoljniji način za okoliš, kao osnovni uvjet zdravog života i temelj održivog razvitka.

Općina je donijela i Plan gospodarenja otpadom za razdoblje 2019. - 2024. godine koji predstavlja temeljni dokument za odgovorno i održivo planiranje aktivnosti i gospodarenja otpadom na predmetnom području. Planom su postavljeni ciljevi, mjere i aktivnosti gospodarenja otpadom potrebne za poboljšanje organizacije sustava gospodarenja otpadom, financiranje sustava te jačanje svijesti i participacije javnosti.

– Održivi razvoj poljoprivrede

Najveće mogućnosti za promociju i plasman poljoprivrednih proizvoda kao važan čimbenik atraktivnosti područja, leži u povezivanju poljoprivrede s turizmom, ugostiteljstvom, suvenirskim obrtima te različitim tematskim stazama i manifestacijama. U svrhu što potpunijeg turističkog doživljaja destinacije potrebno je kreirati izvornu gastro-enološku ponudu koja korijene ima u lokalnoj poljoprivredi. Poticajnim mjerama u poljoprivredi potrebno je poticati iskorištenost i korištenje poljoprivrednog zemljišta te prenamjenu zemljišta koje je u zarastanju u poljoprivredne svrhe, ali uz održiv i ekološki pristup. Ulaganje Općine u subvencije za otvaranje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG) od velike je važnosti.

Potrebno je poticati udruživanje i osnivanje zadruga i klastera, Zelene tržnice, edukaciju poljoprivrednika o ekološkim metodama i permakulturnim načelima uzgoja, kao i razvoj pilot projekata, ekoloških centara, održivih inkubatora i poticati ekološki uzgoj uz primjenu ekoloških (permakulturnih, bioloških, biodinamičkih) načela u proizvodnji hrane.

– Izrada Prostorno-programске studije općine Klis

S obzirom na iznimne potencijale i prirodne datosti prostora središta općine, arheološke lokalitete i zaštićena kulturna dobra, Prostorno-programska studija služila bi kao strateški plan razvoja i uređenja centra naselja Klis. Prostorno-programska studija izrađuje se kako bi se sagledao i analizirao širi kontekst (prostorni, socijalni, tradicijski, ekonomski i dr.) koji bi dao oblikovno-funkcionalno i tehničko rješenje zahvata u prostoru te smjernice i podloge za daljnju razradu projektne dokumentacije uređenja općinskog središta. Navedeno je potrebno radi zagušene infrastrukture tijekom sezone i radi povećanja kvalitete života i standarda lokalnog stanovništva.

Izrada ovakve Studije može poslužiti kao podloga za detaljno urbanističko, krajobrazno i arhitektonsko rješenje u svrhu ishođenja potrebne dokumentacije za realizaciju projekata. Prostorno-

programska studija predstavlja odabir najpovoljnije varijante koje se provjeravaju za vrijeme njegove izrade, a uključuje analitičko sagledavanje konteksta (prostornog, društvenog, tradicijskog, ekonomskog i dr.), usuglašavanje programskih ciljeva, razradu projektnog koncepta te tumačenje bitnih urbanističkih, oblikovnih, funkcionalnih, tehničkih i biološko-ekoloških procesa i uvjeta.

– Izrada Krajobrazne osnove općine Klis

Krajobrazna osnova (Landscape Character Study) je stručna podloga, kojom se prvenstveno provodi identifikacija i procjena karaktera krajobraza nekog područja (nacionalnog teritorija, administrativnog obuhvata, zaštićenog područja ili lokaliteta), temeljem čega je uspostavljeno cjelovito znanje o krajobrazu. Krajobrazna osnova primarno uključuje postupke identifikacije, kartiranja i opisa krajobraza te postupke vrednovanja, osjetljivosti te propisivanje ciljeva kvaliteta te smjernica za zaštitu, planiranje i upravljanje.

Temeljem Zakona o potvrđivanju Konvencije o krajobrazima Vijeća Europe, Zavod za prostorni razvoj pokrenuo je u prosincu 2022. godine izradu Analitičke podloge za izradu Krajobrazne osnove Republike Hrvatske (KORH) s krajobraznim atlasom na makroregionalnoj i regionalnoj razini. Slijedom navedenog potrebna je i izrada krajobrazne osnove za lokalne razine odnosno za razinu PPUO i/ili UPU.

5. IZVORI PODATAKA

- Zakon o prostornom uređenju, ("Narodne novine", broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23);
- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, ("Narodne novine", broj 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21 i 114/22);
- Zakon o zaštiti prirode, ("Narodne novine", broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23);
- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine", broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20);
- Zakon o cestama ("Narodne novine", broj 84/11, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14, 110/19, 144/21, 114/22, 4/23, 133/23);
- Uredba o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta ("Narodne novine", broj 34/12);
- Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže ("Narodne novine", broj 80/19, 119/23);

- Odluku o razvrstavanju javnih cesta (“Narodne novine”, broj 86/24);
 - Pravilnik o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima Izvješća o stanju u prostoru (“Narodne novine”, broj 48/14, 19/15);
 - Popis stanovništva 2001., 2011., 2021. Državni zavod za statistiku (DZS);
 - Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije (“Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske županije”, broj 1/03, 8/04 (stavljanje izvan snage odredbe), 5/05 (usklađenje s Uredbom o ZOP-u), 5/06 (ispravak usklađenja s Uredbom o ZOP-u), 13/07, 9/13, 147/15 (rješenja o ispravcima grešaka), 154/21);
 - Prostorni plan uređenja općine Klis (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 4/00, 2/09, 5/17, 8/17 (pročišćeni tekst));
 - DPU Groblja Klis broj 19 (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 9/10, 7/15);
 - UPU Radne zone Vučevica broj 26 (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 3/12);
 - UPU Radne zone Vučevica broj 22 (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 3/12);
 - UPU Gospodarske zone Kurtovići sjever broj 29 (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 9/10, 6/17, 8/17 (pročišćeni tekst));
 - UPU Tehnološki park Vučevica broj 25 (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 6/10);
 - Izvješće o stanju u prostoru za razdoblje 2013. – 2016. (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 6/12);
 - Izvješće o stanju u prostoru za razdoblje 2016. – 2020. (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 10/20);
 - Izvješće o stanju u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije 2014., 2015., 2016., 2017.;
 - Izvješće o stanju u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije s prikazom financijskih kretanja u 2018. godini;
 - Provedbeni program općine Klis od 2022. do 2025. godine;
 - Strategija upravljanja imovinom Općine Klis za razdoblje 2021. - 2027. godine;
 - Strategija razvoja Općine Klis 2014. - 2020.;
 - Plan gospodarenja otpadom općine Klis 2019. – 2024.;
 - Strategija razvoja Urbane aglomeracije Split za razdoblje do kraja 2027. godine;
 - Studija izvodljivosti i nacrt Plana razvoja širokopojasne infrastrukture (Verzija za javnu raspravu (NPOO poziv), v2.1, kolovoz 2022.);
 - Projekt razvoja širokopojasnog pristupa na području gradova Trilja i Vrlike te općina Dicmo, Dugopolje, Hrvace, Klis i Muć;
 - Plan Gospodarenja otpadom općine Klis za razdoblje od 2019. – 2024. godine;
 - Općina Klis, <https://www.klis.hr/>;
 - Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, ARKOD preglednik, <http://preglednik.arkod.hr>;
 - Državna geodetska uprava, Geoportal, <https://geoportal.dgu.hr/>;
 - Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. Državni zavod za statistiku, <https://dzs.gov.hr/popisi-stanovnistva/421/>;
 - Ministarstvo kulture i medija, Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, <https://registar.kulturnadobra.hr/>;
 - Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko-dalmatinske županije – “More i krš” <https://moreikrs.hr/>.
- Kontaktirana javnopravno tijela**
- Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti;
 - Hrvatske autoceste d.o.o.;
 - Hrvatske ceste d.o.o.;
 - Županijska uprava za ceste Split;
 - Hrvatske vode;
 - Vodovod i kanalizacija Split;
 - EVN Croatia Plin d.o.o.;
 - Splitsko-dalmatinska županija, Upravni odjel za graditeljstvo i prostorno uređenje – Odsjek u Solinu.
-
- Na temelju članka 28. Statuta Općine Klis (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), Općinsko vijeće Općine Klis na 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi
- ODLUKU**
o pokretanju postupka dodjele u zakup
nekretnine
- I. Općinsko vijeće Općine Klis donosi Odluku o pokretanju postupka dodjele u zakup nekretnine označene kao dio čest.zem. 5292/3 K.O Klis.

II. Po uknjižbi Općine Klis na gore navedenu nekretninu, Općinsko vijeće će propisati uvjete gradnje objekta.

III. Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u “Službenom vjesniku Općine Klis”.

KLASA: 944-05/25-01/02

URBROJ: 2181-27-02-25-1

Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju članka 28. Statuta Općine Klis (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), a na prijedlog Općinskog načelnika, Općinsko vijeće općine Klis na 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi

ODLUKU

o stavljanju van snage Odluke o nerazvrstanim cestama na području općine Klis

Članak 1.

Ovom Odlukom stavlja se van snage Odluka o nerazvrstanim cestama na području općine Klis, objavljena u glasniku Općine Klis “Službeni vjesnik Općine Klis” i to u broju 11/24.

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objaviti će se u “Službenom vjesniku Općine Klis”.

KLASA: 340-01/25-01/04

URBROJ: 2181-27-02-25-1

Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju članka 28. Statuta Općine Klis (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), a na prijedlog Općinskog načelnika, Općinsko vijeće Općine Klis na 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi

ODLUKU

o stavljanju van snage Izmjena i dopuna Registra nerazvrstanih cesta na području općine Klis

Članak 1.

Ovom Odlukom stavlja se van snage Izmjene i dopune Registra nerazvrstanih cesta na području

općine Klis, objavljene u glasniku Općine Klis “Službeni vjesnik Općine Klis” i to u broju 8/23, 10/23, 3/24, 5/24, 9/24 i 11/24.

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objaviti će se u “Službenom vjesniku Općine Klis”.

KLASA: 340-01/25-01/04

URBROJ: 2181-27-02-25-2

Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju članka 17., stavka 1., podstavak 2. Zakona o sustavu civilne zaštite (“Narodne novine”, broj 82/15, 118/18, 31/20 i 20/21), članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (“Narodne novine”, broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20) te članka 28. Statuta Općine Klis (“Službeni vjesnik Općine Klis”, broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), Općinsko vijeće Općine Klis, na prijedlog Općinskog načelnika, na 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi

ODLUKU

o donošenju Procjene rizika od velikih nesreća za općinu Klis

Članak 1.

Donosi se Procjena rizika od velikih nesreća za Općinu Klis koju je izradila ovlaštena tvrtka ALFA ATEST d.o.o. iz Splita u siječnju 2025. godine.

Članak 2.

Procjena rizika od velikih nesreća nalazi se u prilogu i sastavni je dio ove Odluke i biti će objavljena na službenim mrežnim stranicama Općine Klis: www.klis.hr.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u “Službenom vjesniku Općine Klis”.

KLASA: 240-05/24-01/02

URBROJ: 2181-27-02-25-2

Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju članka 28. Statuta Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), Općinsko vijeće Općine Klis na svojoj redovnoj 40. sjednici, održanoj dana 27. veljače 2025. godine, donosi

ODLUKU

o pokretanju postupka kratkoročnog zaduživanja

I. Općinsko vijeće Općine Klis donosi Odluku o pokretanju postupka kratkoročnog zaduživanja u iznosu od 1.000.000,00 eura.

II. Ova Odluka stupa na snagu danom objave, a objaviti će se u "Službenom vjesniku Općine Klis".

KLASA: 024-03/25-01/01

URBROJ: 2181-27-02-25-5

Klis, 27. veljače 2025. godine

Predsjednik
OPĆINSKOG VIJEĆA
Josip Didović, v.r.

Na temelju članka 5. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti ("Narodne novine", broj 79/07, 113/08, 43/09, 130/17, 114/18, 47/20, 134/20, 143/21) i članka 44. Statuta Općine Klis ("Službeni vjesnik Općine Klis", broj 6/19, 4/20, 1/21 i 7/23), Općinski načelnik Općine Klis donosi

ODLUKU

1. Općinski načelnik Općine Klis donosi Program mjera obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije na području općine Klis u 2025. godini.

2. Općinski načelnik općine Klis donosi Provedbeni Plan obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije na području općine Klis u 2025. godini.

3. Program mjera obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije na području općine Klis u 2025. godini i Provedbeni plan mjera obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije na području općine Klis u 2025. godini su sastavni dio ove Odluke.

4. Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objaviti će se u "Službenom vjesniku Općine Klis".

KLASA: 351-01/25-01/01

URBROJ: 2181-27-01-25-1

Klis, 24. siječnja 2025. godine

Općinski načelnik
Jakov Vetma, v.r.

PROGRAM MJERA

obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije na području općine Klis u 2025. godini

Na temelju Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti ("Narodne novine", broj 79/07, 113/08, i 43/09), Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije ("Narodne novine", broj 35/07) i odabranih odredbi Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (Arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku ("Narodne novine", broj 128/11), Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije predlaže sljedeći Program mjera za područje općine Klis.

Ovim Programom utvrđuju se mjere, izvršitelji programa, sredstva i rokovi provedbe mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (u daljnjem tekstu: DDD) kao mjere zaštite pučanstva od zaraznih bolesti čije je provođenje od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku.

I. OPĆE ODREDBE

Sukladno članku 4. i 10. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti Republika Hrvatska, županije, općine i gradovi, odnosno Grad Zagreb obvezni su osigurati provođenje DDD mjera kao mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti te sredstva za njihovo provođenje, kao i stručni nadzor nad provođenjem tih mjera. Sukladno članku 7., stavku 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti svaka pravna i fizička osoba obvezna je postupati sukladno mjerama za zaštitu pučanstva od zaraznih bolesti određenim ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju toga Zakona.

Sukladno članku 9. ovog Zakona, zaštita pučanstva od zaraznih bolesti ostvaruje se obveznim mjerama za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti, tj.: A. općim DDD mjerama, B. posebnim DDD mjerama, C. sigurnosnim DDD mjerama – protuepidemijska DDD i D. ostalim mjerama.

A. Opće DDD mjere. Opće DDD mjere kao obvezne mjere zaštite pučanstva od zaraznih bolesti provode se na osnovi članka 10. i 11. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti i Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije ("Narodne novine", broj 35/07). Opće DDD mjere provode se u svim objektima koji podliježu sanitarnom nadzoru iz članka 10., stavka 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti

sukladno članku 30., stavku 2. Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije.

B. Posebne DDD mjere. Posebne DDD mjere provode se na temelju članka 5., 23. i 24. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti, ovog Programa i Programa mjera i Provedbenog plana kojeg je za područje općine i grada u županiji donio općinski načelnik i gradonačelnik na prijedlog nadležnog Zavoda za javno zdravstvo. Posebne DDD mjere provode zdravstvene ustanove i druge pravne osobe ako za obavljanje te djelatnosti imaju odobrenje ministra nadležnog za zdravstvo sukladno članku 5. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti. Izvođači DDD mjera moraju ispunjavati uvjete propisane Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove i druge pravne osobe koje obavljaju djelatnost obvezne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva ("Narodne novine", broj 35/07 – u daljnjem tekstu: nositelji odobrenja za provedbu DDD mjera) i u skladu s Pravilnikom o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije ("Narodne novine", broj 35/07).

C. Protuepidemijske DDD mjere. Sukladno članku 47., stavku 1. i 2. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti protuepidemijske DDD mjere provode se kao sigurnosne i obvezne mjere na osnovi naredbe ministra nadležnog za zdravstvo, a na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, odnosno radi zaštite pučanstva Republike Hrvatske od unošenja te sprečavanja i suzbijanja kolere, kuge, virusnih hemoragijskih groznica, žute groznice i drugih zaraznih bolesti, poduzimaju se mjere određene ovim Zakonom te međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka.

D. Ostale mjere. Sukladno Zakonu ostale mjere zaštite pučanstva od zaraznih bolesti provode se u slučaju pojave epidemije ili elementarnih nesreća; prijenosa, pogreba i iskopavanja umrlih osoba te bolničkih infekcija.

II. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA NA TERENU

Koristeći podatke i uvid u situaciju iz ranijih provedbi DDD mjera na području općine Klis možemo reći da se deratizacija provodi uglavnom svaku godinu kroz sustavnu akciju proljetne ili jesenske deratizacije s izuzetkom 2017. godine kad akcija nije provedena. Ove godine uvedena je još jedna akcija tako da se provode proljetna i jesenska akcija. Obraduju se stambeni objekti, divlji deponiji otpada, zapuštene površine gdje postoje uvjeti za

razvoj glodavaca, odnosno koja su zabilježena kao žarišta glodavaca. Deratizacija se provodi ratičnim blokovima druge generacije antikoagulanata na način neškodljiv ljudima i neciljanim vrstama sukladno zakonskim propisima (Pravilnik "Narodne novine", broj 35/07; Program mjera). Akcije se provode zbog javno-zdravstvenog rizika uslijed povećane infestacije štetnim glodavcima.

Dezinsekcija komaraca se provodi svaku godinu kroz ljetnu sezonu aktivnosti komaraca putem edukativnih, adulticidnih (sustavnih s vozilom) akcija, nekad larvicidnih, koje su na žalost izostale u 2021. i 2022. godini. Akcije se provode zbog javno-zdravstvenog rizika uslijed povećane infestacije komarcima.

Tijekom toplih mjeseci javlja se povećana infestacija muha u naseljima. Osnovna mjera suzbijanja muha u gradskoj sredini je adekvatni i redoviti odvoz i zbrinjavanje organskog otpada te zatrpavanje deponija otpada. Spomenute mjere sanitacije koje se provode na ovom području ipak se pokazuju nedovoljne za kontrolu muha na zadovoljavajućoj razini. Ukoliko se pored toga ne održava redovito pranje kontejnera za prikupljanje smeća pribjegava se dodatnim akcijama obrade kontejnera. Dezinsekcija muha provodi se uglavnom svake godine s izuzetkom 2017. godine kroz akcije adulticidne dezinsekcije muha u kućanstvima i spremnika za otpad.

Mjere koje se provode na javnim i stambenim površinama financiraju se i nadziru od strane Općine Klis i predmet su ovog Programa i Provedbenog plana. Provedba preventivnih mjera deratizacije u ostalim objektima iz članka 10., stavka 1. Zakona financiraju se iz sredstava trgovačkih društava, ustanova i drugih pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost osobnim radom.

Dezinsekcija komaraca se provodi uglavnom svaku godinu s izuzetkom 2017. godine kroz ljetnu sezonu aktivnosti komaraca putem edukativnih, larvicidnih i adulticidnih akcija (tretiranjem iz vozila). Akcije se provode zbog javno-zdravstvenog rizika uslijed povećane infestacije komarcima.

Ukoliko postoji mogućnost Nastavni zavod za javno zdravstvo predlaže Općini Klis pokretanje baze podataka o ekološkim nišama odnosno o zabilježenim žarištima. Vlasnik baze podataka bi bio nositelj Programa mjera, tj. Općina Klis i on odlučuje da li će baza podataka biti kompjuterizirana i hoće li istu izraditi u organizaciji vlastite ili unajmljene informatičke podrške ili će izradu baze prepustiti nadležnom Zavodu za javno zdravstvo uz uvjet da Zavodu osigura potrebne podatke za izradu

početne baze. Nadležni Zavod za javno zdravstvo bi sudjelovao u izradi početne baze podataka kao stručna podrška. Baza podataka mora uvijek biti dostupna za korištenje nadležnom Zavodu za javno zdravstvo radi provedbe stručnog nadzora, analize stanja te ažuriranja podataka. Podaci u bazi podataka bi se redovito nadopunjavati elektroničkim putem. Početnu bazu podataka ne može izrađivati ovlašteni izvoditelj jer se baza podataka mora iz godine u godinu ažurirati bez obzira koji ovlašteni izvoditelj provodi obvezne DDD mjere kao posebne mjere na području općine ili grada. Podaci za ažuriranje baze podataka se dobivaju iz anketa koje se popunjavaju na terenu tijekom provedbe mjera, lociranjem žarišta zbog dojava građana i poziva za provedbu mjera, terenskim izvidima, itd. Probnu bazu moguće je pokrenuti na Google platformi.

III. SVRHA I CILJ PROVEDBE MJERA SUZBIJANJA ŠTETNIKA OD JAVNOZDRAVSTVENE VAŽNOSTI NA PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE, VRSTE I EPIDEMIOLŠKI ZNAČAJ

Obvezna DDD kao posebna mjera provodi se radi sprečavanja pojave i suzbijanja širenja zaraznih bolesti koje uzrokuju patogeni mikroorganizmi, štetni člankonošci (Arthropoda) i štetni glodavci na svim površinama, prostorima i u svim objektima iz članka 10., stavka 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti. Obvezna DDD kao posebna mjera provodi se kao:

1. preventivna DDD kao posebna mjera koja se provodi radi uklanjanja rizika od pojave i prijenosa zaraznih bolesti, uklanjanja šteta koje nastaju uništavanjem i onečišćenjem hrane te sprečavanja kontaminacije stambenih i gospodarskih objekata pod sanitarnim nadzorom koje uzrokuju mikroorganizmi, štetni člankonošci (Arthropoda) i štetni glodavci.
2. obvezna preventivna DDD kao posebna mjera koja se provodi radi suzbijanja širenja zaraznih bolesti u objektima koji podliježu sanitarnom nadzoru, suzbijanja širenja zaraznih bolesti u prometnim sredstvima, brodovima i sl. te suzbijanja širenja zaraznih bolesti u skladištima hrane.

Cilj Programa mjera je planiranje sustavnih, organiziranih i cjelovitih (integralnih) mjera uništavanja patogenih mikroorganizama te suzbijanja štetnih člankonožaca (Arthropoda) i štetnih glodavca, odnosno kombinaciju preventivnih i kurativnih mjera s konačnim ciljem postizanja smanjenja, zaustavljanja rasta i razmnožavanja ili potpunog uklanjanja prisustva mikroorganizama, štetnih

člankonožaca (Arthropoda) i štetnih glodavca uzročnika ili prijenosnika zaraznih bolesti ujednačeno i pravovremeno na području općine Klis.

1. PROVEDBA PREVENTIVNIH MJERA

Provođenje preventivnih mjera temeljni je preduvjet za uspješnu kontrolu štetnika na nekom području. Njihov cilj je stvaranje takvih uvjeta sredine koji smanjuju kapacitet okoliša za razvoj štetnika na nekom području, sprječavaju im pristup izvorima hrane, vode i skloništa kao temeljnih uvjeta preživljavanja svake biološke vrste. U tu svrhu odlukama o komunalnom redu za područje općine ili grada potrebno je obvezati:

- sve građane, pravne i fizičke osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost, tj. općenito sve one kojima su dostupne otvorene površine ili nastambe,
- javne subjekte i privatne rukovoditelje, odgovorne osobe ili sve one koji raspolažu željezničkim i riječnim nasipima, ivičnjacima, plovnim putovima, neobrađenim i napuštenim površinama,
- vlasnike, korisnike ili one subjekte koji raspolažu odlagalištima i industrijskim, obrtničkim i trgovačkim djelatnostima, s posebnim osvrtnom na uništavanje imovine i skladištenje recikliranog materijala,
- javne subjekte i privatne voditelje, rukovoditelje ili odgovorne osobe koje raspolažu sa spremnicima (kontejnerima, kantama) namijenjenima prikupljanju krutog komunalnog otpada,
- sve vlasnike, upravitelje i voditelje životinjskih farmi, farmi rasadnika, staklenika, skladišta biljaka i cvijeća, poljoprivrednih dobara koji se nalaze u blizini gradova.

Osnovni naputci za sanacijsko-sanitacijske mjere u okolišu su:

- Ulice, trgovi, javna i privatna dvorišta, kuće i njihove okućnice, otkriveni tereni i njihovi pripadajući dijelovi u gradu i selu (ruralni i šumski tereni) trebaju se održavati na takav način da oborinske vode ili vode drugog podrijetla mogu otjecati bez mogućnosti da stvaraju stagnaciju ili baruštinu.
- U okruženjima gdje žive i borave ljudi (terase, vrtovi, parkovi i dr.) treba izbjegavati nakupljanje vode uklanjanjem svake vrste potencijalnog recipijenta za razvoj ličinki komaraca kao npr. kante, kance, bačve, posude itd.
- U vrtovima i dvorištima, mjesta gdje se nakuplja kišnica treba pregledavati, a posude u kojima se nakuplja voda kao tanjurići ispod vaza za cvijeće, posude iz kojih životinje (domaći ljubimci)

piju vodu i dr., treba periodički prazniti i čistiti svakih 7 dana.

- Fiksne recipijente za vodu kao npr. kade, bačve i posude za zalijevanje vrtova, treba pokriti s pokrovima od plastike ili sličnog nepromočivog materijala ili mrežom protiv komaraca.
- U male ukrasne fontane u vrtovima – parkovima treba umetnuti ribice gambuzije.
- Sve spremnike i ostale materijale (npr. plastične folije) treba odlagati na način da se izbjegne nakupljanje kišnice.
- Sve eventualne spremnike vode treba pravilno i čvrsto zatvoriti poklopcem.
- Unutar groblja, gdje nema vode tretirane larvicidnim sredstvima, vaze za cvijeće se moraju puniti vlažnim pijeskom ili se voda za vazu mora tretirati nekim larvicidnim proizvodom pri svakoj zamjeni cvijeća; u slučaju kad se upotrebljava umjetno cvijeće, vaza i dalje mora biti napunjena vlažnim pijeskom ili šljunkom ako je na otvorenome; osim toga, sve posude koje se povremeno koriste za cvijeće i zalijevanje moraju se odlagati na način da se izbjegne nakupljanje vode u slučaju kiše.
- Svaku pneumatsku gumu u dolasku i u odlasku potpuno isprazniti od eventualnog sadržaja vode. Pneumatske gume, nakon što smo ih ispraznili od vode, složiti u piramide i preslagivati svakih 15 dana; pokriti ih nepropusnim pokrivalom na način da se onemogući nakupljanje vode.
- Treba provesti dezinsekciju pneumatskih guma koje nisu pokrivene unutar 7 dana nakon bilo koje oborine sa sintetskim piretroidima. Dezinsekcija se treba napraviti s raspršivačem koji raspršuje čestice dijametra ne manjeg od 100 mikrona. Nadležnom Zavodu za javno zdravstvo treba poslati obavijest o datumu i satu u kojem će se provesti dezinsekcija, kao i o korištenom sredstvu. U slučaju prisutnosti larvi i/ili krilatica komarca vrste *Aedes albopictus* u unutrašnjosti deponija pneumatskih guma, utvrđenog prilikom kontrole infestacije, treba provesti dodatne tretmane dezinsekcije.
- Pneumatske gume koje se ne upotrebljavaju ili koje su neupotrebljive treba eliminirati. Nakon bilo koje oborine u razdoblju od maksimalno 7 dana treba provesti dezinsekciju pneumatskih guma koje nisu pokrivene i to uporabom sintetskih piretroida.
- Treba spriječiti ishranu muha i/ili štetnih glodavaca na smeću i raznoraznim organskim otpacima zatvaranjem spremnika za smeće,

primjerenom pohranom otpadaka, pravodobnim prijevozom, propisnim odlaganjem smeća (zatrpanjem) te sanitacijom svekolikog ljudskog okoliša u što spada i uklanjanje izbačenih naku-pina morskih trava na obalnom rubu, sagnjilog voća ili organskih otpadaka nastalih u tijeku industrijske prerade.

- Treba spriječiti hranjenje muha na ljudskih ekskrementima zatvaranjem zahoda, septičkih jama, kanalizacije i kloaka. Treba onemogućiti prehranu muha na gnoju ili balegi, sušenjem balege (odvođenje tekućine), odstranjivanjem ili prekrivanjem uskladištene balege, zakopavanjem balege ili slaganjem u hrpe pokrivene plastičnim pokrovom.
- Treba zabraniti onečišćenje javnih površina fekalnim materijalom životinjskog ili humanog porijekla.

Patogeni mikroorganizmi, štetni člankonošci i štetni glodavci čije je planirano, organizirano, pravovremeno i sustavno suzbijanje od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku su:

2. PATOGENI MIKROORGANIZMI

2.1. Epidemiološki značaj:

- mikroorganizmi (uključujući bakterije, viruse, gljivice, parazite itd.), uzrokuju vrlo široki spektar bolesti od kojih se mnoge mogu spriječiti i/ili suzbiti prekidanjem lanca prijenosa, odnosno dezinfekcijom izvora zaraze ili objekta/medija prijenosa.

2.2. Cilj uništavanja patogenih organizama je sprečavanje pojave ili suzbijanje zaraznih bolesti koje uzrokuju patogeni mikroorganizmi, a provodi se uvijek i na svim mjestima gdje postoji rizik od prenošenja istih, tj.:

- tijekom elementarnih nepogoda,
- tijekom izljeva kanalizacije,
- tijekom masovnih skupova,
- tijekom prolijevanja ili rasapa infektivnog materijala,
- tijekom zbrinjavanja infektivnog otpada i sl.,
- u svim drugim slučajevima gdje postoji epidemiološka indikacija.

2.3. Vrsta mjere radi ostvarivanja cilja:

- preventivna dezinfekcija radi sprečavanja pojave zaraznih bolesti,
- u slučaju pojave zaraznih bolesti kao obvezatna preventivna dezinfekcija.

Preventivne mjere koje se provode radi smanjenja rizika od pojave legionarske bolesti u sre-

dstvima javnog prijevoza, hotelsko-ugostiteljskim objektima te svim drugim objektima od javne namjene provode se sukladno nalogu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. U slučaju pojave legionele poduzimaju se zakonom propisane preventivne i protuepidemijske mjere.

3. PRIJENOSNICI ZARAZNIH BOLESTI

3.1. Komarci

3.1.1. Epidemiološki značaj: prijenosnici malarije, žute groznice, Denga virusa, ARBO virusnih infekcija, virusa Japanskog encefalitisa, West Nile virusa, Murrey valley virusa, virusa St. Louis encefalitisa, Bunyavirusa, Virus Rift Valley groznice i filarijaze.

3.1.2. Cilj suzbijanja komaraca i njihovih razvojnih oblika jest sprečavanja izazivanja pojave zaraznih bolesti pučanstva; smanjenje kožnih problema, urtika, eritema, alergijskih promjena nastalih ubodima komaraca i sekundarnih infekcija zbog oštećenja kože nastalog češanjem i grebanjem te izazivanja smetnji pri normalnom odvijanju svakodnevnih aktivnosti domicilnog pučanstva i turista.

3.1.3. Vrsta mjere radi ostvarivanja cilja:

- preventivna dezinfekcija kao posebna mjera na području općina i gradova.

3.1.4. Trenutno stanje i prioriteti

Na širem splitskom području zabilježeno je oko 16 vrsta komaraca, a u samoj općini Klis za suzbijanje su značajne dvije vrste komaraca: tigrasti komarac (*Aedes albopictus* Skuse, 1894) i obični komarac (*Culex pipiens*).

Tigrasti komarac prvi put je u Splitu zabilježen 2005. godine i danas dominira kao najznačajnija javno-zdravstvena vrsta komarca uz običnog komarca. Čitavo priobalje pa tako i općina Klis infestirana je tigrastim komarcem. Njegova brojnost na pojedinim lokalitetima ovisi o produktivnosti prisutnih legla koja su u naseljima brojna. Suzbijanje tigrastog komarca je od izuzetne javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku. S obzirom da su i u Republici Hrvatskoj prvi slučajevi autohtone Dengue registrirani krajem rujna 2010. godine na poluotoku Pelješcu (mjesto Podbuće kraj Orebića), od izuzetne je javnozdravstvene važnosti provoditi Program mjera suzbijanja komaraca uključivo i vrste *Aedes albopictus*.

Na području općine Klis u ljetnoj sezoni bilježe se molestiranja tigrastim komarcem. Do sada se pokazalo da preventivne mjere i larvicidna dezinfekcija ne uspijevaju spriječiti razvoj odraslih komaraca do te mjere da oni ne predsta-

vljaju javnozdravstveni problem. Stoga se i dalje pribjegava primjeni ograničenih akcija adulticidnih dezinfekcija komaraca s vozila u kojima se tretiraju površine uz prometnice u slučajevima povećane brojnosti komaraca. Akcijama se postiže ograničeno i privremeno smanjenje brojnosti komaraca jer se ne suzbijaju direktno komarci u leglima. Na žalost, glavni problem su **legla komaraca koje su nedostupna za obradu ili sanaciju na privatnim posjedima**. Prema ovim leglima moguće je djelovati edukativnom kampanjom i tražiti razumijevanje građana za održavanje privatnih posjeda bez legla komaraca. Stoga Zavod i izvoditelji mjera distribuiraju letke i nastaviti će s praksom dijeljenja letaka i savjetovanja građana za suzbijanje legla komaraca. U tu svrhu aktiviran je i djeluje govorni automat za savjete o suzbijanju komaraca na broju 0800 300 100.

3.1.4.1. Utvrđivanje i obilježavanje područja infestacije, popisivanje žarišta, povremeni nadzor i utvrđivanje stanja s komarcem vrste *Aedes albopictus*

Područje infestacije vrstom *Aedes albopictus* određuje se kada su pronađene krilatice (odrasli oblici) i ličinke komaraca.

Potrebno je zabilježiti pojedina žarišta za koja se pokaže da su stalni – značajni “proizvođači” komaraca. Posebno ona koja su dostupna za intervencije i nadzor.

3.1.4.2. Način suzbijanja komaraca

Suzbijanje komaraca, provodi se na 4 razine, vodeći stalnu brigu o očuvanju biološke raznolikosti područja:

Sanacijski postupci se temelje na sustavnom uklanjanju ili smanjivanju uvjeta za razvoj i razmnožavanje komaraca te otklanjanju ekoloških niša na području provedbe Programa suzbijanja komaraca. U tom cilju kao nadležni Zavod za javno zdravstvo ukazujemo općini/gradu na potrebu poduzimanja sanacijsko-sanitacijskih postupaka kojima se smanjuju uvjeti za razvoj i razmnožavanje komaraca kao što su zatrpavanja umjetno stvorenih bara i lokvi, povećanja protočnost ustajalih voda, uklanjanje barijera u protočnosti nakapnog (oborinskog) sustava te uklanjanje svih drugih recipijenta oborinskih voda uključujući vaze na grobljima te uklanjanja krutog otpada pogodnog za nakupljanje vode.

Provođenjem zdravstvenog odgoja lokalnog stanovništva nadležni Zavod za javno zdravstvo nastoji postići da se uklone moguća mjesta zadržavanja komaraca. Edukacija lokalnog stanovništva

provodi se distribucijom informativno-edukativnih letaka o komarcima kao vektorima zaraznih bolesti čime se utječe na individualno uklanjanje potencijalnih ekoloških niša komaraca. Pučanstvo se informira i putem lokalnih medija. Od 2008. godine aktivan je besplatni informativni telefon/automat 0800 300 100 koji je pokrenuo Zavod, a na kojem se građani informiraju o problematici komaraca i na kojem mogu prijaviti probleme s komarcima (žariša) na području općine Klis.

Biološke mjere suzbijanja. Učinkovito suzbijanje postiže se uvođenjem (gdje je to primjereno) predatora ličinki komaraca ribice *Gambusia holbrooki* u različite stalne vodene nakupine (lokve) što doprinosi očuvanju čovjekovog okoliša te biološke raznolikosti. Ova ribica zabilježena je na području Pantane (stari ribnjaci). Pretpostavlja se da se održala još od vremena antimalarične borbe.

Mogu se također i primijeniti dozvoljeni larvicidni pripravci na bazi *Bacillus thuringiensis* var. *israelensis* u obliku tekućine, granula, prašiva ili briketa, ručnom primjenom ili postupcima prskanja ili granuliranja s vozila, čamaca, intenzitetom obrade svaka 3 tjedna u sezoni od trenutka pozitivnog nalaza, što ne izaziva štete za neciljane vrste u čistim ili obraslim vodama.

Kemijske mjere suzbijanja provode se:

- a) **Primjenom regulatora rasta** u obliku tekućine, granula ili sporo-oslobađajućih briketa bez šteta za neciljane vrste u čistim vodama.
- b) **Primjenom insekticidnih larvicida** u obliku moćivih prašiva, tekućine, granula ili kompresa, za obradu različitih vodenih nakupina i recipijenata, ovisno o protočnosti, svaka 3 do 4 tjedna od trenutka pozitivnog nalaza primjenom prskalice, granulatora ili ručno, iz vozila, čamaca ili pješke, prema naputcima proizvođača te vrsti, namjeni, stupnju zagađenosti i dubini vodenih površina. Svaki vodospremnik ili stajaća voda s održivosti većom od 7 dana može predstavljati leglo ličinki komaraca. Sukladno navedenim postupcima potrebno je trajno educirati naručitelja mjere i pučanstvo da su sustavne larvicidne mjere suzbijanja znakovito učinkovitije i ekološki prihvatljivije u smislu očuvanja biološke raznolikosti korisne faune kopna ukoliko ih je moguće provesti što ovisi o dostupnosti legla komaraca za obradu i mogućnosti obuhvata svih legla što je u većim naseljima teško osigurati. Pregled potencijalnih legla i načini njihove obrade:
 - *Slivnici oborinskih voda.* Slivnici u kojima duže vrijeme zaostaje voda mogu biti legla komaraca. U tom slučaju obrađuju se prepara-

tima na bazi IGR ili B.t.i. Početak larvicidne obradbe određuje se prema temperaturi vode i pojavi larvi komaraca od svibnja do rujna. Važno je akcije provesti dok se ličinke komaraca nalaze u ranim razvojnim stadijima naročito ako se suzbijaju preparatima na bazi B.t.i. ili regulatorima rasta.

- *Septičke/crne jame.* Septičke jame mogu generirati veliki broj komaraca ukoliko imaju tehničke nedostatke kao što je nepostojanje gustih mreža na odušcima ili prisustvo pukotina na samim jamama. Ovaj je problem prisutan u naseljima i gradskim predjelima koji nemaju riješen kanalizacijski sustav. Crne jame koje nisu hermetički zatvorene također mogu generirati komarce. Septičke i crne jame obrađivat će se jednim od kemijskih larvicida: IGR larvicidi (regulatori rasta ili inhibitori sinteze hitina) kao što je diflubenzuron ili larvicidi na bazi spora *Bacillus thuringiensis israelensis* (B.t.i.).
- *Potoci i kanali oborinskih voda.* Slabo protočni dijelovi potoka (izolirani džepovi) registrirani su također kao generatori larvi komaraca. Ovdje treba naglasiti da postoji izvjesna dinamika s obzirom na protočnost. Naime, neki su potoci/kanali u najvećem dijelu godine protočni, dok su drugi suhi. U kišnim razdobljima zbog opisanih razloga dolazi do stvaranja nakupina vode od kojih su neke zasićene organskim tvarima što stvara povoljne uvjete za razmnožavanje komaraca. Budući da za veći dio potoka nije moguće unaprijed predvidjeti broj i mikro-lokacije povremenih žarišta, potrebno je pri svakoj larvicidnoj dezinfekciji pojedinačno pretražiti svaki od ovih kanala te zatečene nakupine vode obraditi biološkim larvicidima ukoliko je voda u takvim dijelovima izolirana od ostatka potoka kao što je biološki preparat sa sporama *Bacillus thuringiensis* var. *israelensis* za sve nakupine čiste, nezagađene vode zbog svog selektivnog učinka i neškodljivosti za neciljane vrste. Kanali oborinske i otpadne vode mogu se obraditi IGR larvicidima. Izolirani dijelovi vode nalaze se samo na pojedinim mikro-lokacijama pa se u ovom segmentu dezinfekcije najviše može napraviti preventivnim radnjama (čišćenje potoka/kanala oborinskih voda od otpada, mulja i obraštaja te poduzimanje različitih zahvata u cilju osiguravanja stalnog protoka vode).
- *Spremnici vode i posude za cvijeće.* Različiti spremnici vode u vrtovima i poljima značajni

- su recipijenti ličinki komaraca (bačve, kade, kante, različite posude i sl.), stoga je potrebno animirati i pridobiti korisnike da vlastitom aktivnošću doprinesu smanjenju proizvodnje komaraca na jedan od sljedećih načina:
- Pravovremeno pražnjenje spremnika vode i vaza (jednom tjedno, 1 benzinska bačva daje do 10.000 ličinki u tijeku sezone), pražnjenje ili uklanjanje tanjura ispod posuda za cvijeće koji su značajna legla tigrastog komarca.
 - Pokrivanje spremnika (najlon, tkanina, mreža).
 - Dodavanje male količine ulja koje stvara tanki film na površini vode što je dostatno da spriječi razvoj larvi.
 - Odložene posude držati okrenute naopako da se u njima ne nakuplja voda.
 - Ukoliko ni jedna od navedenih mjera nije provediva, u obzir dolazi vlastita uporaba jednog od neškodivih larvicida posredstvom stručnih službi (poljoprivredno savjetovništvo).
 - U slučajevima kada se spremnici nalaze na javnim površinama treba poduzeti jednu od navedenih preventivnih mjera ili primijeniti neki od prihvatljivih larvicida na bazi bakterije B.t.i., analoga juvenilnog hormona – regulatora rasta kukaca (diflubenzuron).
 - *Nakupine vode u čamcima.* U lučicama/marinama prisutan je izvjestan broj čamaca koji se duže vrijeme nalaze izloženi padalinama i generiraju razvojne oblike komaraca. Najučinkovitiji je preventivni način da se čamci okrenu naopako ili jednostavno prekriju platom. Ukoliko to nije moguće navedene nakupine vode obrađuju se jednim od ekološki prihvatljivih larvicida na bazi B.t.i.; na bazi regulatora rasta kukaca ili IGR larvicidima (diflubenzuron).
 - *Posude (vaze) za cvijeće na groblju.* Veliki “proizvođači” ličinki komaraca mogu biti vaze s ustajalom vodom. Nakupine vode sa svježim cvijećem obrađuju se jednim od ekološki prihvatljivih larvicida na bazi djelatne tvari IGR ili B.t.i. Vaze s umjetnim ili suhim cvijećem i prazne vaze potrebno je napuniti pijeskom ili sitnim šljunkom kako se u njima ne bi sakupljala voda.
 - *Nakupine odloženih automobilskih guma.* Kišnica nakupljena u odloženim automobilskim gumama može pružiti vrlo povoljne uvjete za razvoj larvi komaraca, posebice tigrastog komarca. Vlasnici vulkanizerskih radionica, skladišta guma na otvorenome i karting staza trebaju voditi računa o sljedećem: 1) redovito (tjedno) odvoziti gume; 2) prazniti vodu iz guma, složiti gume u obliku piramide i prekriti ih nepropusnom folijom; 3) ukloniti gume koje se ne koriste, probušiti ili rasjeći gume; 4) provoditi dezinfekciju guma koje se ne koriste svakih 15 dana (svaku gumu potrebno je pojedinačno larvicidno obraditi).
 - *Lokve.* Plitke lokve koje se nalaze u naseljima mogu biti značajna žarišta razvojnih oblika komaraca ako su bez ihtiofaune (riba) i ostale entomofaune (ličinke različitih kukaca među kojima ima predatora ličinki komaraca). Ukoliko su lokve duboke (uređene sa strmim rubovima) manje opterećene organskim tvarima i bogate entomofaunom ili čak ihtiofaunom tada one u pravilu proizvode manji broj komaraca u odnosu na prve. Obraduju se ekološki prihvatljivim larvicidima na bazi B.t.i.
 - *Zapušteni zdenici, cisterne i vodospreme.* Na području rubnih dijelova gradova i naselja ima zapuštenih zdenaca i cisterni koji ukoliko nisu u redovitoj uporabi (stalna izmjena vode) i ne koriste se za piće, a generiraju komarce. Navedena žarišta ukoliko se ne koriste za piće obrađuju se ekološki prihvatljivim larvicidima na bazi B.t.i.; na bazi regulatora rasta kukaca.
 - *Građevinski iskopi u kojima se nakuplja voda.* Građevinski iskopi temelja različitih građevina mogu generirati larve komaraca kada radovi stoje na duže vrijeme, a u njima se kontinuirano zadržava voda. Spomenute vode obrađuju se također ekološki prihvatljivim larvicidima na bazi djelatne tvari regulatora rasta kukaca ili na bazi B.t.i.
 - *Naplavne površine.* U dijelovima gdje su površine poplavljene vodom močvarnog karaktera, a zalaze u naselja i čine veliki problem stanovništvu. Spomenute vodne površine obrađuju se strogo selektivnim larvicidom na bazi B.t.i.
 - *Kanali za navodnjavanje i odvodni kanali.* U naseljima gdje postoje kanali koji nemaju stalan protok vode, a generiraju velik broj komaraca koji molestiraju stanovništvo. Valja napomenuti da se suzbijanje ličinki komaraca može vršiti samo na izoliranim dijelovima rijeke i kanala gdje nema protoka vode, gdje je gusta vegetacija i gdje se larvicid neće razrijediti. Na spomenutim lokacijama larve se suzbijaju strogo selektivnim larvicidom na bazi B.t.i. (granule).

c) **Adulticidna metoda**, tj. suzbijanje krilatica je metoda izbora i ovisi o stručnoj prosudbi epidemiološke službe nadležnog Zavoda za javno zdravstvo kao dopuna provedbenih larvicidnih postupaka, a provodi se postupcima: hladnog zamagljivanja sa zemlje ili toplog zamagljivanja sa zemlje, za obradu manjih ili većih ciljanih površina. Rezultati adulticidnih postupaka su privremeni pa se provode kada je populacija komaraca na takvoj razini da nije prihvatljiva pučanstvu. Kod provedbe adulticidnih postupaka:

- Pučanstvo treba unaprijed obavijestiti o planiranoj provedbi, vrsti biocidnog pripravka koji će se upotrijebiti, vremenu te mogućim rizicima za pojedine kategorije osjetljivih ili bolesnih stanovnika te također o tome obavijestiti pčelare radi pravovremenih mjera zaštite za pčele.
- Na temelju višegodišnjeg praćenja aktivnosti komaraca na ciljanom području, Zavod u suradnji s gradom planira eventualni broj adulticidnih postupaka u situaciji povećane brojnosti komaraca. Vrste komaraca kao što su obični i tigrasti komarac legu se kontinuirano pa jednokratno suzbijanje krilatica nema dugotrajni učinak. Akcije se obično ponavljaju kako bi se postigla značajnija redukcija broja komaraca.
- Adulticidni postupci su neselektivni pa predstavljaju opasnost za neciljane vrste noćnih kukaca i za njihove predatore na području adulticidnog postupaka. Adulticidni postupci mogu naštetiti zdravlju osjetljivih skupina ljudi i okolišu uključujući vodene i kopnene životinje.
- Potrebno je osigurati provođenje predradnji ako i kada se donese odluka o provođenju adulticidnog postupka. Potrebno je odrediti područje koje se pokriva s planom kretanja i odrediti vrijeme aplikacije aerosola (Obrazac o adulticidnoj dezinfekciji u prilogu).
- Optimalno vrijeme za provedbu adulticidnih postupaka je sat 1 - 2 sata u zoru i 1 - 2 sata u sumrak, kad su najslabija strujanja zraka.
- Adulticidni tretman na otvorenom prostoru kod jačeg vjetera i pri temperaturama koje su u trenutku adulticidnog tretmana niži od 15 °C je neučinkovit. Ako se tretira npr. površina veličine 700 - 800 ha s uređajem za hladno zamagljivanje ULV postupkom s vozila u pokretu kapaciteta rezervoara minimalno 50 litara, preporučena brzina kretanja vozila prilikom ULV aplikacije insekticida

je do 10 - 12 km/h, u proходу se pokriva cca 50 m sa svake strane ulice kojom vozilo prolazi (ukupno 100 m širok pojas). Visina i gustoća vegetacije, zgrade i druge prepreke onemogućavaju širenje aerosola tako da veća visina i gustoća vegetacije i drugih prepreka umanjuje efektivnu širinu prolaza (pravilo – 50 %-tno umanjenje širine prolaza). Ako bi to uzeli u obzir za sat vremena jednim uređajem za hladnu ULV aplikaciju i jednim vozilom može se obraditi oko 50 ha površine, odnosno 100 ha dnevno, dakle s tri uređaja na tri vozila 300 ha dnevno, čime se ispunjava uvjet o tretiranju ukupno npr. 700 - 800 ha površine u roku od najviše 3 radna dana. Postupak se ne smije obavljati nasuprot vjetru jer se neće postići željeni učinak adulticidnog postupka i kako izvoditelj ne bi bio izložen štetnom aerosolu. Sukladno navedenom te preporukama proizvođača radi se izračun za uporabu uređaja za toplo zamagljivanje s vozila u pokretu i prijenosnog uređaja za toplo zamagljivanje.

- Na području općina i gradova u županijama gdje je registrirano prisustvo dnevno aktivne vrste komarca *Aedes albopictus* adulticidni tretman (ukoliko to grad ili općina mogu osigurati) potrebno usmjeriti na ograničena područja (žarišta) u kojima ova vrsta boravi kao što su nedostupna područja niske guste vegetacije u neposrednoj blizini legla u vrijeme njene aktivnosti uporabom prijenosnih (ručnih ili leđnih) uređaja za toplo zamagljivanje ili ULV zamagljivanje.
- Sukladno članku 14., stavak. 5. Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije, primjena biocidnih pripravaka toplim ili hladnim zamagljivanjem iz zrakoplova zabranjena je nad naseljenim područjima, nacionalnim parkovima i ostalim zaštićenim područjima.

3.2. Štetni glodavci

U štetne glodavce ubrajaju se: crni štakor (*Rattus rattus*), sivi, smeđi ili kanalski ili štakor selac (*Rattus norvegicus*) Berkenhout, kućni miš (*Mus musculus* Linne) i drugi štetni glodavci (npr. poljski miš, voluharica) za koje postoji sumnja da prenose zarazne bolesti u objektima.

3.2.1. Epidemiološki značaj. Osim što su glodavci uzročnici velikih ekonomskih šteta koji uništavaju imovinu i zalihe hrane oni su rezervoar ili prijenosnik čitavog niza bolesti čovjeka kao što su: kuga, virusne hemoragijske groznice, hemoragijska groznica s bubrežnim sindromom, leptospiroza,

tularemija, murini tifus, toksoplazmoza, tripanosomijaza, lišmanijaza, salmoneloza, trihineloz, bolest štakorskog ugriza – Sodoku, bjesnoća itd.

3.2.2. Cilj suzbijanja štetnih glodavaca je uklanjanje rizika od pojave i prijenosa zaraznih bolesti, uklanjanja ekonomskih i gospodarskih šteta koje nastaju uništavanjem i onečišćenjem hrane te sprečavanje kontaminacije površina, prostora i objekata iz članka 10., stavka 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti.

3.2.3. Vrsta mjere radi ostvarivanja cilja. Preventivna deratizacija kao posebna mjera provodi se na površinama, u prostorima i objektima iz članka 10., stavka 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti. Mjere sustavne deratizacije uključuju: praćenje uvjeta za razvoj štetnih glodavaca, bilježenje pojave glodavaca, izlaganje zatrovanih meka (rodenticida), praćenje stupnja infestacije i poduzimanje svih ostalih mjera koje dovode do smanjenja broja glodavaca. Mjere deratizacije provode se u dvije sustavne akcije: *proljetna deratizacija* (ožujak), *jesenska deratizacija* (listopad) i kroz *održavanje* (prema pozivima građana, nalogu nadležne sanitarne inspekcije i na dojavu epidemiološke službe). Deratizacija se provodi primjenom mehaničkih, fizikalnih i kemijskih mjera:

- *Mehaničke mjere* podrazumijevaju redovito provođenje sanitarno-higijenskih mjera, ugradnju prepreka, uporabu lovki i ljepljivih lovki s i bez atraktanta.
- *Fizikalne mjere* se primjenjuju s ciljem sprječavanja ulazanja i zadržavanja štetnih glodavaca u objektima (zvuk, svjetlost, elektromagnetski valovi).
- *Kemijske mjere* podrazumijevaju uporabu rodenticida odnosno izlaganje zatrovanih mamaca tvorničkog pripravka s antikoagulantima s ciljem smanjenja ukupnog broja populacije štetnih glodavaca ispod praga štetnosti, zaustavljanja razmnožavanja ili potpunog uklanjanja populacije štetnih glodavaca na obrađenom području. Suzbijanje štetnih glodavaca kemijskim sredstvima, danas je najrašireniji i najčešće korišten način smanjenja populacije štetnih glodavaca i zato se u praksi pojam deratizacije često izjednačuje s korištenjem zatrovanih mamaca.

Stanje populacije štetnih glodavaca prate i sami korisnici objekata te dojavljuju ovlaštenom izvoditelju sve bitne promjene vezane uz štetne glodavce i postavljene deratizacijske kutije. Paralelno s provedbom deratizacije objekata i javnih površina provodi se i deratizacija kanalizacijske mreže i deponija krutog organskog otpada bez obzira jesu

li organizirani ili divlji. Odlukama o komunalnom redu potrebno je obvezati:

- sve građane, pravne i fizičke osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost na uklanjanje uvjeta u okolišu koji pogoduju razvoju i razmnožavanju štetnih glodavaca,
- komunalnu organizaciju koja raspolaže sa spremnicima namijenjenim prikupljanju krutog otpada na adekvatnu dinamiku odvoženja i adekvatan broj spremnika kako bi se onemogućila ishrana glodavaca,
- treba propisati i poduzeti sve druge sanacijsko-sanitacijske mjere za koje se uoči potreba tijekom izvida, a pogoduju rastu razvoju glodavaca.

Količina izloženih zatrovanih mamaca ovisi o utvrđenom stupnju infestacije površine, prostora ili objekta u trenutku provođenja mjere. Zatrovani mamci moraju biti izloženi sukladno standardima propisanim Pravilnikom o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije.

3.3. OSTALI ŠTETNICI: MUHE, NEVIDI, BUHE, KRPELJI, ŽOHARI, MRAVI, STJENICE:

3.3.1. Epidemiološki značaj: Mogu biti prijenosnici zaraznih bolesti ili svojim ubodom izazivaju snažne alergijske reakcije na tijelu napadnutih osoba.

3.3.2. Cilj suzbijanja: sprječavanje prijenosa uzročnika zaraznih bolesti i sprječavanje uznemiravanja pučanstva i izazivanja alergijskih reakcija.

3.3.3. Vrsta mjere radi ostvarivanja cilja:

- preventivna dezinsekcija kao posebna mjera u slučaju pojačane infestacije.
- obvezatna preventivna dezinsekcija u slučaju pojave zaraznih bolesti.

S obzirom da se u naseljima na području općine Klis svake godine bilježi pojačana infestacija muha, predviđa se provedba *preventivne dezinsekcije muha* koja se razrađuje u Provedbenom planu.

IV. NADZOR NAD PROVEDBOM OBVEZNIH DDD MJERA KAO POSEBNIH MJERA

Sukladno odredbama Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti i Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije te Zakona o Državnom inspektoratu ("Narodne novine", broj 115/18) inspeksijski nadzor nad provedbom obvezne DDD mjere kao posebne mjere provodi nadležna sanitarna inspekcija, a stručni nadzor nad provedbom preventivne i obvezne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije provodi nadležni Zavod za javno zdravstvo.

Sukladno odredbama Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti i Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije stručni nadzor se financira iz sredstava općina, gradova, županija, odnosno Grada Zagreba, korisnika objekta iz članka 10., stavka 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti ili drugih obveznika provedbe mjera sukladno programu iz članka 5. ovog Zakona. Obveznik provođenja obvezatne preventivne dezinfekcije i deratizacije obavještava nadležni Zavod za javno zdravstvo o odabranom izvođaču te o vrsti i opsegu mjera obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije koju planira provesti tijekom godine. Izvoditelj radova provodi mjere obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije pridržavajući se odredbi Programa, a u skladu sa Zakonom i Pravilnicima.

Izvoditelj pravovremeno (najmanje 3 - 7 dana ranije) obavještava nadležni Zavod za javno zdravstvo o početku radova i dostavlja svoj *Operativni plan* koji mora sadržavati termine izvršenja, vrste pesticida, njihove djelatne tvari, te područja na kojima će se radovi provesti.

Prije početka radova izvoditelj obavještava pučanstvo o početku i predviđenom trajanju radova putem medija (lokalne radio stanice, dnevni listovi) i plakata na vidljivim mjestima.

Izvođač radova dužan je voditi evidenciju o terminima izvođenja radova (početak, trajanje, završetak), obrađenim lokalitetima, vrsti i koncentraciji djelatnih tvari, formulaciji, metodi primjene pesticida te o potrošnji pesticida.

V. NAČIN IZRADE PROVEDBENIH PLANOVA, OPERATIVNIH PLANOVA TE IZVJEŠĆA O PROVEDENIM MJERAMA

Zavod za javno zdravstvo izrađuje Provedbeni plan koji sadrži: definirane uvjete za nositelje odobrenja za rad, te ovlaštene izvoditelje sukladno zakonu i pravilniku, sastav ekipe izvoditelja, de-

finirati uvjete u pogledu opreme za rad, izradu i korištenje dokumentacije koja će omogućiti izradu službenih dokumenata i izvješća, izbor aktivne tvari u biocidnim pripravcima, propisane površine, prostore i objekte u općinama i gradovima u kojima će se provoditi suzbijanje, način uklanjanja ostataka biocidnih pripravaka, raspored, dinamiku i rokove provedbe mjera suzbijanja štetnika, eventualne načine i sredstva monitoringa, načina obavješćavanja i suradnje izvoditelja s građanima i obveze izvoditelja.

Ovlašteni izvoditelj izrađuje *Operativni plan* s razrađenom organizacijom i planom rada u pisanom obliku te ga dostavlja nadležnom Zavodu za javno zdravstvo 3 - 7 dana prije početka akcije. *Program i Provedbeni plan* moraju biti sastavni dio natječajne dokumentacije.

Tijekom provedbe stručnog nadzora nadležni zavod za javno zdravstvo prikuplja i objedinjava izvješća o provedenim DDD mjerama kao posebnim mjerama. Zavodi za javno zdravstvo izrađuju stručno izvješće s podacima o utrošku pesticida, stupnju pridržavanja Programu mjera i Provedbenom planu i eventualnim prijedlozima za poboljšanje situacije. Na temelju prikupljenih podataka Zavod izrađuje Program mjera i Provedbeni plan za sljedeću godinu.

Split, 9. prosinca 2024. godine

Služba za epidemiologiju
zaraznih bolesti
Nastavnog zavoda za javno
zdravstvo Splitsko-dalmatinske
županije

Voditelj odsjeka za DDD:
Dr. sc. **Toni Žitko**, dipl. ing., v.r.

Voditeljica Službe:
Doc. prim. dr. sc. **Diana Nonković**,
dr. med. spec, epidemiolog, v.r.

U privitku:

- Obrasci za izvoditelja radova (Evidencijska kartica o obavljenoj DDD, Obrazac za adulticidnu dezinsekciju, Operativni plan)

**EVIDENCIJSKA KARTICA O OBAVLJENOJ DEZINFEKCIJI,
DEZINSEKCIJI I DERATIZACIJI**

1. Dan, mjesec i godina kada je obavljena dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija

.....

.....

.....

.....

2. Mjesto obavljanja

.....

.....

.....

.....

3. Podaci o objektu, prostorima, površinama ili sredstvima, gdje je obavljena dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija

.....

.....

.....

.....

4. Vrsta obavljanja dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije

.....

.....

.....

.....

5. Preparat, postotak djelatne tvari i količina kojom je obavljena dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Potpis odgovorne osobe

OBRAZAC ADULTICIDNOG TRETMANA SUZBIJANJA KOMARACA*(ispunjava se u svrhu stručnog nadzora)*

PLANIRANI TRETMAN

(zaokruži)

PROVEDENI TRETMAN

(zaokruži)

DATUM PROVEDBE:

VRIJEME IZVOĐENJA: Početak: sati Završetak sati

LOKACIJE / PUT KRETANJA:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PRIJEĐENI PUT: km /cca km / PRIPADAJUĆA POVRŠINA: ha
(ukupno) (obrađeno) (procjena)

OPREMA/UREĐAJI (Naziv uređaja, serijski broj):

SASTAV TERENSKOG TIMA (broj članova, stručna osposobljenost):

TEMPERATURA: VJETAR:

TEHNIKA PRIMJENE: toplo zamagljivanje ULV (hladno zamagljivanje)
(zaokruži) (zaokruži)

Naziv preparata	Utrošak preparata	Otapalo	Razrjeđenje	Utrošak R.O.	Utrošak/ha

IZVOĐAČ:

KOORDINATOR:

KONTAKT OSOBA: tel/ mob:

OPERATIVNI PLAN

GRAD/OPĆINA:

1. Naziv – vrsta mjere:

.....

2. Početak radova:

.....

3. Trajanje radova:

.....

.....

4. Broj radnih skupina/djelatnika:

.....

.....

5. Obuhvat/lokaliteti:

.....

.....

.....

.....

.....

6. Biocidi koji će se koristiti:

.....

.....

.....

.....

7. Plan kretanja ili plan rada:

.....

.....

.....

.....

.....

Dana

Tvrtka

PROVEDBENI PLAN obvezatne preventivne dezinfekcije i deratizacije na području općine Klis u 2025. godini

Na temelju odredbi Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti ("Narodne novine", broj 79/07, 113/08 i 43/09), Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije ("Narodne novine", broj 35/07) i izabranih dijelova Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (Arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku ("Narodne novine", broj 128/11), Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županiju predlaže sljedeći Provedbeni plan dezinfekcije i deratizacije za područje općine Klis u 2025. godini.

1. IZVRŠITELJ PROGRAMA MJERA

Mjere obvezatne preventivne deratizacije i dezinfekcije provode zdravstvene ustanove i druge pravne osobe ako za obavljanje te djelatnosti imaju odobrenje ministra nadležnog za zdravstvo sukladno Zakonu o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti.

Program mjera provode izvršitelji koji su s Općinom Klis sukladno propisima sklopili ugovor o obavljanju mjera deratizacije i dezinfekcije.

Izvršitelji programa mjera moraju ispunjavati uvjete propisane Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove i druge pravne osobe koje obavljaju djelatnost obvezne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva ("Narodne novine", broj 35/07) i Pravilnikom o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije ("Narodne novine", broj 35/07).

Izvoditelji DDD mjera mogu biti sanitarni inženjeri, sanitarni tehničari ili izvoditelji drugih struka, a svi s položenim tečajem za rad s kemikalijama; programom obvezne "Trajne edukacije za izvoditelje obveznih DDD mjera". Terenske ekipe izvoditelja mogu imati dva do pet članova bez obzira o kojoj vrsti mjere se radi, a voditelj svake terenske ekipe mora biti sanitarni inženjer ili sanitarni tehničar s odgovarajućim iskustvom.

Izvršitelji programa mjera moraju prije početka rada osigurati identifikacijske iskaznice sukladno Pravilniku o uvjetima kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove i druge pravne osobe koje obavljaju djelatnost obvezne dezinfekcije, dezi-

nsekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva ("Narodne novine", broj 35/07).

Izvršitelji programa mjera dužni su najmanje tri dana prije početka akcije deratizacije ili larvicidne i adulticidne dezinfekcije odjelu nadležnom za poslove provedbe deratizacije i dezinfekcije te nadležnom Zavodu za javno zdravstvo dostaviti Operativni plan s razrađenom organizacijom i planom rada u pisanom obliku.

2. NAČIN I DINAMIKA PRIMJENE RODENTICIDA I INSEKTICIDA TIJEKOM DERATIZACIJE I DEZINSEKCIJE

Uz vođenje dokumentacije propisane Programom mjera, Provedbeni plan određuje i način primjene antikoagulantnih meka sukladno članku 20. i 21. te insekticida sukladno članku 13. Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije ("Narodne novine", broj 35/07).

2.1. OBVEZATNA PREVENTIVNA DERATIZACIJA

Izvoditelj Programa mjera provest će obvezatnu preventivnu deratizaciju na području općine Klis i to u sljedećim rokovima:

- proljetna deratizacija (ožujak - srpanj),
- jesenska deratizacija (listopad - studeni).

Trajanje deratizacije: Postupak deratizacije se ograničava na što je moguće kraće vrijeme (do nekoliko dana).

Rodenticidi: Deratizacija će se provoditi izlaganjem meka zatrovanih rodenticida iz skupine antikoagulanata II. generacije na biljnom nosaču u parafiniranom ili rasutom obliku. Koristit će se rodenticidi na bazi aktivnih tvari bromadiolona 0,005 % u rasutom, svježem ili parafiniranom obliku težine 10, 25, 35, 100, 200 grama sukladno Pravilniku o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije ("Narodne novine", broj 35/07).

Deratizacija će se provesti na sljedećim površinama:

a) javne površine:

- **Zelene površine.** Uređene zelene površine (parkovi) uz zadovoljavajuće preventivne mjere u pravilu imaju nisku infestaciju glodavcima, ipak obzirom na prisustvo nesavjesnog ponašanja pučanstva deratizaciju vršiti isključivo baražom kanalizacijskog i drenažnog sustava uokrug zelenih površina. U slučaju pojačane aktivnosti glodavaca deratizacija će se provesti uz suglasnost nadzorne službe uz

strogo poštivanje principa “sigurne primjene” pesticida – izlaganje mamaca u zatvorenim i učvršćenim kutijama uz permanentni nadzor. Zapuštene zelene površine (šikare, nekontrolirano odlaganje smeća) pružaju dobre uvjete za održavanje i razmnožavanje glodavaca pa redovito zahtijevaju deratizacijske tretmane. Mamce postavljati u aktivne rupe ih na siguran način, na mjesta nedostupna ljudima i neciljanim vrstama. Aktivne rupe potrebno nakon obrade zatrpati. *Rodenticidi*: Antikoagulanti II. generacije u formi parafiniziranih mamaca težine 50, 100 i 200 g. *Obuhvat*: Ovisno o stupnju infestacije i mogućnosti sigurne primjene.

- **Ruševine i napušteni objekti.** U ruševinama i napuštenim objektima glodavci nalaze idealne uvjete zaklona pa su ovakva mjesta redovito njihova staništa u kojima se neometani ljudskim prisustvom mogu namnožiti do enormnih granica, osobito ukoliko u blizini postoje izdašni izvori hrane i vode, odakle onda koloniziraju druga područja. *Rodenticidi*: Antikoagulanti II. generacije u formi parafiniziranih mamaca – blokova, slobodni ili vezani na žicu. *Način izlaganja*: Rasute mamce izlagati u hranidbenim kutijama, a krute mamce slobodne na skrovitim mjestima (u aktivnim rupama). *Obuhvat*: Jednokratnim tretmanom obuhvatiti sve registrirane ruševine i napuštene objekte i pripadajući okoliš.
- **Javne prometne površine (rubna područja između javno-prometnih površina i stambenih objekata).** Deratizacija javno-prometnih površina obavljat će se dva puta tijekom godine u sklopu obvezatne preventivne deratizacije. *Rodenticidi*: Antikoagulanti II. generacije u formi parafiniziranih mamaca težine 50, 100 i 200 g slobodni ili vezani na žicu. *Način izlaganja*: Rasute mamce izlagati u hranidbenim kutijama s oznakom “PAZI OTROV!” i obilježene brojem, iste nakon završene deratizacije prikupiti i neškodljivo ukloniti. Krute mamce izlagati u kutijama ili slobodne na skrovitim mjestima nedostupnim ljudima i neciljanim vrstama. Aktivne rupe potrebno je nakon obrade zatrpati. *Obuhvat*: Svi javno-prometni objekti i pripadajući im okoliš.

b) Stambeni objekti

- **Individualni stambeni objekti.** Deratizacija individualnih stambenih objekata provodi se

dva puta tijekom godine u sklopu obvezatne preventivne deratizacije (proljeće, jesen). Mamci se postavljaju u podrumskim prostorijama, tavan-skim prostorijama, smočnicama te u dvorištu u drvarnicama, šupama i oko štala. *Rodenticidi*: Koristit će se antikoagulanti I. i II. generacije u formi krutih parafiniziranih mamaca od 50 i 100 g i rasuti mamci (pelete, žitarice). *Način izlaganja*: Obveza je izvođača postavljati mamce držeći se pravila SIGURNE PRIMJENE PESTICIDA. Kruti parafinizirani mamci se postavljaju u aktivne rupe na skrovita, ljudima (djeci!!!) nedostupna mjesta u aktivne rupe. Rasuti mamci se izlažu obavezno u zatvorenim kutijama s znakom “PAZI OTROV!”. *NAPOMENA*: Neprihvatljivo “dijeljenja otrova u kesama”! *Obuhvat*: Savjesno se obrađuju svi infestirani objekti i pripadajuća dvorišta – o obuhvatu u velikoj mjeri ovisi ukupni uspjeh deratizacije.

c) Ostali objekti

- Objekti u vlasništvu pravnih osoba po Zakonu podliježu sanitarnom nadzoru i mjere provode o svom trošku kao opće mjere. Pravne osobe: gospodarski objekti (prehrambeno-proizvodni pogoni, klaonički objekti, ugostiteljski objekti, skladišni objekti); odgojno-obrazovni objekti (škole, đачki i studentski domovi, dječji vrtići); zdravstveni objekti (bolnice, domovi zdravlja, toplice i lječilišta, ljekarne (skladišta) i ustanove socijalne skrbi (domovi za starije i nemoćne osobe, konačišta i pučke kuhinje, ustanove za osobe s posebnim potrebama) dužni su provoditi u svojim objektima i na zemljištu koje im pripada obvezatnu preventivnu deratizaciju dva puta tijekom godine, odnosno višekratno u slučaju utvrđivanja epidemioloških i higijensko-sanitarnih indikacija.
- Pri obavljanju deratizacije u prostorima u kojima se obavlja proizvodnja ili promet namirnica treba otvorene meke postaviti u posebno zaštićenim, zatvorenim i označenim kutijama uz vođenje evidencije o shemi postavljanja, da se namirnice zaštite od slučajnog ili namjernog onečišćenja. Ako se deratizacija obavlja u objektima u kojima se nalaze rasute namirnice, treba sakupiti ostatke meka nakon provedbe postupka deratizacije. Deratizacijska sredstva druge generacije treba postaviti u zatvorene kutije postavljene po shemi, te ih sakupiti i neškodljivo uništiti nakon provedenog postupka deratizacije (članak 6. Pravilnika

o načinu obavljanja obvezatne D.D.D. "Narodne novine", broj 35/07).

Za provedbu deratizacije površina i objekata navedenih pod a) javne površine i b) cca 1.615 kućanstava – na temelju dosadašnje prijave potrošnje procjenjuje sljedeći utrošak rodenticida po jednom tretmanu:

Površine	Rodenticid	Formulacija	% D. T.	Količina (kg)
Javne površine i dr.	Bromadiolon	Paraf. blok 100 - 200 g	0,005	
Kućanstva, javne površine	Bromadioton	Rasuti, blok 10 - 35 g	0,005	
UKUPNO				550

Izvršitelji Programa mjera dužni su prije provedbe ukloniti zatečene vidljive meke zaostale iz ranijih akcija deratizacije kao i neškodljivo ukloniti uginule glodavce.

Uklanjanje meka i uginulih glodavaca treba obaviti u skladu s postojećim propisima i uputama proizvođača.

2.2. OBVEZATNA PREVENTIVNA DEZINSEKCIJA

Dezinsekcija komaraca provodi se primjenom insekticida-larvicida regulatora rasta, silikonskih ulja, bioloških larvicida i insekticida-adulticida isključivo na bazi piretroida.

Larvicidi će se primijeniti u slučaju da se zabilježeno leglo ne može ukloniti ili uništiti, a dozu će odrediti tehničar na temelju prosudbe o volumenu vode u leglu i uputama proizvođača larvicida.

Sama primjena kemijskih mjera suzbijanja komaraca na javnim površinama neće imati zadovoljavajući učinak. Potrebno je uključiti građane u suzbijanju komaraca. Preventivnim radnjama oko kuća (uklanjanje potencijalnih legla komaraca) moguće je značajno smanjiti populaciju komaraca. Uz program prilažemo primjerak edukativnog letka kojeg izvoditelj dezinsekcije ili grad/općina mogu umnožiti i podijeliti stanovništvu prilikom provedbe mjera dezinsekcije i deratizacije.

Ukoliko se utvrde legla – žarišta komaraca Nastavni zavod za javno zdravstvo će ih unijeti u bazu podataka te će je nadopunjavati elektroničkim putem. Podaci za ažuriranje baze dobivaju se terenskim izvidima, dojavama građana i bilježenjem izvoditelja. Zdravstveni odgoj lokalnog stanovništva provodi se putem letaka, plakata, informiranjem pučanstva putem lokalnih postaja, lokalnih tiskovina i aktivnim edukativnim telefonom/govornim automa-

tom 0800 300 100 koji se koristi za edukaciju građana i za prikupljanje dojava o žarištima komaraca.

Izvoditelj dezinsekcije tijekom provedbe programa mjera na terenu također provodi zdravstveni odgoj lokalnog stanovništva kroz edukaciju i informiranje građana o preventivnim i mehaničkim radnjama kojima se uklanjaju legla komaraca.

2.2.1. Larvicidna dezinsekcija komaraca

2.2.1.1. Obrada legla komaraca

Larvicidna dezinsekcija provest će se u razdoblju od travnja do listopada 2025. godine. Obradit će se potencijalna legla komaraca koja se ne mogu ukloniti:

- septičke (crne) jame kuća (u naseljima bez kanalizacijskog sustava),
- posude (vaze) za cvijeće na groblju,
- građevinski iskopi u kojima se nakuplja voda,
- nakupine kišnice koje se ne mogu ukloniti (u gumama, različitim kontejnerima) na zapuštenim javnim površinama,
- druge manje nakupine vode na javnim površinama.

Koristit će se larvicidi na bazi B.t.i. (*Bacillus thuringiensis israelensis*) i/ili IGR (regulatori rasta kukaca) na bazi analoga juvenilnog hormona ili inhibitora sinteze hitina (diflubenzuron, metopren i dr.) i/ili specijalizirana silikonska ulja. Procijenjeni utrošak larvicida po akciji (na osnovi prijave izvoditelja koje je utrošio na obradu septičkih jama i drugih nakupina vode):

Insekticid – larvicid	Količina (kg)
IGR (preparat na bazi 2 % diflubenzurona)	15

Ukupni utrošak biorazgradivog netoksičnog preparata (silikonsko ulje) koji ličinkama komaraca onemogućuje dolazak do zraka ovisit će o klimatskim uvjetima tijekom sezone i brojnosti nakupina vode nakon kiša na groblju i na drugim površinama s malim umjetnim leglima (posude, vaze, gume).

2.2.1.2. Dinamika provedbe larvicidne dezinsekcije

Larvicidna dezinsekcija će se provesti barem jednu akciju tijekom travnja/svibnja/lipnja/srpnja

ovisno o pojavi prve proljetne generacije ličinki komaraca.

Učinkovito suzbijanje legla koja su aktivna cijele sezone zahtijeva obradu barem 9 puta (ako se koristi IGR preparat) od travnja do rujna, ne uzimajući u obzir mogućnost kiša.

2.2.1.3. Pregled potencijalnih legla i načini njihove obrade

– **Septičke/crne jame.** Septičke jame mogu generirati veliki broj komaraca ukoliko imaju tehničke nedostatke kao što je nepostojanje gustih mreža na odušcima ili prisustvo pukotina na samim jamama. Ovaj je problem prisutan u naseljima i gradskim predjelima koji nemaju riješen kanalizacijski sustav. Crne jame koje nisu hermetički zatvorene također mogu generirati komarce. Septičke i crne jame obrađivat će se jednim od kemijskih larvicida: IGR larvicidi (regulatori rasta ili inhibitori sinteze hitina) kao što je diflubenzuron ili larvicidi na bazi spora *Bacillus thuringiensis israelensis* (B.t.i.).

– **Spremnici vode i posude za cvijeće.** Različiti spremnici vode u vrtovima i poljima značajni su recipijenti ličinki komaraca (bačve, kade, kante, različite posude i sl.), stoga je potrebno animirati i pridobiti korisnike da vlastitom aktivnošću doprinesu smanjenju proizvodnje komaraca na jedan od sljedećih načina:

- Pravovremeno pražnjenje spremnika vode i vaza (jednom tjedno, 1 bačva može proizvesti 10.000 ličinki u tijeku sezone), pražnjenje ili uklanjanje tanjura ispod posuda za cvijeće koji su značajna legla tigrastog komarca.
- Pokrivanje spremnika (najlon, tkanina, mreža).
- Dodavanje male količine ulja koje stvara tanki film na površini vode što je dostatno da spriječi razvoj larvi.
- Odložene posude držati okrenute naopako da se u njima ne nakuplja voda.
- Ukoliko ni jedna od navedenih mjera nije provediva, u obzir dolazi vlastita uporaba jednog od neškodljivih larvicida posredstvom stručnih službi (poljoprivredno savjetovalište).

U slučajevima kada se spremnici nalaze na javnim površinama treba poduzeti jednu od navedenih preventivnih mjera ili primijeniti neki od prihvatljivih larvicida na bazi bakterije B.t.i., analoga juvenilnog hormona – regulatora rasta kukaca (diflubenzuron).

– **Posude (vaze) za cvijeće na groblju.** Veliki “proizvođači” ličinki komaraca mogu biti vaze s ustajalom vodom. Nakupine vode sa svježim

cvijećem obrađuju se jednim od ekološki prihvatljivih larvicida na bazi djelatne tvari IGR ili B.t.i. ili silikonskih ulja. Vaze s umjetnim ili suhim cvijećem i prazne vaze potrebno je napuniti pijeskom ili sitnim šljunkom kako se u njima ne bi sakupljala voda.

– **Nakupine odloženih automobilskih guma.** Kišnica nakupljena u odloženim automobilskim gumama može pružiti vrlo povoljne uvjete za razvoj larvi komaraca, posebice tigrastog komarca. Spomenute lokacije nalaze se vjerojatno na privatnim posjedima, stoga treba apelirati na organe Sanitarne inspekcije kako bi se poduzele preventivne mjere ili mjere suzbijanja komaraca. Vlasnici vulkanizarskih radionica, skladišta guma na otvorenom i karting staza trebaju voditi računa o sljedećem: 1) redovito (tjedno) odvoziti gume; 2) prazniti vodu iz guma, složiti gume u obliku piramide i prekriti ih nepropusnom folijom; 3) ukloniti gume koje se ne koriste, probušiti ili rasjeći gume; 4) provoditi dezinsekciju guma koje se ne koriste, svakih 15 dana (svaku gumu potrebno je pojedinačno larvicidno obrađiti).

– **Lokve i bunari.** Plitke lokve koje se nalaze u naseljima mogu biti značajna žarišta razvojnih oblika komaraca ukoliko bez ihtiofaune (riba) i ostale entomofaune (ličinke različitih kukaca među kojima ima predatora ličinki komaraca). Ukoliko su lokve duboke (uređene sa strmim rubovima) ili se radi o bunarima manje opterećene organskim tvarima i bogate entomofaunom ili čak ihtiofaunom tada one u pravilu proizvode manji broj komaraca u odnosu na prve. Obrađuju se ekološki prihvatljivim larvicidima na bazi B.t.i.

– **Zapuštene cisterne i vodospreme.** Na području rubnih dijelova gradova i naselja ima zapuštenih zdenaca i cisterni koji ukoliko nisu u redovitoj uporabi (stalna izmjena vode) i ne koriste se za piće, a generiraju komarce. Navedena žarišta ukoliko se ne koriste za piće obrađuju se ekološki prihvatljivim larvicidima na bazi B.t.i. ili na bazi regulatora rasta kukaca.

– **Građevinski iskopi u kojima se nakuplja voda.** Građevinski iskopi temelja različitih građevina mogu generirati larve komaraca kada radovi stoje na duže vrijeme, a u njima se kontinuirano zadržava voda. Spomenute vode obrađuju se također ekološki prihvatljivim larvicidima na bazi djelatne tvari regulatora rasta kukaca ili na bazi B.t.i.

IZDOJENA ŽARIŠTA LIČINKI KOMARACA KOJA JE POTREBNO KONTROLIRATI / OBRADITI

- septičke (crne) jame kuća (u naseljima bez kanalizacijskog sustava),
- bačve i druge posude s vodom u vrtovima

2.2.2. *Adulticilna dezinfekcija komaraca*

Kemijske mjere suzbijanja odraslih oblika komarca planiraju se provesti u razdoblju od srpnja do rujna u slučaju povećane aktivnosti komaraca.

2.2.2.1. *Obrada javnih površina*

Obradit će se mjesta uz prometnice gdje borave komarci (živice, visoka trava, grmlje, drveće do visine 3 m i okolicu legla komaraca) u blizini kuća prolaskom vozila kroz ulice (površine i vegetacija između ulica i fasada kuća i zgrada, dvorišta javnih zgrada, javne zelene površine – parkovi i groblje).

Koristit će se dozvoljeni biocidni pripravci s djelatnom tvari iz skupine piretroida. Adulticidna obrada će se obaviti ULV metodom hladnog zamagljivanja s vozila. Veličina čestica mora se kretati u rasponu 10 - 20 mikrona.

Obuhvat: na osnovu prijavljene potrošnje iz prijašnjih akcija adulticidne dezinfekcije komaraca planira se obuhvatiti područje uz prometnice koje prolaze kroz naselja općine Klis (prijavljeno je 160 km po akciji).

Obrada će se provesti tijekom noći i jutro tako da obuhvati vrhunac aktivnosti oko svitanja u rano jutro (oko 5:00 sati, u ljeto) pri odgovarajućoj brzini vjetra od 1 - 4 m/s (3,6 - 15 km/sat). Zamagljivanje se neće provoditi ako je brzina vjetra veća od 15 km/sat. Brzina vozila i doziranje stroja za zamagljivanje bit će prilagođeni za postizanje doze insekticida navedene u uputama.

2.2.2.2. *Dinamika provedbe adulticidne dezinfekcije*

Na javnim površinama planira se provesti dvije akcije adulticidne dezinfekcije tijekom srpnja i kolovoza ovisno o aktivnosti komaraca.

2.2.3. *Adulticidna dezinfekcija muha*

Adulticidnom dezinfekcijom će se obuhvatiti domaćinstva (cca 1.500 kućanstava), spremnici smeća i njihova neposredna okolica, te eventualni divlji deponiji otpada, izvršit će se 2 obrade u razdoblju od srpnja do rujna. Obrada će se izvršiti metodom prskanja ili LV raspršivanja. Procijenjeni utrošak radne otopine insekticida po tretmanu LV metodom:

Insekticid	Količina R.O. (l)
sintetski piretroid	1.600

3. MJERE OPREZA

Izvoditelj adulticidne dezinfekcije će obavijestiti građane o mjerama opreza uslijed neželjenog rasapa (drifta) insekticidnih čestica. Astmatičari i alergične osobe upozorit će se na zatvaranje prozora.

Adulticidna dezinfekcija tigrastog i običnog komaraca provest će se u noći i oko svitanja i tijekom dana u naseljima pa ne bi trebalo doći do poklapanja s područjima na kojima borave pčele. Ukoliko postoje takva područja, u dogovoru s pčelarima, mimoići će se područja pčelinje ispaše (najmanje 300 m) ili će se na drugi način zaštititi pčele. Stanovništvo koje suši rublje na otvorenom upozorit će se da ga ukloni odnosno da ga ne izlaže u terminu obrade. Izbjeći će se obrada vrtova s voćem i povrćem u slučaju neodgovarajuće karence i osjetljivosti pojedinih kultura.

Split, 9. prosinca 2024. godine

Služba za epidemiologiju Nastavnog
zavoda za javno zdravstvo
Splitsko-dalmatinske županije
Voditelj odsjeka za DDD
dr. sc. **Toni Žitko**, dipl. ing., v.r.

S A D R Ź A J

Stranica

OPĆINSKO VIJEĆE

1. Odluka o općinskim porezima Općine Klis.....	1
2. Odluka o visini paušalnog poreza po krevetu, smještajnoj jedinici u kampu ili kamp odmorištu i smještajnoj jedinici u objektu za robinzonski smještaj.....	2
3. Odluka o načinu i uvjetima sufinanciranja programa dječjih vrtića za korisnike s područja općine Klis.....	2
4. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o otpisu potraživanja komunalne naknade i naknade za uređenje voda	5
5. Odluka o otpisu potraživanja zakupnine za poslovni prostor u Bršanovu	8
6. Odluka o osnivanju prava služnosti.....	8
7. Odluka o prihvatanju Izvješća o stanju u prostoru općine Klis za razdoblje 2020. – 2024. godine	8
8. Odluka o pokretanju postupka dodjele u zakup nekretnine.....	43
9. Odluka o stavljanju van snage Odluke o nerazvrstanim cestama na području općine Klis	44
10. Odluka o stavljanju van snage Izmjena i dopuna Registra nerazvrstanih cesta na području općine Klis	44
11. Odluka o donošenju Procjene rizika od velikih nesreća za općinu Klis.....	44
12. Odluka o pokretanju postupka kratkoročnog zaduživanja	45

OPĆINSKI NAČELNIK

1. Odluka o donošenju Programa mjera obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije na području općine Klis u 2025. godini te Provedbenog plana obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije na području općine Klis u 2025. godini	45
---	----

